

รายการละเอียด

พระราชพิธี

บรมราชาภิเษก เสด็จพระราชสมภพ

(พระบาทสมเด็จพระ

พระปรมาภิไธยมหาจักรี

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

และ

เสด็จเลียบพระนคร

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

รายการละเอียด

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิมพระราชมนเทียร
(พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

แด่

เสด็จเลียบพระนคร

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พิมพ์เฉลิมพระเกียรติและสนองพระมหากรุณาธิคุณ
ในวาระครบ ๑๒๐ ปี แห่งวันพระบรมราชสมภพ
ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ลำดับที่ ๗ แห่งพระมหากษัตริย์บรมราชวงศ์ ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถพระบรมราชชนนีพระพันปีหลวง ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบสนองพระองค์ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ในรัชสมัยของพระองค์ มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ ที่สำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีน้ำพระราชหฤทัยที่เป็นประชาธิปไตยยิ่ง ทรงยอมสละพระราชกกุธภัณฑ์ที่ทรงมีมาแต่เดิม เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนมีเสียงที่แท้จริงในการปกครองตลอดรัชสมัยของพระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน โดยทรงถือตามคติการปกครองสยามประเทศแต่โบราณว่า พระเจ้าแผ่นดินกับประชาชนย่อมร่วมทุกข์สุขเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

บัดนี้ แม้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์นั้นได้เสด็จสวรรคตล่วงลับไปช้านานแล้ว แต่ผลแห่งพระราชกรณียกิจและพระเกียรติคุณอันไพศาล ยังคงยั่งยืนอยู่ตราบกระทั่งปัจจุบัน และแม้ในอนาคต เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่ล่วงมา องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศยกย่องเฉลิมพระเกียรติในวาระครบรอบ ๑๐ รอบปีนักษัตรแห่งการพระบรมราชสมภพ และวาระครบ ๑๐๐ ปีแห่งการเสด็จนิวัตจากกาไปทรงศึกษาในต่างประเทศ และกลับมาทรงรับใช้แผ่นดินไทยว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน รัฐบาลและประชาชนชาวไทยต่างปิติยินดีกับชาวมงคลเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงกำหนดให้มีการฉลองเพื่อบูชาพระมหากษัตริย์คุณและเฉลิมพระเกียรติให้ปรากฏยั่งยืนอยู่สืบไป

ในโอกาสดังกล่าว รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเห็นสมควร จัดพิมพ์หนังสือขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกและร่วมเฉลิมพระเกียรติ โดยมอบหมายให้ สถาบันพระปกเกล้าเป็นผู้ดำเนินการ หนังสือเล่มหนึ่งที่คัดเลือกได้ คือหนังสือ เรื่อง “รายการละเอียดพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เฉลิมพระราชมณเฑียร (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว) แสดง เฉลิมพระนครพระพุทธศักราช ๒๔๖๘” หนังสือเล่มนี้ได้เคยพิมพ์ขึ้นเพียง ครั้งเดียว เพื่อใช้ราชการในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เฉลิมพระราชมณเฑียร ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และการเสด็จเฉลิมพระนคร เมื่อ เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๘ งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่สุดของระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ในกรุงสยาม เพราะหลังจากงานพระราชพิธีคราวนี้แล้ว อีกเพียงไม่กี่ปี ประเทศไทยก็เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข รายละเอียดของการพระราชพิธีต่างๆ ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้จึงเป็นความรู้ที่นับวันที่จะหาได้ยากยิ่ง และเป็น ขนบธรรมเนียมในพระราชสำนักที่ควรค่าแก่การศึกษาสืบทอด หากได้พิมพ์ซ้ำขึ้น อีกครั้งหนึ่งในวาระแห่งการเฉลิมฉลองคราวนี้ ก็น่าจะเป็นการเหมาะสม โชคดี ที่ได้ค้นฉบับหนังสือดังกล่าว พร้อมทั้งสำเนาภาพเหตุการณ์ในระหว่างงาน พระราชพิธีบรมราชาภิเษกคราวนั้น จากพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัวซึ่งได้เก็บรวบรวมไว้ การพิมพ์คราวนี้จึงใช้วิธีถ่ายจำลองสำเนาจาก ต้นฉบับเดิมตลอดเล่ม และพิมพ์ภาพประกอบพร้อมทั้งอธิบายโดยย่อเพิ่มเติม ขึ้นต่อท้ายเนื้อความเดิม ซึ่งเชื่อแน่ว่าจะเป็นประโยชน์และเป็นที่พอใจของผู้ที่ใส่ใจ ในการศึกษาหาความรู้โดยทั่วกัน

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอพระราชทานน้อมเกล้า น้อมกระหม่อมถวายวิทยาคำความรู้และประโยชน์อันเกิดจากการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ เป็นราชพลีบูชาพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ขอพระเกียรติยศของสมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้าองค์นั้น จงยั่งยืนอยู่ตราบนิจกาล

รายการละเอียด

พระราชพิธี

บรมราชาภิเษก เสด็จพระราชสมภพ

(พระบาทสมเด็จพระ

พระปรมาภิไธยมหาจักรี

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

และ

เสด็จเลียบพระนคร

พระพุทธศักราช ๒๕๐๘

สารบัญ

คำนำ	(ต้น) หน้า
จารึกพระสุพรรณบัฏ	๑
หัวเมืองตงพิรเด็กนาพระมูราชภิเชก	๓
ทรงตั้งการพระบรมอัฐิและพระบรมศพจะทำการบรมราชาภิเชก	๗
๑๒ ทดงพระราชพิธี	๘
เครื่องแต่งคองในพระที่นั่งอมรินทร พระที่นั่งจักรพรรดิ	๘-๑๕
พระที่นั่งไพศาล และพระมณฑปพระกายะณาน	
ประรำฝ่ายในเฝ้า ฯ	๘-๑๕
โรงพระราชพิธีพราหมณ์	๑๕
รายการทอดพระศัรวิตนคำดคาราม	๑๖
แห่พระสุพรรณบัฏเข้าพระราชพิธี	๑๖
เสด็จพระราชดำเนินวันเริ่มพระราชพิธี	๑๖
จุดเทียนชัย	๑๘
๑ สถานที่ทรงบวงสรวง	๑๘
๕ เที่ยงพระวันจุดเทียนชัย	๒๐
เสด็จพระราชดำเนินพระราชพิธีวันคั่นและวันค่อไป	๒๑-๒๕
๑๒ เเปลี่ยนเครื่องคองแต่งในพระที่นั่งไพศาล	๒๕
รายการก่อนเวดาบรมราชาภิเชก	๒๖-๒๘
สร้างพระมูราชภิเชก	๒๘

เด็จพระที่นั่งอัฐทิศ ราชนิกิตและพราหมณ์	
ถวายนาอภิเษก	๓๒
สมเด็จพระที่นั่งภัทรวิบุลย์ พราหมณ์บรมราชาภิเษกถวาย	๓๔
พราหมณ์ถวายพระพร	๔๐
เด็จพระที่นั่งพระมหามนเทียร พระถวายอดิเรก	๔๑
เตรียมการเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	๔๒
เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ฝ่าฝืนหน้าถวายพระพร	๔๓
เสด็จออกพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ทรงสถาปนาพระบรมราชินี	
และฝ่าฝืนในถวายพระพร	๔๖
ระเบียบการเสด็จวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	๔๗
เสด็จพระราชดำเนินวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	๕๑
เสด็จพระราชดำเนินพระที่นั่งดุสิต	๕๕
เวียนเทียนตมโภชพระราชมณเฑียร	๕๖
เฉลิมพระราชมณเฑียร	๕๗
ชาวต่างประเทศเฝ้า ฯ ถวายพระพร	๕๘
ฝ่าฝืนในทูลเกล้า ฯ ถวายดอกไม้ธูปเทียน	๕๘-๖๑
ทรงตั้งตำแหน่งพระราชกณะและฝ่าฝืนหน้าถวายดอกไม้ธูปเทียน	
และทรงธรรม	๕๘-๖๒
การเทียบพระนครสถิตมารค	๖๒
ขบวนพยุหยาตราเทียบพระนครสถิตมารค	๖๕

รายการวัดแจ้งทิวคิวนริเวศ์แฉะวัดพระเชตุพน	๖๗-๖๘
เด็จเจดีย์พระนครขัตตมารค	๖๘
รายการเด็จเจดีย์พระราชดำเนิน	๖๘
เรือขบวน	๗๒
รายการที่วัดอรุณราชวราราม	๗๕
เด็จเจดีย์พระราชดำเนินกลับ	๗๖
มีเหรียญพระราชทาน	๗๗

เรือขบวนและบาญชีต่างๆ

เรือ ๑ แห่พระพุทธรูป	๗๘
หมายเลข ๒ ไหริฐราชประจักษ์พระที่นั่งอัฐทิศ	๗๘
หมายเลข ๓ ริ้วนำเด็จเจดีย์จากหอพระสุราลัยพิมาน	
ไปพระมณฑปพระกายะณานและกลับ	๘๐
หมายเลข ๔ ราชบัณฑิตกับพราหมณ์ประจำทิศ	
ถวายนาถพระที่นั่งอัฐทิศ	๘๓
หมายเลข ๕ ริ้วฝ่ายในนำเด็จเจดีย์และเชิญเครื่องตามเด็จ	
จากพระที่นั่งอัฐทิศไปพระที่นั่งภัทรบิฐ	๘๒-๘๓
เรือ ๖ ขบวนพยุหยาตราเด็จเจดีย์พระราชดำเนินวัดพระศรี	
รัตนคำสดารามและพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท	๘๔-๘๖
คู่เคียงขบวนพยุหยาตรา (ในเรือที่ ๖) เสด็จวัดพระศรี	
รัตนคำสดารามและพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท	๘๗

หมายเลข ๗ รัชชวอนพระราชนัดดาในเชิญเครื่อง	
ราชูปโภคตามเสด็จโดยทางในจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท	๘๘
หมายเลข ๘ รัชชวอนพระราชนัดดาในเชิญเครื่องตามเสด็จ	
เจดิมพระราชนันทัยร	๘๘-๘๙
รัช ๙ ขวอนพยุหยาตราเสด็จพระราชดำเนิน	
เทียบพระนครสถลมารค	๘๙-๙๐
คู่เคียงขวอนพยุหยาตราเสด็จพระราชดำเนินเทียบพระนคร	
(ในรัช ๙) สถลมารค	๘๙-๙๐
รัช ๑๐ ขวอนพยุหยาตราสถลมารค ทำราชวรดิฐ	
วัดอรุณราชวราราม และกลับ	๘๙-๑๐๐

รายการละเอียด

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จพระราชมนต์เฝ้า
(พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

และเสด็จเยี่ยมพระนคร

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

เจ้าพระยาบรมมหาจักรทิพย์ บัดนี้ ครั้นต้นมณฑล
บาท ฯ เสด็จขึ้นกระบวนรถ รับพระกระแสดับ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์
กรมหลวงลือชัยธรรมาธิราช ซึ่งทรงรับรัชทายาท
สืบราชสันตติวงศ์ ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ว่า
พระยาโหราธิบดี กับโหรมีข้อความพระฤกษ์
ศกมงคลการบรมราชาภิเษก เสด็จพระราชมนต์เฝ้า
แห่งพระองค์ขึ้นทุกเกล้า ฯ ถวาย จึงโปรดเกล้า ฯ
ให้ตั้งพระราชพิธี ดังที่ ปราบไว้ใน หมาย กำหนดการ
แล้วนั้น และได้รวบรวมรายการละเอียดขึ้นอีก
ส่วนหนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
ภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
ได้ทรงพระดำริแล้วทรงแถลงการณประทานนั้น มี
รายการดังต่อไปนี้

กระทรวงวัง

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

รายการละเอียด

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จพระราชมนต์

(พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

และเสด็จเยี่ยมพระนคร

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

จารึกพระสุพรรณบัฏ

สวดพระพุทธมนต์

๑) วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๕.๐๐ ต.ท.
พระสงฆ์ราชาคณะ ๑๐ รูป มีพระธรรมวโรดมเป็น
ประธาน สวดพระพุทธมนต์ดัดบิณฑิ ในพระ
อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีโหรบูชาเทวดา
ด้วย ไปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมหมื่นวชิรญาณวรีชา เสด็จไปทรงจุดเทียน
เครื่องนมัสการ

จารึกพระสุพรรณบัฏ

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ เวลาเช้า พระเจ้าบรมวงศ์
เธอพระองค์นั้น เสด็จทรงประเคนอาหารบิณฑบาต

แก่พระสงฆ์เสด็จแล้ว เวลากลางวันพระฤกษ์ ทรงจุด
เทียนทองเทียนเงินที่โต๊ะทองคำรับจารึก ครั้นได้
พระฤกษ์เวลา ๑๐.๓๔ ก.ท. พระยาโหราธิบดีขึ้น
ร้องชัยให้สัญญา เจ้าหน้าที่ยูจารึกก็ลงมือจารึก
พร้อมกัน คือ จางวางโท พระยามหานามราช
(ม.ร.ว. จ้าง นพวงศ์ ณ อยุธยา) เป็นผู้จารึก
พระสุพรรณบัฏพระบรมนามาภิไธย ข้ามาตยตรี
พระญาณวิจิตร (ดิทธิ โสจนาหนท์) จารึกดวง
พระชาตาพระชนมพรรษา ว่าทรงเสด็จแล้ว จารึก
ทิพย์โยธา และพระราชัญญกรประจำรัชกาล
ขณะนั้นพระสังฆนายกมั่งคดคาถา พราหมณ์
เบ้าตั้งขึ้น เจ้าพนักงานประโคมตั้งขึ้นแล้วพากัน
คลอขานจารึกแล้ว พราหมณ์ถวายน้ำตั้งขึ้น ไห
เจิมจนแล้ว พราหมณ์มีวันพระสุพรรณบัฏห่อ
แพรแดงพันด้วยไหมเบญจพรรณ บรรจุในพระ
กรัณท์ทองคำหัดถลงยา มีถุงคาตระกำ ไห
มีวันดวงพระชาตา พระชนมพรรษา ห่อพันบรรจุพระ
กรัณท์ มีถุงคาตเหมือนกัน เชิญดวงรวมใน
หีบทองคำด้ายกุดนั้น มีถุงคาตระกำนอกประจำตรา
แล้วประดิษฐานไว้บนพานทอง สองชั้นด้ามใหญ่ปิด

คฤมพณคาถกมกคณของ เชิญชวนคงบนโศระจำหัดก
 บัดทองเห็นอรรรมาดนคิธา พราหมณ์เบิกแว่นแฉะ
 ขำทุดระของชุดพระบาทเวียนเทียนดมโภชเดรัจฉา
 คงประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ จนถึงวันเริ่มการ
 พระราชพิธีบรมราชาภิเษก จึงคงขบวนแห่เชิญเข้า
 ไปประดิษฐานบนพระแท่นมณฑล ในพระที่นั่ง
 ไพศาคทักษิณ

พิธีเสกนามราชาภิเษก

หัวเมืองตั้งพระราชพิธี ๒) วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ณ มณฑลต่างๆ
 เสด็จน้ำ ๑๔ แห่ง ในพระราชอาณาจักรทั่วกันทั้ง ๓๗ มณฑล ๑๔ แห่ง
 จะได้เริ่มต้นพิธีทำนาพระพุทธรูปอภิเษก ณ สถานที่
 ที่พระมหาเจดีย์ ซึ่งเป็นหอดัก มหานครโบราณ ๗ แห่ง
 คือ

ที่ตั้งพิธี

- (๑) มณฑลอยุธยา ดังที่พระพุทธรูปแห่ง ๑
- (๒) มณฑลพิษณุโลก ดังที่พระวิหารพระ
 พุทธชินราช แห่ง ๑
- (๓) ที่พระมหาธาตุสุวรรณโลก ดังที่วัด
 มหาธาตุ จังหวัดสุวรรณโลกแห่ง ๑
- (๔) มณฑลนครราชสีมา ดังที่พระปฐมเจดีย์
 แห่ง ๑

(๕) มณฑนนครศรีธรรมราช ^{๕๑} ตงทพระ
มหาธาตุ วัดมหาธาตุแห่ง ๓

(๖) มณฑตพายัพ ^{๕๑} ตงทพระธาตุทริภุญชัย
วัดมหาธาตุ นครจำปาศ แขวง ๓

(๗) มณฑตอคร ^{๕๑} ตงทพระธาตุพนม จังหวัด
นครพนม แขวง ๓

มณฑตอื่นนอกจาก มณฑตมหาเจดีย์ฐาน
ทั้ง ๗ แห่งนั้น ให้กระทำพิธีเช่นเดียวกัน ณ สถานที่
ที่ต่าง ๆ ดังนี้:-

(๑) มณฑตร้อยเอ็ด ^{๕๑} ตงทวัดบงพระดานชัย
จังหวัดร้อยเอ็ดแห่ง ๓

(๒) มณฑตราษบุรี ^{๕๑} ตงทวัดมหาธาตุ
จังหวัดเพชรบุรีแห่ง ๓

(๓) มณฑนนครสวรรค์ ^{๕๑} ตงทวัดพระบรม
ธาตุ จังหวัดชัยนาทแห่ง ๓

(๔) มณฑตปราจีน ^{๕๑} ตงทวัดยโธธร จัง
หวัดฉะเชิงเทรา แห่ง ๓

(๕) มณฑตนครราชสีมา ^{๕๑} ตงทวัดกลาง
จังหวัดนครราชสีมา ๖ แห่ง ๓

(๖) มณฑตมหาษฏร์ ^{๕๑} ตงทพระธาตุ
ช่อแฮ จังหวัดแพร่ แห่ง ๓

(๗) มณฑลอุบล ตั้งทวักทอง จังหวัด
อุบลราชธานี แห่ง ๓

(๘) มณฑลจันทบุรี ตั้งทวดพลับ จังหวัด
จันทบุรี แห่ง ๓

(๙) มณฑลสุราษฎร์ ตั้งทวดมหาธาตุ
จังหวัดไชยา แห่ง ๓

(๑๐) มณฑลปัตตานี ตั้งทวดคณินการ
ดีโมสร จังหวัดปัตตานี แห่ง ๓

(๑๑) มณฑลภูเก็ต ตั้งทวดพระทอง
จังหวัดถลาง แห่ง ๓

ตักน้ำเข้าพระราชพิธี

นำอภิเษกนอปรราชหรือสมุหเทศาภิบาลจะได้
ให้ราชบุรุษไป พัด กรรรม ตักน้ำที่ เป็น สิริ พงศใน
มณฑลนั้นๆ ณ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และนำใน
ประเทศที่เคยได้ใช้ เป็นน้ำอภิเษก ของอดีต มหาราช
แต่ก่อนๆ ทุกแห่งมารวมลงในหม้อ ตั้งใน
มณฑลพิธีสถานพร้อมด้วยเครื่องสักการบูชา

หัวเมืองจุฑาเทือนขอเริ่ม เวลาเช้าพระสงฆ์ ๓๐ รูป มีตั้งขนาบใน

พระราชพิธี มณฑลนั้นเป็นประธาน กับข้าราชการมอปรราช
หรือสมุหเทศาภิบาล เป็น หัวหน้า ประชุม พร้อมกัน
เวลาใกล้พระฤกษ์ ตั้งขนาบประกาศเทวดา

ครั้นถึงพระฤกษ์เวลา ๑๐.๓๔ ถึง ๑๑.๑๔ ก.ท.
 (ตรงกับพระฤกษ์จารึกพระสุพรรณบัฏ) ตั้งสมณ
 จตุเทยนชัยเริ่มการพิธีแล้ว ข้าราชการจัด
 อาหารบริณทบาตเคียงพระดังสมาธิ เมื่อ
 พระดังชนน เสร็จแล้ว ผดัดเปลี่ยน กันสวด ภาณวาร
 ตอดการพิธี เวลา ๔.๐๐ ก.ท. พระดัง
 และข้าราชการประชุมพร้อมกัน พระดังสวด
 พระพุทธรูปจนครบแล้วสวดภาณวารต่อไป

พระสังฆนายก เสด็จนำ

พระพุทธรูป

ฉันท ๕ กุมภาพันธ์ เวลาเช้า ข้าราชการ
 ประชุม พร้อมกัน ณ พระตำหนัก เสด็จพระดังสวด
 พระพุทธรูปจนครบแล้ว พระดังชนนแล้ว
 ตั้งสมณนายกดับเทียนชัย และตั้งสมณนายกทำนุพระ
 พุทธ มนต์ เจอ. ในนา อภิเชก พระดังสวด ประดิษ
 พระพรแล้ว ตั้งสมณนายกมอบหมอนาอภิเชกแก่
 อุปราชหรือผู้แทนเทศาภิบาลฯ และข้าราชการตั้ง
 บายศรี เวียนเทียน สัมโภช นา อภิเชก แล้วแต่งให้
 ข้าราชการเชิญ นา อภิเชก เข้ามา ดังยัง กรุงเทพฯ
 รักษาหน้าไว้ในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดา
 ราม จะได้รวมตั้งในมณฑลพระราชพิธีต่อไป
 ในงานนี้กำหนดให้แต่งเต็มยศชาวทุกเวลา

ทรงกระทำสักการะ

พระบรมอัฐิและพระบรมศพ เริงงาน

ถวายบังคมพระบรมอัฐิและพระบรมศพ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ เวลา ๕.๓๐ น. ทรงเสด็จพระเจ้ายู่หัวทรงเครื่องขาว ดำหรับเสด็จออกทรงบำเพ็ญพระราชกุศลประจำวันถวายพระบรมศพ เสด็จพระราชดำเนิน ณ หอพระธาตุมณเฑียร ทรงจุดเทียนทอง เงิน มีพานทองประดับดอกไม้มัตถะ ๖ ดำรับ กราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓ พระนั่งเกล้าอยู่หัว ๑ เสด็จพระปฐมบรมมหาราชวัง ๑ เสด็จพระอมรินทราบรมราชินี ๑ เสด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ๑ เป็นเคารพในการที่จะเสด็จเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษก แล้วเสด็จพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทเสด็จขึ้นหอพระบรมอัฐิ มีเครื่องสักการะเช่นเดียวกัน ๔ ดำรับ กราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑

พระบาทสมเด็จพระวรมารชิบดีที่ ๕ พระจุตจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ๑ สมเด็จพระเทพรัตนราช บรมราชินี ๑
 สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ ๑ แด่จึง
 เสด็จพระราชดำเนินพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรง
 บำเพ็ญพระราชกุศลประจำวันเสาร์แล้ว ทรงจุ
 เทียนทอง เงิน มีพานตอกไม้ดัดกราบถวายบังคม
 พระบรมศพอีกเป็นพิเศษ เพื่อเคารพในการที่จะเสด็จ
 เสด็จพระราชพิธีเช่นเก่าแล้ว เสร็จแล้วเสด็จกลับ

ที่ตั้งพระราชพิธี

๔) วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ เป็นวันตวงน้ำด้วย
 เริ่มการ พระราชพิธี บรมราชาภิเษก เสด็จม พระราช
 มณเฑียร เจ้าพนักงานจะได้จัดการพระราชพิธี
 ณ พระมหรามนเฑียร คือ ที่พระที่นั่งอมรินทร
 วิมลนัย พระที่นั่งไพศาลทักษิณ และพระที่นั่ง
 จักรพรรดิพิมาน อันเป็นสถานที่ได้กระทำพระราช
 พิธีบรมราชาภิเษกมาแต่เดิมนั้น

เครื่องแต่งตัวในพระที่

นั่งอมรินทร

๕) ที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 (๑) ในพระที่นั่งบุษบกมาตา ตั้งพระตำพุท
 พรรณ ๑ พระพุทธรูปนาคปรก (องค์
 น้อย) ๑ ประดับด้วยเครื่องดัดการที่เป็นดังพิเศษ

เครื่องแต่งตัวในพระที่

๖) พระที่นั่งไพศาลทักษิณ

นั่งไพศาล พระที่นั่ง

(๑) พระแท่นมณฑล ตั้งที่ผนังด้านตะวันออก

จักรพรรดิ และพระ

อชกุ่มเหนือ ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนองค์

มณฑลพระอาสน์สนาน

ใหญ่ และองค์น้อย พระชัยวัฒน์ ๖ รัชกาล

พระแท่นมณฑล

พระชัยเนาวโศภนรัชกาลที่ ๕ พระพุทธรูปอื่นๆ อีก

ทั้งพระบรมสารีริกธาตุ และพระคัมภีร์พระธรรม

พระสุพรรณบัฏ กับ ดวงพระ ชาติาพระ ชนมพรรษา

และเครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องบรมราชาภรณ์

เครื่องราชูปโภค เทวดาเชิญหีบพระราชนัดดกร

เชิญพระแสง และประดับพระแสงต่าง ๆ สำหรับ

แผ่นดิน พระแสงประจักษ์กวด กับพระแสง

อัฐิภาว พระเศวตฉัตร พระถันภรณ์ รงชัย

ราชกระบี่ราชครุฑพาหุ และราชวัตรต่าง ๆ อีก

และตั้งพระชนนียกกับพระครอบพระกริ่ง พระมหาก

ตั้งกับพระเดาน้ำพระพุทธรูปนเศวตต่าง ๆ และเพิ่มกับ

แผ่นเทียนด้วย บนเตียงถารของพระแท่นมณฑล

มีเทียนพระมหามงคล ๑ เทียนทองตั้งกับหมอนน้ำ

พระพุทธรูปนเศวต ๖ คู่ มีเทียนเทพารักษ์ในคตงขวาง

พระแท่นมณฑล ๑ หน้าพระแท่นตั้งเครื่องนมัสการ

วงสายสิญจน์จากพระแท่นมณฑล ไปรวมออก

พระทวารเทวราชมเหศวรต่อกับพระที่นั่งมณฑลมาลา

แต่ค่อยไปถึงกระโจม เทียนชัย และถ้อยถ้อย เคียงถ้อย
โยงสายสิญจน์จากสะพาน มาสำหรับพระตั้งถ้อยถ้อย
พระพุทธรูปในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่
นั่งไพศาลทักษิณ และพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานทุก
ด้านที่ถ้อยถ้อยทรงค้อยออกไปจรรอบพระมหามณเฑียร
ทหาพระราชพงษฐาน วงไปทมนทปพระภายใน
ฐานาน แล้ววงค้อยออกไปวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ด้วย

พระที่นั่งอัฐทิศ

(๒) พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ ไร
แบ่งวางหม้ายาคาถวดควดควดด้วยขาปกบน มีพระบวร
เศวตฉัตรอยู่ท่ามกลาง ตั้งอยู่ตรงหน้าพระตำหนัก
จากหอพระสุราลัยพิมาน ตั้งอัฐทิศและเทวรูป
อิทธิไภยบาตรและนพเคราะห์ห่มหม้อนากบด้วยศิลา
และตั้งขัณฑ์เครื่องนมัสการประจำทิศ ๘ ทิศ ถัด
พระพุทธรูป ๓ ด้าน มีบัตรยอคมณฑปโหรบูชา
นพเคราะห์ มีชั้นพระตำหนักเงินหน้าพระพุทธรูป
สำหรับโหรจุดเทียนบูชานพเคราะห์นั้นด้วย

พระที่นั่งภัทรบิฐ

(๓) พระที่นั่งภัทรบิฐ ถัดมาชาวไรแบ่ง
วางหม้ายาคา แล้วปูแผ่นทองเขียนรูปราชสีห์ด้วย
ชาดหรือคนปกบนด้วยผ้าขาว มีพระบวรเศวตฉัตร

ตั้งอยู่ตรงหน้าพระทวารตงจากหอพระชาตมนเทียรมี
โตะซ้ายขวาสำหรับตงเครื่องราชูปโภค มีเทียน
ทองคำ ๑ ตั้งบนพระแท่นดา

โตะพระสยามเทวาริราช (๔) ที่หลังฉับ แด่ตรง พระ ทวาร เทวราช
มเหศวรตงโตะเครื่องบูชาอย่างจั้น ประดิษฐาน
พระสยามเทวาริราช คอนเขียนมีเทียนพระมหา
มงคลทองเงินคู่ มีบันทรพระธัมมาดัมพุทธเจ้า
แขวนกลาง ได้โคมระย้าไฟฟ้าตรงโตะพระสยาม
เทวาริราชนั้น มีถ้ายติญจน์ค้อจากถ้ายสระพานมา
ทียนครแด่ห้อยลงมาสำหรับพระประกาศเทวดาถือ
แถมมีบันทรพระอริยสาวกแขวนผนังตามแนวถวดบัว
ประจำทิศทั้งแปด ค้อถ้ายติญจน์จากถ้ายสระพานมา
ทียนครทุกย่นคร

อาสนสงฆ์และที่เฝ้า (๕) ตั้งอาสนสงฆ์ตาม แนวผนังด้านเหนือ
พระที่นั่งไพศาล ด้านตะวันออกพระธงษ์สุดและฉับเป็น ๒ แถว แด่
และท้องพระโรงหน้า ด้านตะวันตกแถวเดียว ตั้งพระราชมตงกทประทับ
ค้อพระที่นั่งอัฐทิศ เก้าอี้พระบรมวงศานุวงศ์และ
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ตงด้านตะวันตก ที่ราชพัก
ด้านตะวันตกเป็นทษาทูตของทูตพระบาทในพระราช
สำนัก ที่ท้องพระโรงหน้าพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน

ทรงเครื่องพนาถายทอง มีเครื่องสูงเจ็ดชั้น
ของแผ่นดวดพนาถมตของเงินนากทอง ๕ ด้าน ๆ ๓
มีทวงขนทุกด้าน

(๒) มีมุขมกน้อยสำหรับตั้งพระชัยนาถโต
ที่จะเชิญนำเสด็จผู้ตั้งตั้งทิศตะวันออก สำหรับตั้ง
พระคเณศทิศตะวันตก มีศาลเทวดอบุชาฤกษ์และ
จุลโลกบาททั้ง ๕ ทิศ ที่ขาด้านเหนือ จึงตั้ง
มีโต๊ะเครื่องตั้งเจดเทวดาต่างหาวด้วย

ประรำฝ่ายในแล้ว ๆ

(๓) มีประรำหน้าพระเจดียงพระมหามณเฑียร
ข้างด้านตะวันออก เป็นที่ประทับพระบรมวงศานุวงศ์
ฝ่ายในแล้ว ๆ เวลาดังพระมูรธาภิเษก

โรงพิธีพราหมณ์

๘) โรงพระราชพิธีพราหมณ์

(๑) คึงนอกถนนระหว่างพระที่นั่งอมรินท
ธินิจฉัยกับพระที่นั่งบรมพิมาน มีหน้าโรงไปทาง
ทิศใต้ มีไม้โชนทวารประกอบเครื่องพิธีพร้อม
ภายในโรงตั้งเตียงมณฑล มีพระอิศวร พระ
อุมา พระนารายณ์ พระลักษมี พระมเหศวรี พระ
พรหม และพระคเณศ กับตั้งโต๊ะเทวดาพเคราะห์
และโต๊ะเบญจครุฑหม้อกฤษณเตาโหมกฤษณพริก

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (๒) ที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีเทียนพระมหามงคลฉนวนคู่ ๑ เทียนเท่าพระองค์ในฉนวนคู่ ๑ มีเครื่องนมัสการพานทองใหญ่ในฉนวนคั่นฉนวน ๒๒ ที่ ๒๓ และที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ฉนวน

เริ่มงานพระราชพิธี

เห็นพระสุพรรณบัฏ ๓๐) วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๕.๐๐ น.ท. ไปเข้าพระราชพิธี เจ้าพนักงานจะได้เชิญ พระสุพรรณบัฏ และดวงพระราชาพระชนมพรรษา แต่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มาชน พระราชยาน กองที่ หน้าประตูหลังพระอาราม มีเจ้าพนักงานชนประคองพาน และมีคู่เคียงพระราชยาน ให้เป็นขบวน มีคู่แห่กลองชนะและเครื่องสูง เดินขบวนเข้าประตูพิมานชัยศรี เชิญเข้าทางพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ขึ้นยังพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ประคิบฐานบนพระแท่นมณฑล (วิชัยขบวนพยุหยา)

เสด็จพระราชดำเนิน เวลา ๖.๐๐ น.ท. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสรวทมนตร์ตั้งน้ำวงด้าย เครื่องบริขาร หักหมัน พระยามานพวิตร (ทองเจือ) เชิญพระแสงมัสกของเกลี้ยงตามเสด็จ

และเป็นผู้เชิญต่อไปทุกเวลา เด็ดจ้แค่พระที่นั่ง
 บรมพิมานทรงพระราชยานกงเป็นขบวนราบ กรม
 ทหารบกราบที่ ๓๓ รักษาพระองค์คงแกล้วอยู่หน้า
 กระทรวงวังเป็นกองเกียรติยศ เด็ดจ้ไปประทับ
 เกยพระทวารเทเวศร์รักษา เด็ดจ้เข้าในพระที่นั่ง
 อมรินทร์วิจิตร พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ
 การแต่งเครื่องยศเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุฑาเทียน เกรียง หมัดการ พระสัม
 พุทธพรรณี และพระพุทธมนต์รัตนปฏิมากร (องค์
 น้อย) แลเด็ดจ้ขึ้นทางพระทวารเทวราชมเหศวร
 มีดัดการวางหวดงนำเด็ดจ้ มหาเด็กเชิญเกรียง
 และจางวางหวดงนำมหาเด็ก กับสมุหราชองค
 รัภตามเด็ดจ้ ประทับพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
 เจ้าพนักงานประโคมดุริยดนตรี พระสังฆราช
 คณะ ๓๐ รูป ซึ่งจะลวดพระพุทธมนต์ ตั้งนาถ
 ค่าย เข้าทางประตูสนามราชกิจ พระบรมวงศา
 นุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และผู้หมื่นหน้าเข้า
 ไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วย ทรงจุฑาเทียน
 เกรียงหมัดการ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีล

แล้ว พระองค์มีราชาคณะ ๓๐ รูปแวดล้อมพระพุทธรูป
ทรงจุด เทียนที่โต๊ะเครื่องบูชาพระสยามเทวาธิราช
และเทียนที่พระที่นั่ง อัฐทิศ ภักทิมิฐ พระองค์แวดล้อม
พระพุทธรูปแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
กลับออกทางพระทวารเทวราชมเหศวร ทรงพระ
ราชยานกลับทางเดิมสู่พระที่นั่งบรมพิมาน

พราหมณ์เริ่มพิธี

หนึ่งในเวลาบ่ายวันนั้น เป็นวันเริ่มต้นตั้งพระ
ราชพิธีพราหมณ์ในการ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
เวลาพระองค์แวดล้อมพระพุทธรูป พระราชครู
พราหมณ์ถวายน้ำตั้งตามประเพณี.

งานพระราชพิธี

จุดเทียนชัย

๑๓) วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ เวลาเช้าใกล้
พระฤกษ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องครุฑยศ
เสด็จ พระราชดำเนินโดย ขบวน พระราชยานทองแดง
พระที่นั่งบรมพิมานไปยัง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
เหมือนวันก่อน พระองค์มีราชาคณะซึ่งเข้าพระราช
พิธีจำนวน ๘๐ รูปนั่งพร้อมกันในพระที่นั่งอมรินท
รวินิจฉัย ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการทรงศีลแล้ว

ครั้นได้เวลาอุคตฤกษ์เช้า ๓๐.๐๔ ก.ท. ทรงจุด
เทียนทองเป็นเทียนชนวนด้วยไฟฟ้า ทรงตั้งสัตยา
ธิษฐานแล้ว ถวายเทียนทองแด่มเด็จพระสังฆราช
เจ้า แปรพระพักตร์สู่เบื้องมณฑลทิศทรงจุดเทียนชัย
พระสงฆ์สวดคาถาจุดเทียนชัยพร้อมกัน เจ้าพนักงาน
งานประโคมสังข์แตรฆ้องชัยเครื่องดุริยดนตรี เมื่อ
จุดเทียนชัยแล้ว ทรงประเคนไถ่แพรกับย่ามแก่
พระสงฆ์ทวณแล้ว มหาเด็กระได้ดงเครื่อง
บวงสรวงเทวดา ๑๗ ตำรับ ถวายทรงจบพระหัตถ์
แล้ว มอบให้เจ้าพนักงานไปบวงสรวง ณ สถานที่
ที่เคารพต่าง ๆ คือ:—

สถานที่บวงสรวง

(๑) พระสยามเทวาธิราช ในพระที่นั่งไพศาล
ทักษิณ

(๒) พระมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งอมรินท
รวินิจฉัย

(๓) พระมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งดุสิต
มหาปราสาท

(๔) พระมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งจักรี
มหาปราสาท

(๕) พระมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งอนันต
สมาคม

- (๖) พระนเรศวรเป็นเจ้า ณ ห้องญามาดา
- (๗) เทวสถานพระอิศวร
- (๘) เทวสถานพระนารายณ์
- (๙) เทวสถานพระกณเศ
- (๑๐) เทวรูปที่หอเชือก
- (๑๑) พระหลักเมือง
- (๑๒) พระเสื้อเมือง
- (๑๓) พระกาฬชัยศรี
- (๑๔) พระเพด็จ
- (๑๕) พระเจดคุปต์
- (๑๖) เทวรูปที่หอแก้วพระภูมิ
- (๑๗) เทวรูปที่คักคิน

เลี้ยงพระวันจุดเทียนชัย ถัดไป คือ ไป สัมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น
พระที่นั่งไพศาลทักษิณ เจ้าพนักงานประโคมดุริย
ดนตรี พระสงฆ์เข้าไปฉันในพระที่นั่งไพศาล ๓๐ รูป
คงฉันในพระที่นั่งอมรินท ๕๐ รูป ทรงจุดเทียน
เครื่องนมัสการแล้ว พระสงฆ์สวดพระ
พุทธมนต์ถวายพรพระ แล้วทรงประเคนอาหาร
บิณฑบาต พระบรมวงศานุวงศ์เข้าปฏิบัติพระสงฆ์
สวดพระฉันท์พระที่นั่งอมรินทนั้น โปรดเกล้า ฯ

ให้พระราชวงศ์ทรงประเคน พระสงฆ์รับพระราช
ทานฉันแล้ว พระสงฆ์ในพระที่นั่งไพศาลถวายนุ
โมทนาเสร็จ แล้วจึงออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
รับพระสงฆ์ถวายอนุโมทนาต่อไป แล้วทรงจุด
เทียนเครื่องตะบะมุกขุชาธรรมที่พระแท่นดอสด พระ
ราชาคณะเริ่มสวดภาณวาร ตั้งแต่เวลาดั้นไปตลอด
เวลาฉันเรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับ
โดยขบวนตามเดิม

เวลา ๖.๐๐ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เครื่องเต็มยศใหญ่ ทรงพระสงฆ์ถวายเครื่องราชอิสริยา
ภรณ์ด้วย เสด็จแต่พระที่นั่งบรมพิมานโดยขบวน
เช่นวันก่อน แต่เป็นขบวนแต่งเต็มยศสวมเสื้อครุย
พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการนอกนั้น แต่งเต็มยศ
ใหญ่ ผู้ที่ได้กราบฐมนุจจอมเกล้าสวมสายสร้อย
ด้วย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับพระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการของ
รัชพระบาทแล้ว ทรงจุดเทียนเทพารักษ์และเทียน
พระมหามงคลแล้ว ทรงจุดเทียนขบวนด้วยไฟฟ้า
พระราชทานแก่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น
วิจิตรวรณปรีชา ให้ไปทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ

พระพุทธมหายานักรัตนปฐมากร แด้วทรงจุดเทียน
 เครื่องนมัสการพระสัมพุทธพรวรณั กับพระพุท
 มณัรตนปฐมากร แด้วได้ตั้งพระที่นั่งไพศาล
 ทักษิณ ทรงจุดเทียนเท่าพระองค์ และเทียน
 พระมหามงคด เจ้าพนักงานประโคมดุริยดนตรี
 พระสงฆ์ประจำยังอาสนะ พระบรมวงศานุวงศ์เจ้า
 ราชการชนทได้มกำหนดไว้ให้แล้ว เหมื่อนวันก่อน
 ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ สัมเด็จพระสังฆราช
 เจ้าถวายศีลแล้ว ทรงจุดเทียนบูชาพระสยามเทวา
 วิราช และบูชาพระเศวตฉัตรที่พระที่นั่งอัฐทิศ
 กับที่พระที่นั่งภัทรบิฐแล้ว ประทับพระราชบัลลังก์
 พระสดับโศภณ อ่านประกาศเทวดาในการบรม
 ราชาภิเษกที่ท้าย อาสนสงฆ์ หน้าโคะ เครื่องบูชาพระ
 สยามเทวาวีราช ยืนบนอาสนะซึ่งลาดด้วยผ้าขาว
 ถัดซ้ายตัญจนครวงยันตร์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครั้น
 ประกาศเทวดาจบแล้ว พระราชาคณะในพระที่นั่ง
 ไพศาล ๓๐ รูป ในพระที่นั่งอมรินทร ๔๕ รูป
 ถัดพระพุทธรณนทร์ พระราชครูวามเทพมุนี ถวาย
 น้าพระมหาดังข้และถวายใบส้มทิ (คือใบไม้ ๓ อย่าง
 ใบมะม่วง ๒๕ ใบได้แกกัยันดราย ใบทอง ๓๒ ใบ

ได้แก่อุบ้ทวันตราย และใบตะขบ ๙๖ ใบได้แก่
 (โรคนตราย) ทรงรับมาบัดที่พระองค์แล้ว พราหมณ์
 รับไปกระทำ ศาสตร์ ปุณยาชูปใหม่ เพลิงที่โรง พระ
 ราชพิธีพราหมณ์ตามได้ยวี่ แล้วแต่เจ็ดจนพระที่นั่ง
 จักรพรรดิพินาน ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการแล้ว
 ทรงพระมหามงคด ดัศัพระราชาคณะ ๕ รูป
 ถววดพระพุทธรณคร

ในเวตาแต่เจ็ดจน พระที่นั่งไพศาล ทักษิณ และ
 พระที่นั่งจักรพรรดิพินาน มีดำรวดทอดวงนำแต่จ
 และมหาดเล็กเชิญพระแต่งเชิญเครื่องตามแต่เจ็ดจน
 ถววดแล้ว ดั่งนั้นจนกว่าจะแต่เจ็ดจนพระที่นั่งภทวิฐ
 แล้วจึงเลิก

ราชบัณฑิตและโหรบุษาศ ในเวตาที่พระถววดพระพุทธรณครอยู่นั้น ผู้เป็น
 ราชบัณฑิตบุษาศที่ที่พระนั่งอัฐทิศทุกทิศ และ
 โหรบุษาศเทวดาไพไทธิบาทวและบุษานพเคราะห์ด้วย
 (รายนามแจ้งในบัญชีหมายเลข ๒) ครั้นพระถววด
 ถววดพระพุทธรณครในพระแท่นที่พระบรรทมจบแล้ว
 ทรงเปิดของพระมหามงคด แล้วเจ็ดจนออกประทับพระ
 ที่นั่งไพศาลทักษิณ พระถววดถวายภวอดัฟัพและ
 ถววด พระพรดา แล้วเจ็ดจนออก พระที่นั่ง อมรินทร

วินิจฉัยประทับพระราชบัลลังก์ พระราชวงศ์านุวงศ์
และข้าราชการซึ่งไม่ได้เข้าไปเฝ้า ฯ ที่พระที่นั่ง
ไพศาลทักษิณนั้น เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรง
จุตเทียนตะบะมุกบนพระแท่นสวด พระสังฆสวด
ภาณวารแล้วเสด็จกลับโดยขบวนเดิมสู่พระที่นั่งบรม
พิมาน

ห
เลื่องพระ

๑๒) วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๓๐ น.ท.
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องขัตติยศักดิ์ เสด็จโดย
ขบวนราบอย่างวันก่อน ประทับพระที่นั่งอมรินท
รวินิจฉัย ทรงจุตเทียนเครื่องนมัสการแล้วเสด็จขึ้น
พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระสังฆเข้านั่งอาสนะ
พร้อมแล้ว ทรงจุตเทียนเครื่องนมัสการทรงคัจ
ฉัตร พระสังฆสวดถวายพรพระ ทรงจุตเทียน
บูชาพระสยามเทวาธิราช และบูชาพระเศวตฉัตรที่
พระที่นั่งอัฐทิศและพระที่นั่งภัทรบิฐ พระสังฆถวาย
พรพระจบแล้วทรงประเคนภัตตาหาร พระบรมวงศา
นุวงศ์ทรงปฏิบัติพระอย่างวันก่อน พระสังฆฉันแล้ว
ถวายอนุโมทนาและถวายพระพรตาดับแล้ว เสด็จ
ออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยทรงรับพระสังฆถวายอนุโมทนา

และทรงจุดเทียนที่พระแท่นดงดาว เด็จเจ้าพระราชา
ดำเนินกลับเหมือนอย่างเดิม

เวลา ๖.๐๐ ถ.ท. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เครื่องอย่างเวลาเย็นวันก่อน เด็จเจ้าไปประทับพระ
ที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งไพศาลทักษิณ และ
พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน การพระราชพิธีเป็นไป
เหมือนเช่นเวลาเย็นวันก่อน

เลื่องพระสวด

๓๓) วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๓๐ ถ.ท.

พระพุทธรมณเฑียร

เลื่องพระ และเวลา ๖.๐๐ ถ.ท. สวดพระพุทธรมณเฑียร
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จในการพระราชพิธีเป็นไป
เหมือนอย่างวันก่อน

เปลี่ยนเครื่องตั้งแต่งใน

ในเวลาค่ำวันนั้นเมื่อเสด็จกลับแล้ว เจ้าพนักงาน
พระที่นั่งไพศาลทักษิณ จะได้ ยกอาสน์สงฆ์ใน พระที่นั่งไพศาล ทักษิณ ออก
คงไว้แต่ที่ แนวนั่งพัก ครั้นออก เฉพาะเท่าจำนวน
พระ ๕ รูป ส่วนที่สำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ กับ
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่แล้ว คงเกาะรถเขาไปซิด
นั่งพักเห็นขอ เปลี่ยนหันหน้ามาทางทิศใต้ และ

ตั้งคนทาง แดงทิศตะวันตกตรงหน้าพระที่นั่งภัทรบิฐ
 ป้ายทางไปทางทิศตะวันออก จนถึงด้ายแดง
 พระสยามเทวาธิราช และปูทางลาดพระบาทตั้งแต่
 พระที่นั่งอัฐทิศมาพระที่นั่งภัทรบิฐ แต่พับเบ็ดช่อง
 ทางลงลาดพักด้านตะวันออกไว้ เมื่อเสร็จแล้วจึงปู
 เชื่อมทางตลอด

ในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ท้อง พระโรงใน
 ตั้งอาสน์สงฆ์ จะได้ รับพระ ราชทาน ฉนวนในวังชั้น
 และทับบนพระมหรามนเฑียรองค์ตะวันตก

บรมราชาภิเษก

ราชการก่อนเวลา

บรมราชาภิเษก

๑๔) วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ (ตรงกับวัน
 พุทธศักราช เดือน ๔ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ปีมะเมีย) เวลาเช้า
 โกลดพระฤกษ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่อง
 เต็มยศใหญ่เช่นวันก่อนๆ เสด็จโดยขบวนราบ
 ประทับพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุดเทียน
 เครื่องนมัสการ พระสัมพุทธพรรณา กับ พระพุทธรูป
 รัตนปฏิมากรแล้ว เสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กับสมเด็จพระราชาคณะ
 และพระราชาคณะผู้ใหญ่อีก ๔ รูป รวมคณะ คือ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ สมเด็จพระวันรัต
 สมเด็จพระพุฒาจารย์ พระญาณวราภรณ์ ขนยัง
 ขาดนพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระสงฆ์นอกนั้นซึ่ง
 ถวสมนตร์ในพระที่นั่งไพศาลและพระที่นั่งจักรพรรดิ
 ให้ไปใน พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ท้อง พระโรงใน
 พระสงฆ์พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยอยู่เดิม พระ
 บรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่แต่งเต็มยศใหญ่
 มีราชทูตต่างประเทศแต่งเต็มยศเข้าไปเฝ้า ฯ อยู่
 ด้วย เจ้าพนักงาน ที่เข้า ขบวน นำ และ ตาม เสด็จ
 ตั้งแต่ เวลา ตรง คดอด จน พระที่นั่ง ภัทรบิฐนั้น
 ขบวนหน้าแต่งเต็มยศพันขาว ขบวนหลังแต่งเต็มยศ
 ตามตำแหน่ง และสวมเสื้อครุยทั้งสองขบวน
 ราชบัณฑิตแต่งเต็มยศพันขาว แต่สวมเสื้อครุย
 ห่มเฉียงขวา คดอดทวงพรหมณมฤตยานาดังข
 นาครอบ และนำเสด็จยังพระที่นั่งภัทรบิฐด้วย
 พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ และ
 ราชทูต เฝ้า ฯ ในพระที่นั่งไพศาลตามที่ซึ่งจัดไว้
 เวลาตรงพระมรุทธาภิเษก เฝ้า ฯ ที่ท้องพระโรงหน้า
 พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เสด็จตรงแถวหน้า ฯ
 ตามตำแหน่งเดิม ไตรพรหมณ์และมุนีหน้าท

นำเสด็จในการทรงพระมูรธาภิเษก อยู่ชานาด้าน
ตะวันออก พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน เวลา
ทรงพระมูรธาภิเษก ประทับที่ประทับข้างพระมหา
มณฑปด้านตะวันออก เสด็จทรงเสด็จขึ้นแถว
เฝ้า ฯ ในท้องพระโรงหน้า

เสด็จออกก่อนเวลาบรม สัมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุด เทียน เครื่องนมัส
ราชาภิเษกและรายการ การแก้ผ้าประทับพระราชบัลลังก์ สัมเด็จพระสังฆ
ราชเจ้าถวายศีล ทรงศีลแล้วเสด็จขึ้นประทับหอ
พระสุราลัยพิมาน ผดุงพระภุชชาติทรงเศวตพัลลภ
และทรงฉัพพัชราวชอบขัตติยของ ครั้นถึงเวลา
๘.๕๓ ก.ท. เป็นมหาอุตัมปิสมัยฤกษ์ พระราชครู
ความเทพนั้นกราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จสู่ที่ทรงพระ
มูรธาภิเษก เสด็จพระราชดำเนินจากหอพระสุราลัย
พิมาน ข้างพระที่นั่งไพศาลทักษิณ หม่อมเจ้าพร้อม
ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี ราชบัณฑิต เชิญพระ
ชัยนาวาโตหในรัชกาลที่ ๕ นำเสด็จ อยู่เบื้องขวา
หอดวงเทพาจารย์พราหมณ์พฤตนิบาต เชิญพระ
คเณศนำเสด็จอยู่เบื้องซ้ายคู่ ๑ กรมแสงในชั้นไม้
บันไดตะวันออก ๒ คู่ พราหมณ์เป่าสังข์คู่ตราวุธ ๒ คู่
พระครูวัดตานนทมนเบียงขวา หอดวงสุริยาเทเวศร

ทรงพระมูรธาภิเษก

เสด็จย้ายมาตั้งขทกษินาวฏ์ ๑ พระครูธรรมาจารย์
 เสด็จมา หลวงราชมนเืองซ้าย ไพรยขาวตอก
 ๑ พระราชครูความเทพมเืองขวา พระดิทธิ
 ชัยบดีเืองซ้าย นำเสด็จเป็นคู่กัน (มีแจ้งอยู่ในร่ว
 หมายถึง ๓ นนแล้ว) และพระยาบุรุษรัตนราช
 พัดถก จางวางมหาดเล็กถวายฉดองพระบาท
 พระยามานพวิตร (ทองเจือ) ทวหมันมหาดเล็ก
 เชิญพระ แดง ผัก ทอง เกดียงตาม เสด็จเป็น ๒ นาย
 เสด็จพระราชดำเนินทางชาดพักด้านตะวันออก เจ้า
 พนกงานภษามาตามองงานพระกตติ และมั่งพระสุริย์
 ทรงจุตเทียน ทองเงินรูปสังเวยเทวดา กตางหาแล้ว
 เสด็จสู่มณฑปพระกายะสนาน สักตึกเห็นออกม
 พระราชอาสน์ แปรพระพักตร์สู่ธรรมมคตทิศด้าน
 พระยาอุทัยธรรมถวายเครื่องพระกายะสนาน พระ
 ยาไทรราชบิดนของชัย พราหมณ์เฝ้าตั้ง
 ทกษินาวฏ์ พระยาอุทัยธรรมไขสหัสธาราอันเจือ
 ด้วยน้ำเบญจมหานทีในมณฑปประเทศ และ
 นำ ๔ พระจังหวัดสุพรรณบุรี และนำ ณ สถานที่ต่าง ๆ
 อันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งคงพระราชพิธีเสกมาแล้วทั้ง ๑๘ แห่ง
 ทรงมูรธาภิเษก พระสงฆ์สดกษยมงคลคาถาทรง

ต้องแห่ง เจ้าพนักงานประ โคมตั้งขั้เตรบันเตา
 มหัทธก เครื่องดุริยดนตรี กองทหารทั้งแถว
 เสด็จพระเกียรติยศกระทำวันทยาอุช บรรเลงแตร
 ดรรเสริญพระบารมี แดะยิงปืนมหาฤกษ์ มหาชัย
 มหาจักร มหาปราบยุค ๓๘ นัด ตามกำลังวัน
 พร้อมกัน

พระราชวงศ์ถวายน้ำ

เมื่อเสร็จพิธีธาราแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 กรมหมื่นชินวรศิริวัฒน์ ดมเด็จพระสังฆราชเจ้า
 เสด็จลงทางบันไดชาดพักตะวันออก ชินถวายน้ำ
 ทางทิศตะวันออก ด้วยพระครอบพระกริ่งหลวง
 กับพระครอบยันตร์ของเดิม

เมื่อถวายน้ำเสร็จ เสด็จกลับชน ทางเดิม แดะ
 พร้อมด้วย คณะสงฆ์จาก พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
 ทางช่องกลาง ผ่านท้องพระโรงหน้าอ้อมไปทาง
 ตะวันตก รวมกับพระสงฆ์ ณ ท้องพระโรงใน สวด
 ถวายชัยมงคลด้วยกันกับหมู่สงฆ์ต่อไปจนเสร็จ

เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายน้ำแล้ว พระ
 บรม วงศ์ ฝ่ายหน้า ท้าย ถวายน้ำ เสด็จฯ ลงไป คอยอยู่
 ที่ท้องพระ โรงหน้าลงทางบันไดชาดพักด้านตะวันตก
 รม พระ เคา เชิญขัน ทูต เกด้า ะ ถวายทางทิศใต้

โปรดเกล้า ฯ ให้ถวายที่พระหัตถ์ ตามลำดับดังนี้

(๑) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช พระเจ้าเบญจ
ครรรณน้อย

(๒) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรม
หลวงนครสวรรค์วรพินิต พระเจ้าบัวหยกเขียว

และเจ้าพนักงานจะได้ทูลเกล้า ฯ ถวายพระ
แท่นศิลาต่าง ๆ พระราชครูความเทพมุนีทูลเกล้า ฯ
ถวาย พระเจ้าเบญจครรรณ และพราหมณ์ทูล
เกล้า ฯ ถวายพระมหาดังขั ๕ พระมหาดังขั ๓
พระดังขัสัมฤทธิ์แก้ว พระยาอุทัยธรรมทูลเกล้า ฯ
ถวายพระมหาดังขัทักษิณาวุธ คานชัคคิยราช
ประเพณี ครั้นเสร็จแล้วมูรธาภิเษกแล้ว เจ้า
พนักงานภูษามาตา ทูลเกล้า ฯ ถวายฉัตรของพระ
องค์กตมัตถนาเงิน พระยาบุรุษรัตนราชพัสด
ถวายฉัตรของพระบาท เสด็จขึ้นทรงเครื่อง ณ หอพระ
สุราลัยพิมาน มีขบวนราชบัณฑิตและพราหมณ์
แห่เสด็จขึ้นหอพระ หยดประโคม

ซึ่งในมหาอุตมมงคลฤกษ์ เมื่อเสร็จมูรธา
ภิเษกแล้ว เจ้าพนักงานจะได้ยกพระมหาศิวคณิศร

ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งจักรพรรดิ
 พิมาน ๒ องค์ พระที่นั่งสุตดิศมหาปราสาท พระ
 ทนงจักรมหาปราสาท พระที่นั่งอนันตสมาคม และ
 สมเด็จพระมาตุจฉาเจ้าจะได้ทรงลาดพระยัญที่
 พระบรรทม บนพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานพร้อม
 กันด้วย

ในเวดอัน เจ้าพนักงาน ประเคน ถัดอาหาร แก่
 พระสงฆ์ ในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานและพระ
 ทนงอมรินทรวง ๒ แห่ง ครั้นนั้นแล้วพระสงฆ์ใน
 พระที่นั่ง อมรินทรวง เขาไปพร้อม ด้วยหมู่ สงฆ์ ใน ท้อง
 พระโรงหลังพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน จนทางท้อง
 พระโรงหลัง

ประทับพระที่นั่งอัฐทิศ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จสู่หอ พระสุราลัย
 พิมาน ทรงเครื่องตามอัชฌาสัยตาม ทรงพระ
 ดนตรีเพลงมโหรี พระภษาเขียนทองพุดฉิม
 นทองพระองค์ดำพุดฉิม ประดับดาราเครื่อง
 ราชอิสริยาภรณ์ทั้ง ๒ ทรงสวมสายสพายมหาจักร
 พร้อมทั้งพระดังวาท ทรงสวมฉลองพระองค์ครุย
 กรองทองรวบปิดหน้าขนอก เจ้าพนักงานเผยแพร่
 ทวารทางออกพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ผู้เชิญพระ
 ชัยนาวโกลี และเชิญพระเคนค้ำนำเสด็จพระราช

ดำเนิน พราหมณ์เป่าสังข์และกรมพระแสงในชัยไม
 บัณเฑาะว์ ตั้งแถวอยู่ตรงหน้าพระที่นั่งอิศริ์ค และ
 มีขบวนหลังเชิญเครื่องราชกกุธภัณฑ์ และเครื่อง
 ราชูปโภคกับพระแสงขรรค์ราชวัตร สำหรับตามเสด็จ
 ย่นประจำที่อยู่ทูลหาพระสุรเสวยพิมาณ หัตถ์
 พระทวารตงพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบรม
 วงศ์านวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ และราชทูตต่าง
 ประเทศ ยืนเฝ้า ๆ ตลอดจนเวลาเสด็จขึ้นพระราชมน
 เทียร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสถิตเหนืออุทุมพร
 ราชอาสน์พระที่นั่งอิศริ์คภายใต้ พระบวรเศวตฉัตร
 มีพระพักตร์บุรพทิศเป็นประภม พระยาอุทัยธรรม
 ทูลเกล้าฯ ถวายพระเศวตเบญจครรรค์สำหรับทรงรับ
 นามภิเษก เมื่อประทับพระที่นั่งอิศริ์ค พราหมณ์
 ผู้ได้บวชพรต เข้าประจำทิศเพื่อถวายนาสังข์
 ราชบัณฑิตกับพราหมณ์นั่งหันหน้าเข้ามูตระของชุด
 พระบาท ประจำอยู่ตามทิศเป็นคู่ ๆ (มีแจ้งอยู่
 ในบัญชีทิศและนามราชบัณฑิต พราหมณ์ หมายถึง
 เลข ๔ นั้นแล้ว) จึงราชบัณฑิตซึ่งประจำบุรพทิศ
 นั่งคุกเข่ากราบบังคมทูลเป็นมคธภาษา แล้ว

ราชบัณฑิตและ

พราหมณ์ถวายน้ำ

ราชภิเษก

ถวายน้ำอภิเชกด้วยถ้วยศิลาจารึกอักษร ทรงรับ
ด้วยพระหัตถ์ ทรงจิบและดื่บพระพักตร์แล้ว ทรง
รับด้วยพระเศวตเบญจครรภน่วยหนึ่ง แล้วมีพระ
ราชดำรัสตอบ ผู้ถวายน้ำรับพระราชดำรัสแล้ว
พราหมณ์ทนต์นประจําไว้บ่าดังข พราหมณ์คุกเข่า
น้ํงประจําทิศถวายน้ำพระมหาสังข์ กับพราหมณ์
พฤติมาศถวายน้ำพระครอบถ้มฤทธิ เวียนตามไป
ทุกทิศ เมื่อทรงรับน้ำแล้ว เสด็จขึ้นพระองค์
ไปตามลำดับโดยทักษิณาวฏุทิศอาคเนย์ พอ
ประทับปรกติแล้วเสด็จถึงราชบัณทิตผู้
ประจําทิศอยู่ถวายพระพรและน้ำอภิเชก ทรงรับ
แล้วมีพระราชดำรัสตอบ พราหมณ์บ่าดังขและ
ถวายน้ำพระมหาสังข์ และพระครอบค่อไปจนครบ
ทั้ง ๘ ทิศ แล้วประทับทิศคั่น ราชบัณทิตประจํา
ทิศคั่นถวายพระพรรวมทั้ง ๑๐ ทิศแล้ว เสด็จ
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินแต่พระที่นั่งอัฐทิศ
ลงโดยทักษิณาวฏุ เสด็จโดยทางลาดพระบาทไป
พระที่นั่งภัทรบิฐ มีขบวนนำเสด็จเหมือนเช่นกล่าว
แล้วเมื่อนำเสด็จถึงตู่ต่งมูรธาภิเชก แล้วเสด็จ
เพิ่มขบวนตามเสด็จชนอก คือ มีเจ้าพนักงานเชิญ

เสด็จจากพระที่นั่ง

อัฐทิศไปประทับ

พระที่นั่งภัทรบิฐ

พระสุพรรณบัฏ และเครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่อง
บรมราชาภรณ์ เครื่องราชูปโภค พระแสง
อัญญาวุธ เดินเป็น ๔ ด้าย ๘ แถว (มีเงี่ยงอยู่
ในริ้วขบวนหมายเลข ๕ นั้นแล้ว)

ขบวนนำเสด็จ เมื่อนำพันพระที่นั่งภัทรบิฐ ผู้
เชิญพระชัยและเทวรูปเดินไปขึ้นริมพระที่นั่งภัทรบิฐ
ด้านหลังทั้ง ๒ ข้าง แต่กรมแสงในผู้ชัยไม้บันฑะเรว
และพราหมณ์เป่าสังข์ เดินวงเดี่ยวออกขบวนขวา
และซ้ายตามแถวทั้ง ๒ ข้าง ย้อนกลับมาตามทาง
นำเสด็จ มาแซงเข้าในระหว่างแถวขบวนมหาดเล็ก
เชิญเครื่อง กับทางลาดพระบาทขึ้น ทางลาด
พระบาทอยู่ในระหว่างแถวพราหมณ์ทั้ง ๒ แถว
แล้วกลับหน้ามาทางพระที่นั่งภัทรบิฐ พราหมณ์
ผู้โปรยข้าวตอกและผู้นำเสด็จทั้ง ๔ นั่งคุกเข่าตรง
หน้าพระที่นั่ง ขบวนหลังเชิญเครื่องตามเสด็จ
เมื่อขบวนหน้าเดินย้อนกลับมา ได้แยกทางให้ขบวน
หน้าแซงเข้าระหว่างแถว กับทางลาดพระบาท
แล้วหยุดยืนอยู่เพียงแถวพราหมณ์เป่าสังข์

พราหมณ์ราชภิเษกถวาย ถ่มเศ็ญพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นประทับพระที่นั่ง
ภัทรบิฐ ผันพระพักตร์ดูบุรพทิศ เมื่อประทับเป็นที่

พราหมณ์ถวายเครื่อง

บรมราชาภิเษก

(๑) พระสุพรรณบัฏ ทรงรับแล้วจางวางโท
พระยามหานามราชรับค้อมพระหัตถ์ เชิญไปขึ้นท้าว
พระที่นั่งภทวิบูลย์ ด้านเหนือแถวนอก

(๒) พระสังฆาตพราหมณ์สุรว่า ทรงรับแล้ว
ทรงส้อมพระองค์เคียงซ้าย

(๓) พระสังฆาตพรตน์ราชวราภรณ์ ทรง
รับแล้ว ทรงส้อมพระองค์เคียงขวา

(๔) พระสังฆาตพระนพ ทรงรับแล้ว ทรง
ส้อมพระองค์เคียงขวา

(๕) พระมหาพิชัยมงกุฎ ทรงรับมาทรง
ส้อมแล้วผู้เชิญพานไปขึ้นท้าว พระที่นั่งภทวิบูลย์ด้าน
เหนือต้นแถวใน

(๖) พระแสงขรรค์ชัยศรี ทรงรับแล้ว ทรง
วางบนโต๊ะข้างพระที่นั่งภทวิบูลย์เบื้องซ้าย

(๗) ขารพระกร ทรงรับแล้ว ทรงวางบนโต๊ะ
ข้างพระที่นั่งภทวิบูลย์เบื้องขวา

(๘) พัดวาทวิชนี ทรงรับแล้ว ทรงวาง
บนโต๊ะเบื้องขวา

(๙) พระแสงจำรัส ทรงรับแล้ว ทรงวาง
บนโต๊ะเบื้องซ้าย

(๓๐) พระแต่หางช้างเผือก ทรงรับแก้ว
ทรงวางบนโต๊ะเบื้องซ้าย

(๓๑) พระขำมรงค์มหากษัตริย์จินดา ทรง
รับมาทรงสวม ผู้เชิญพานไปยืนท้ายพระที่นั่ง
ภทรมิฐด้านใต้ แลวนอกที่ ๒

(๓๒) พระขำมรงค์รัตนาวุธ ทรงรับมา
ทรงสวม ผู้เชิญพานไปยืนท้ายพระที่นั่งภทรมิฐด้าน
เหนือ แลวนอกที่ ๒

(๓๓) นถองพระบาท พระราชครวญเทพมุนี
ล้นกลว้าย ผู้เชิญอ้อมข้างหลังพระที่นั่งภทรมิฐ
ด้านใต้ คั่นแฉวนอก

(๓๔) พระแสงดาบฝักทองเกลี้ยง ทรงรับ
แก้ว ผู้เชิญรับไปยืนเชิญอยู่ท้ายพระที่นั่งภทรมิฐ
ด้านเหนือ แลวนอกที่ ๒

(๓๕) ชารพระกรเทวรูป ทรงรับแก้ว ผู้
เชิญรับไปยืนเชิญอยู่ท้ายพระที่นั่งภทรมิฐด้านใต้
แลวนอกที่ ๒

(๓๖) พระสุพรรณดั่งบัวแดง } ผู้เชิญ ฯ

(๓๗) พานพระจันทร์หมาก

เข้าไปทอดถวายโต๊ะข้างพระที่นั่งภทรมิฐเบื้องขวา

(๑๘) พระมณฑป	} ผู้เชิญ ฯ
(๑๙) พระเศวตทักสิไนทก	

เข้าไปทอดถวายใต้ช้างพระที่นั่งภัทรวิสูตรเมืองซ้าย

และพระราชครูความเทพมนต์ถวายพระแสง

อัฐฎาฐต่อไป คือ :-

- (๒๐) พระแสงหอกเพชรรัตน์
- (๒๑) พระแสงดาบเสดย
- (๒๒) พระแสงตรี
- (๒๓) พระแสงจักร
- (๒๔) พระแสงเขมมดาบ
- (๒๕) พระแสงขน
- (๒๖) พระแสงของ้าวแสนพดพ่าย
- (๒๗) พระแสงปืนคาบธูขี้ผึ้งแม่น้ำตอง

ทรงรับแล้ว มหาเด็กรับเชิญรับไปยื่นเชิญ
อยู่ข้างหลังพระที่นั่งภัทรวิสูตร ด้านเหนือและด้านใต้
ตามระเบียบที่เชิญตามเสด็จมาแล้ว หยุดประโคม
พระดีทริชยับต์ กราบ มังคมทูลถวาย พระเศวตฉัตร
ด้วยภาษามคร ครีได้รับด้วยมครภาษาแล้ว
กราบบังคมทูลด้วยคำสยามอีก ครั้นจบแล้ว
ทรงรับคำสยามอีก แล้วพระดีทริชยับต์เชิญพระ

เคื่องดนตรีถวาย ขณะนั้นพราหมณ์เฝ้าตั้ง ไห
 ต้นสองชัย เจ้าพนักงานประโคมตั้งเครื่อง
 บันฑะวมหรรตัก เครื่องดุริยดนตรี เมื่อ
 ทรงรับแล้ว ผู้เชิญรับไปยืนเชิญอยู่ท้ายพระที่นั่ง
 ภัทรวิสูตร้านได้ ต้นแถวโดยปรกติ แล้วหยุดประโคม

พราหมณ์ถวายพระพร

จึงพระครูอุษณากจารย์ ถวายอานุภาพศิริมงคล
 หวดราชมนัถ์ถาวอนุชฎาภิษณมนตร์ ถวายพระ
 พรชัยนายตะ ๓ ตา เมื่อถึงจบพราหมณ์เฝ้าตั้งทุก
 ครั้ง แล้วจึงถวายพระราชครูความเทพมนัถ์ถาวคำถวาย
 ชัยด้วยมคธภาษา แล้วถาวคำสยามตามความ
 ในภาษามคธถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 พระบรมราชโองการ พระราชทานอภัยและอารักขา
 ให้แก่ประชาชนด้วยคำมคธภาษา แล้วพระบรม
 ราชโองการ เป็นภาษาดูตาม เนื้อความในภาษา
 มคธนอก พระราชครูความเทพมนัถ์ ถวายพระ
 บรมราชโองการด้วยคำสยามเป็นประหมได้จึงแล้ว
 พราหมณ์เฝ้าตั้งขทกษณาวัญ เจ้าพนักงาน
 ประโคม ตั้งเครื่อง บันฑะวมหอง ชัยมหรตักเครื่อง
 ดุริยดนตรี จึงเจ้าพนักงานกรมพระคตังมหา
 คตัมบดี ทูลเกล้า ฯ ถวายขันทอง ดง ยาม คอก

พิกุลทองเงินในนั้น ทรงโปรยพระราชทาน
 พรหมณทั้ง ๕ ผู้เฝ้าทูตของขลุ่ยพระบาทอยู่เฉพาะ
 หน้าพระที่นั่งนั้นเป็นประถม แล้วเจ้าพนักงานกรม
 พระคลังข้างที่ทูตเกล้าฯ ๑ ถวายขันทองดงยามี
 เงินดั่งในนั้น ทรงโปรยพระราชทานพรหมณ
 ทั้ง ๕ อีกครั้งหนึ่ง แล้วทรงหลั่งน้ำทักษิโณทก
 ทรงคงสัตยาธิษฐาน คง พระ ราช ฤทธิย์ ทรงบำเพ็ญ
 ทศพิธราชธรรม จริยานุวัตรแผ่อาณาแด่ประชาชน
 แล้วทรงเปิดอภิมหาพิชัยมงกุฏ พระยาอุทัย
 ธรรมเจดีย์พานเข้าไปรับ เชิญกอดม้ายืนอยู่ตามที
 ทรงปลด พระธำมรงค์ มหา วิเชียรจินดา และพระธำ-
 มรงค์รัตนวราวุธ ผู้เชิญเดิมเชิญพานเข้าไปรับแล้ว
 เชิญกอดม้ายืนอยู่ตามที จึงเสด็จจากพระที่นั่ง
 ภัทรบิฐ ทรงโปรยดอกพิกุลทองเงินและเงินดั่ง
 พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการตามประ-
 เเพณี เจ้าพนักงานหยดประโคม

เสด็จขึ้นพระมหรามนเทียร คือไปเฝ้าฯ ขันยังพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน
 ทรงประเคนไทยธรรม มี มหาด เเด็ก เชิญ เครื่อง ตาม ปกติ ตาม เสด็จฯ พระ
 แก้วพระสงฆ์ ราชดำเนิน ทรงประเคนเครื่องไทยธรรมแก่พระ

ดั่งมี ๘๐ รูป พระดั่งมีถวายอนุโมทนา ส้มเด็จพระ
 พระดั่งมีราช เจ้าถวาย ขติเรกพิเศษ เป็นประภมพระ
 ฤกษ์ พระดั่งมีสวดโธข้าคฤทโธ ๓ จบ แล้วสวด
 สัพพพุทธาและภคตัสัพพะ ส้มเด็จพระราชาคณะ
 ถวายพระพรตาเดรัจฉาแล้วพระออก ส้มเด็จพระ
 ดั่งมีราช เจ้า กับ พระ ดั่งมี ที่ สวด มนตร์ ใน พระที่นั่ง
 ไพศาลทักษิณรวม ๓๐ รูป เข้านั่งอาสน์ในพระที่นั่ง
 อมรินทร์วินิจฉัย ส้มเด็จพระวันรัตคัมภีรญาณชัย
 พระราชาคณะสวดคาถาคัมภีรญาณชัย เป็นเดรัจฉา
 พระราชพิธีดั่งมี

เสด็จออกท้องพระโรง

เตรียมการเสด็จออกพระ (๑๕) เจ้าพนักงานจะไต่ยกอาสน์ดั่งมีและเตียง
 ที่นั่งอมรินทร์วินิจฉัย สวดกับกระโجمเทียนชัย และเกาทัณฑ์ตุงของ
 รุทพระบาท ออกจากพระที่นั่งอมรินทร์วินิจฉัย
 ขั้วพระเศียรก้นหน้าพระที่นั่งมหาเศวตฉัตร โด่
 ข้างพระที่นั่งพุดตานบนพระที่นั่งมหาเศวตฉัตร คึง
 เครื่องศิริราชกกุธภัณฑ์ และเครื่องราชูปโภค
 ใช้เครื่องพานพระขันหมากด้ามใหญ่ เมื่อใกล้
 เวลาลงเสด็จออกพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการ

แต่งเต็มยศใหญ่สวมเสื้อครุย ผู้ได้รับพระราชทาน
 ตราปฐมจุลจอมเกล้าประดับสายสร้อย มีราชทูต
 นุทต่างประเทศแต่งเต็มยศมาเฝ้า ฯ ด้วย พระ
 บรมวงศ์านุวงศ์ทรงยืนเฝ้า ฯ ระหว่างเส้าหน้าพระ
 ฉากข้างขวา หม่อมเจ้าห้อยท้ายตงไปทางเจดีย์
 ตะวันออก อัครราชทูตเฝ้า ฯ ระหว่างเส้าข้างซ้าย
 พงกทูตานุทูตต้องไปตามลำดับ ข้าราชการฝ่าย
 ทหารพลเรือนเฝ้า ฯ ถวายบังคมพระโรงตามตำแหน่ง
 ราชองครักษ์และมหาดเล็กเฝ้า ฯ หลังพระที่นั่งมหา
 เสด็จนครในพระตำหนัก แตรฝรั่งและมหุรตทักท้วงอยู่หลัง
 ข้างหน้าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ดังฯ แตรงอน
 แตรฝรั่งทองชนะอยู่ภายนอกหน้าพระที่นั่งอมรินทร
 วินิจฉัย กองทหารเดินพระเกียรติยืนแถวคงแต่
 หน้าพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ ไปจนหน้าพระที่นั่งจักรี
 มหาปราสาท พระราชนิพนธ์และพระยาข้างคัน
 เทียบเกย พระยาม้าคันย่นที่ต้นนามหญ้าหน้าพระ
 ทวารเทเวศร์รักษา ประจำที่พร้อมสรรพ

เสด็จออกพระที่นั่ง

ครั้นใกล้เวลาพระฤกษ์เวลา ๓.๐๐ ด.ท. พระบาท

อมรินทรวินิจฉัย

เสด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องพระภูษาและฉัตร

ฝ่ายหน้าถวายพระพร

พระองค์เครื่องพระบรมราชาภิเษก ประดับเครื่อง

ราชอิศริยาภรณ์ ทรงสายสัพพายและพระสายสร้อย
 มหาจักรี และทรงสวมพระสังวาลนพรัตนราชวรา
 ภรณ์ พระสังวาลพระนพ และพระสังวาลพราหมณ์
 สร้อยขุร่า แด้วทรงฉลองพระองค์ครุยปักด้าย
 และทรง พระสายสร้อย จตุจอมเกล้า ภายนอกฉลอง
 พระองค์ครุย ได้ตั้งออกพระทวารเทวราชมเหศวร
 ทรงรับพระแสงขรรค์ชัยศรีมาทรงถือ ได้ตั้ง
 สถิตพระบรมราชอาสน์ เหนือพระแท่นพุดตานทอง
 บนพระที่นั่งมหาเศวตฉัตร แด้วทรงพระมหาพิชัย
 มงกุฎ จางวางมหาดเล็กตั้งคณดของพระบาทถวาย
 ม่มหาดเล็กหุ้มแพรเชิญพระแสงรายคันทองข้างพระ
 ทิ้งมหาเศวตฉัตรข้างละ ๑ คู่ ถวายอยู่หน้า
 พัดไมกอยู่เบื้องหลังข้างละนาย ราชองครักษ์ ๒ นาย
 เชิญธงชัยราชกระบี่กระบี่ ยืนข้างขวาแถวหน้าเรียง
 กับพระแสงรายคันทอง เชิญธงชัยครุฑพาห
 ยืนข้างซ้ายแถวเดียวกัน ด้านหลังพระที่นั่งมหา
 เศวตฉัตร ม่มหาดเล็กเชิญพระแสงอัฐมาวุธ
 ยืนเรียงกันอยู่ด้วย

ครั้นได้เวลาอุดมฤกษ์ กรมวังวังกรับ ชาว
 ม่านไชยพระศัตร พระยาราชมานุษพมเข้ามื่น

ดอกไม้ทองให้สัญญา เจ้าพนักงานประโคมดัง
 แตรงอน แตรฝรั่ง มหรรทึก กงของชนะ พระบรม
 วงศ์นางวงศ์ ข้าราชการ และราชทูตานุทูต ถวายคำนับ
 กองทหารทำวันทยาอุช แตรวงบรรเลงสรรเสริญ
 พระบารมี เมื่อดุ๊กเสด็จประโคมแล้ว ดมเด็จพระ
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุ
 วงศ์วรเดช อ่านคำกราบบังคมทูลถวายชัยมงคล
 และ ถวาย ความ สดงามภักดีของ พระบรมวงศ์นางวงศ์
 และข้าทูลละอองธุลีพระบาทจบแล้ว ผู้ที่เฝ้า ฯ อยู่
 ในที่ประชุมในเวदानนถวายคำนับพร้อมกัน พระบาท
 ดมเด็จพระเจ้า อยู่หัว ฯ พระ บรม ราช โองการดำรัส
 คอบ ดมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา
 ภาณุพันธุวงศ์วรเดช จึงรับพระบรมราชโองการเป็น
 พระฤกษ์ แล้วกรมวังวังกรับ พระบรมวงศ์นางวงศ์
 ข้าทูลละอองธุลีพระบาทและราชทูตานุทูตถวายคำนับ
 พร้อมกัน พระยาราชมานูชพุมเข้ามืนที่ดอกลไม้
 ทองให้สัญญา ชาวประโคม ฯ ดังขแตรมหรรทึก
 กงของชนะ กองทหารทำวันทยาอุชและแตรวง
 บรรเลง สรรเสริญพระบารมี ชาวมานูชักพระสุคร
 บิตเสด็จขึ้นในพระนาก

เสด็จออกฝ้ายในเฝ้า ฯ

เสด็จออกพระที่นั่งไพศาล ๑๖) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
 ทักขิน สถาปนาสมเด็จพระญาณมหาคัมภีร์ ทรงพระแสงขรรค์แนวโลห
 พระบรมราชินีและ เสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ประทับพระที่นั่ง
 ฝ้ายในถวายพระพร ภัทรวิชัย พระอรรราชชายาสดกิดเห็นพระราชนัด
 ดันได้ แดงไว้ใกล้ พระที่นั่ง ภัทรวิชัย ข้างซ้ายฝ่ายทิศ
 เห็น พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการของชุดพระบาท
 ฝ้ายในเฝ้าทูตของชุดพระบาท พระเจ้าบรมเธอ
 กรมพระดำรงราชานุภาพ เสด็จมาประทับทรงกรมราช
 ขานประกาศพระบรมราชโองการ ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้สถาปนาพระเกียรติยศหม่อมเจ้า
 ภาณุไพโรจน์ ผู้เป็นพระอรรราชชายา ขึ้นเป็น
 สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินี เสด็จแล้ว
 สมเด็จพระ บรมราชินี เสด็จ เข้าไป ถู หน้า พระ ที่นั่ง
 พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง หอ หน้า พระมหา
 ดังและทรงเจิมแล้ว พระราชทานเครื่องราชูปโภค
 ดำหรับตำแหน่งสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จ
 กลับมาประทับ ณ ทึกเดิม ถัดบนพระตำหนัก
 เชอพระองค์เจ้าณภาพรประภา กราบบังคมทูลถวาย
 ขันมั่งคุดแทนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการของชุด
 พระบาทฝ้ายใน และถวายพระพรสมเด็จพระบรม

ราชินีด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราช
 ดำรัสตอบเสร็จแล้ว ชาวประโคนฯ ถึงขั้นแตร
 เครื่องดุริยดนตรี ทรงโปรยดอกพิกุลทองเงิน และ
 เงินดังดังแล้ว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระ
 พระบรมราชินี ไปเข้าพระทวารหอพระสุราลัยพิมาน
 ทรงเปิดของพระธำมัญญและฉลองพระองค์ครุย ทรงพระ
 มหามาตาเสด็จขึ้นเงิน เสด็จพระราชดำเนิน
 โดยทางลาดพระบาท พร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
 ราชินี แต่หอพระสุราลัยพิมาน ออกพระที่นั่ง
 ไพศาลทักษิณ ทรงโปรยพิกุลทองเงินและเงิน
 ดังดัง เสด็จกลับทางช่องบันไดกลาง ไปสู่พระที่นั่ง
 บรมพิมานตามทางเดิมโดยทางภายใน

เสด็จวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ทรงประกาศพระองค์เป็นพระพุทธรูปปฏิมากร
 ระเบียบการเสด็จวัด (๓๗) เวลาบ่ายวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 พระศรีรัตนศาสดาราม อยู่หัว จะเสด็จโดยขบวนพยุหยาตราเป็นพระฤกษ์
 คราวแรก สู่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรง
 นมัสการพระพุทธรูปมหามณีนรัตนปฏิมากร และทรง
 ประกาศพระองค์เป็นพระพุทธรูปปฏิมากร แล้ว

เด็จพะที่หนึ่งคฤศิตมหาปราสาท ถวายบังคม
พระบรมชู้ขัตติมหาราชและพระบรมศพสมเด็จพระ
พระบรมเชษฐาธิราช ตามพระราชประเพณี

เจ้าพนักงานจะได้จัดการตกแต่งในพระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ให้เรียบร้อยงดงามเป็น
พิเศษ มีเครื่องนมัสการพานทองใหญ่ตั้งที่หน้า
ธรรมาสันคีตาตามเดิม ตั้งอาสน์สงฆ์ให้พอ
พระราชอาคันหนึ่งได้ ๘๐ รูป นิมนต์พระดำริบเดิม
ที่ได้ช่วยคมนาครในการพระราชพิธีนั้น ทอดพระราช
บัลลังก์พระแท่นดัดและฐานกำมะหยี่รองชน ๓ ที่
เผ่าวิรมณังดานได้คอยออกมาตั้งเฝ้าพระบรมวงศา
นุวงศ์ ที่เหลือนั้นตั้งเฝ้าสำหรับอัครราชทูตและ
ทูตานุทูตต้องมาตามลำดับ และตั้งเฝ้าสำหรับ
ข้าราชการ ฝ่ายทหาร ตั้งแต่ชั้นยศนายพลขึ้นไป
ฝ่ายพลเรือน ตั้งแต่ชั้นยศมหาอำมาตย์กับชั้นมหา
เสวกขึ้นไป

ด้านหน้าพระอุโบสถ ตั้งเฝ้าหม่อมเจ้าและ
ข้าราชการนั่งตามแนวเสาดัดชิดเข้าไปจนกำแพงแก้ว
หม่อมเจ้าอยู่กลาง ฝ่ายทหาร เรือนตำแหน่ง
นายพัน นายนาว่า อยู่เบื้องขวา ฝ่ายพลเรือน

เช่นตำแหน่งอำมาตย์และเสวกอยู่เบื้องซ้าย ควร
ถือระเบียบเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นใหญ่

ข้าราชการ ฝ่าย ทหาร ชั้น ตำแหน่ง นายร้อย
นายเรือ ฝ่ายพลเรือนชั้นตำแหน่งรองอำมาตย์
และรองเสวก เผ่า ฯ ทช.ตามพระอารามระหว่าง
ศาลารายตามแนวทางสถาพระบาทศตอดตทาง

เจดีย์พระอุโบสถด้านเหนือ ดำหรับพระ
ตำรวจ ขุนตำรวจ นายตำรวจ กรมพระตำรวจ
หัตถวงพิทักษ์ เจดีย์ด้านใต้สำหรับหัวหมื่น จำ หุ้มแพร
และมหาดเล็กพิทักษ์

หนึ่งเจ้าพนักงานจะได้ตกแต่งประดับพลาเปิดของ
เครื่องบริประคตหัตถวงไว้พร้อมสรรพด้วย

ทางเสด็จ ฯ

ครั้นเวลา ๓.๓๐ ส.ท. เจ้าพนักงานผู้จะเข้า
ขบวนเสด็จจะได้เตรียมพร้อมเสร็จ ราชวิถึจะ
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตรา แต่
พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ออกประดิษฐานชัยศรี ถึง
พลาพลาหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อเวลา
เสด็จกลับก็กลับทางเดิม แต่เชิญไปเสด็จชนบท
พระที่นั่งอาภรณ์พิโมกขปราสาท มุกของทหาร

เฉลิมพระเกียรติยศ ๒ แห่ง ๆ หนึ่งท่อน้ำห้อยกรม
พระตำรวจหลวง อีกแห่งหนึ่งท่อน้ำหน้าศาลา
ตึกท้ายตึกมคม มีธงและเครื่องพร้อม ทั้งมหาด
รายทาง ๒ ข้างราชวัติติดต่อกันด้วย อนึ่งทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราช
อนุญาต ให้ราษฎรได้มาชมพระบารมีทั้งสองข้าง
ทางที่ในพระบรมมหาราชวังได้ ตามความปรารถนา

ประจำที่เฝ้า ฯ

ลำดับพระสงฆ์ราชาคณะทั้ง ๘๐ รูป จะได้
พร้อมอยู่ใน พระอุโบสถ วัดพระ ศรัทธา ศาลาราม
พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ แต่งเต็มยศใหญ่
เข้าไปประจำอยู่ตามตำแหน่งที่เฝ้า ฯ แต่พวกราช
ทูตานุทูตต่างประเทศ ซึ่งแต่งเต็มยศเหมือนกัน
นั้น เจ้าพนักงานจะได้จัดให้พักอยู่ ณ ศาลาตึกท้าย
ตึกมคม เพื่อได้เฝ้า ฯ เมื่อเสด็จพระราชดำเนิน
ก่อนแล้ว จึงพาตวงหน้าเข้าไปเฝ้า ฯ ในวัดพระศรั
ทธา ศาลารามต่อไป

ฝ่ายในทอดพระเนตรเห็น

ส่วนฝ่ายในนั้นไม่ต้องเสด็จและไปทูล ถวาย
พระบรมราชินและพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จออก
ประทับเฝ้า ฯ และทอดพระเนตรขบวนได้ ณ หอ
กระทรวงวัง ข้าราชการฝ่ายในและสดับรรดาศักดิ์

ทรงพระมหาเมตตาได้สั่ง ทรงพระราชดำเนิ
 เข้าพระอารามโดยทางลาดพระบาท มีขบวน
 พระตำรวจหอดวงแห่นำเสด็จ และขบวนภูษามาตา
 กับมหาดเล็กเชิญเครื่องราชกกุธภัณฑ์ และ
 พระแสงอัฐมาวุธตามเสด็จด้วย เว้นแต่เชิญ
 พระมหาเศวตฉัตรเปลี่ยนเป็นเชิญพานพระมหาเมตตา
 แทน เมื่อเสด็จขึ้นในพระอุโบสถโดยทางพระทวาร
 กลาง ขบวนเชิญเครื่องราชกกุธภัณฑ์ กับพระ
 แสงอัฐมาวุธตามเสด็จเข้าไปด้วย ยืนเฝ้า ฯ ตาม
 รบเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทดังกล่าวก

ทรงเครื่องนมัสการ

ถวายเครื่องสักการ

เจตีย์ฐานสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนทอง
 รูปเงินเครื่องนมัสการ ถวายต้นไม้ทองเงินพระ
 พุทธมเหศวรรัตนปฏิมากร ซึ่งเป็นหลักมหาเจดีย์
 สถานสำคัญ ณ กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร
 แถว เจ้าพนักงานจะได้ถวายต้นไม้ ทอง เงิน
 เทียนทอง รูปเงิน เป็นเครื่องราชสักการทรงจบ
 พระหัตถ์ ไปรดเกล้า ฯ พระราชทานให้อุปราช
 ดมฺพเทศาภิบาล หรือผู้แทน เชิญไปบูชาเจดีย์
 สถานที่ เป็นหลัก อยู่ตาม จังหวัด ต่าง ๆ ในพระราช
 อาณาเขต คือ

จำนวนเจ็ดฐานสำคัญ

(๑) พระพุทธบาท เป็นหัตถ์พระนครศรี
อยุธยา และนครวัดไว้รวมกันแห่ง ๑

(๒) พระพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
เป็นหัตถ์ราชธานีข้างฝ่ายเหนือแห่ง ๑

(๓) พระบรมธาตุ จังหวัดสงขลา เป็น
เป็นที่เคารพ แห่งพระราชาธิบดีกรุงสุโขทัย ศรัทธา
ดลในโบราณสมัยแห่ง ๑

(๔) พระธาตุหริภุญชัย เป็นหัตถ์ราชธานี
เชียงใหม่และเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และ
นครเขตก รวมกันแห่ง ๑

(๕) พระปฐมเจดีย์ เป็นหัตถ์ราชธานีศรี
วิชัย และสุพรรณบุรีรวมกันแห่ง ๑

(๖) พระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช
เป็นหัตถ์ราชธานีข้างฝ่ายใต้แห่ง ๑

(๗) พระธาตุพนม ในมณฑลอูตร เป็น
หัตถ์โคตรบูรพราชธานีข้างตะวันออกแห่ง ๑

เมื่อเสร็จการทรงกระทำพุทธบูชาแล้ว ประทับ
พระราชบัลลังก์ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ
ราชทูตานุทูตผู้มีดั่งนียบาตเฝ้า ๆ อยู่พร้อมกัน

ทรงประกาศพระองค์ ดำเนินตั้งสมาธิจะได้อาราธนาผู้ดี สมเด็จพระ
 เป็นพุทธศาสนิกและ พระตั้งสมาธิเจ้าถวายศีลแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
 พระบรมราชูปถัมภ์ พระเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศพระไถรรัตนสันนิบาต
 พระพุทธศาสนา เป็นคำมคธ รับเป็นพระพุทธศาสนาอันปลุกปลอบผู้
 บำรุงพระพุทธศาสนาให้ถาวรวงศ์มาการสืบไป พระ
 ตั้งสมาธิเจ้าถวายพระพรพร้อมกันแล้ว สมเด็จพระ
 ตั้งสมาธิเจ้าถวายพระพรชัยอธิการพิเศษ พระตั้ง
 สวดประสิทธิพระพร ถวายด้วยคาถาได้อัคคตโก
 แดงตั้งพุทธภาวนาคฤศน์มงคลแล้ว สมเด็จพระ
 ราชคณาถวายพระพรตาเล็งใจ พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวทรงนมัสการพระพุทธมหามณีรัตนปฏิ
 มากร แล้วเสด็จกลับออกจากพระอุโบสถ ทรง
 พระราชดำเนิน โดย ทางลาด พระ บาท ตาม ทางเดิม
 ขึ้นประทับพลาทรวงพระมหาพิชัยมงกุฏ แล้วเสด็จ
 ออกเฝ้าประทับพระราชนิเวศน์ ใต้เศียรพระ
 ดำเนิน กลับ โดย ขบวน พยุหยาตรา เข้า ประตู พิมาน
 ชัยศรี เสด็จหน้าของราชองครักษ์และกรมพระ
 ตำรวจหลวง เทียบราชนิเวศน์ทศกัณฐ์ เสด็จขึ้น
 พระที่นั่งอาภรณ์พิโมกขปราสาท ทรงเปิด
 พระมหาพิชัยมงกุฏ ทรงพระมหาเมตตาเสด็จ

แล้ว เสด็จขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทโดยทาง
ข้างใน

การในพระที่นั่งดุสิต

ถือนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทนั้น เมื่อ
เสด็จการเสด็จออกท้องพระโรงแต่เวลาดอกดวงวันนั้น

แล้ว เจ้าพนักงานจะได้เชิญพระบรมอัฐิพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง ๕ รัชกาล กับพระบรม
อัฐิสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ๓ ถิ่นสมเด็จพระ

พระศรีพัชรินทรบรมราชินีนาถ พระบรมราช
ชนนี ๓ รวม ๘ พระโกศเสด็จไปประดิษฐาน

เหนือพระแท่นประทับมุก ภายใต้พระมหาเศวตฉัตร
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และแต่งเครื่อง

นมัสการไว้พร้อมสรรพ ตั้งขการนิมนต์พระสงฆ์
สำหรับสวดปกรณ์ไว้พร้อม

ถือน พระ บรม วงศ์านวงศ์ และ ข้าราชการนั้น
เมื่อเสด็จกลับจากพระอุโบสถแล้ว ควรรับเสด็จมา

ทางนอกกำแพงพระบรมมหาราชวัง แล้วเข้าประตู

ศรีสุนทรค้อยเล่า ฯ อยู่ในถานพระมหาปราสาท

และศาลารับแขก เสด็จถึงเกยพระที่นั่งอาภรณ์

พิโมกขปราสาทแล้ว ขนผู้ใหญ่ขึ้นไปค้อยเล่า ฯ

อยู่ในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

ลำดับพระบรม

อัฐและพระบรมศพ

ถ้าคืบ^๕พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จ
ออกพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี ทรงจุด
เครื่องนมัสการกราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ และ
พระบรมศพสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเสด็จ แล้ว
ลำดับปรณพระบรมอัฐิ ไคร ๑ ผ้าขาว ๘ พับ
เหมื่อนกัน^๕ ๗ พระโกศ พระบรมศพไคร ๑๐
รวมเป็นพระ ๘๐ รูป พระดังฆักถวายอนุโมทนา
ถวายอดิเรกถวายพระพรตา แล้วเสด็จขึ้น เสด็จ
พระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี โดย
ทางในเหนือผ้าลาดพระบาท มีเชือกพระวงศ์ฝ่ายใน
เชิญเครื่องตาม (ริ้วชบวนหมายเลข) ^๕ ตั้งแต่พระ
ที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ทรงไปรยเงินดังตั้งคดอด
ทางถึงพระที่นั่งบรมพิมาน อันเป็นพระราชฐาน
ที่ประทับพัก จนกว่าจะถึงพระฤกษ์เฉลิมพระราช
มนเทียรต่อไป

เวียนเทียนสมโภช

พระราช มนเทียร

อนึ่งเวลา ๖.๐๐ ต.ท. วันนั้น เจ้าพนักงานจะได้
ตั้งบายศรีแก้วทองเงิน และบายศรีวัดทองทอง
ขาว พราหมณ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายหน้า
ฝ่ายใน พร้อมกันเวียนเทียนตมโภชพระราช
มนเทียร ตามจารีตโบราณขัตติยราชประเพณี

เฉลิมพระราชมณเฑียร

เฉลิมพระราชมณเฑียร

๓๘) เวลาก็มาถึงพระฤกษ์เฉลิมพระราช

ขึ้นพระแท่นพระ

มณเฑียร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง

บรรทม

เครื่องโดยปรกติ แต่ตามฉันทยสังคราม คือ

ทรง พระ ภูษา และ ฅตของ พระองค์ แพร่สีน้ำเงินฉนวน

ตลอดจนถึงพระบาทและฅตของพระบาท ทรงรัด

พระประคดสีน้ำเงินปนทอง ทรงสวมพระสังวาล

นพรัตน์ราชวราภรณ์ พระสังวาลพระนพ และ

พระสังวาลพราหมณ์ด้วยขลุ่ย ทรงพระมาตา

เพชรน้อย (ในรัชกาลที่ ๔) ทรงกุมพระขรรค์

องค์น้อย (ในรัชกาลที่ ๕) เสด็จพระราชดำเนิน

โดยทางลาดพระบาท พร้อมด้วยสมเด็จพระบรม

ราชินี มีพระราชวงศ์ฝ่ายในเชิญพระแสงเชิญ

เครื่องเฉลิมพระราชมณเฑียร และเชิญเครื่อง

ราชูปโภคตามเสด็จ (มีแจ้งในวิวัฒนาการ ๘)

จากพระที่นั่งบรมพิมาน ไปขึ้นพระที่นั่งจักรพรรดิ

พิมาน ทรงโปรยพิภพทองเงินและเงินสัสดี้ด้วย

เมื่อเสด็จถึงในพระราชมณเฑียร ทรงจุดเทียน

นมัสการแล้ว ถึงเวลา ๘.๕๓ ต.ท. ได้มหาอุคม

มังกดฤกษ์ เด็จชนพระแท่นบรรทม ถ่มเค็ญ
 พระ มาตุจฉา เจ้าพระบรม ราชเทวีถวายพระแด่หาง
 ข้างเผือก พระนางเจ้าสุมาตมารศรีพระราชเทวี
 ถวายเงินหมากทอง ทำวรวรคณานันต์ถวายกุญแจ
 ทอง ทรงรับแล้ววางไว้ข้างที่ แล้วเอนพระองค์
 ดงเห็นพระแท่นที่โดยทักษิณาปารศิวเป็นพระฤกษ์
 ถ่มเค็ญพระมาตุจฉาเจ้าถวายพระพร แล้วพระ
 บรมวงศ์ผู้ใหญ่ฝ่ายในถวายชัยมงคล มีประโคม
 ดั่งขลุ่ยเครื่องดุริยดนตรีเสร็จแล้ว ประทับในพระ
 มหามณเฑียร เป็นพระฤกษ์เริ่มต้นในวัน

งานเนื่องต่อบรมราชาภิเษก

ผู้แทนรัฐบาลต่างประเทศ

(๓๘) วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ เวลา ๔.๐๐ น.ท.

ประเทศถวายพระพร

พระ บาท ถ่ม เค็ญ พระ เจ้า อยู่หัว ทรง เสร็จ เค็ญ ยศ
 เด็จ ออก พระ ทนง จักร มหาปราสาท ท้อง พระ โรง
 กตาง พระบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์
 เสด็จบดักระทรวงการต่างประเทศ นำอัครราชทูต
 และอุปทูตกงสุลผู้แทนรัฐบาลนานาประเทศแต่งเต็ม
 ยศเข้าเฝ้า ฯ พร้อมกัน ผู้เป็นหัวหน้าคณะทูตจะได้

อ่านคำถวายขัณฑ์มกต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มีพระราชดำรัสตอบ และมีพระราชปฏิสันถารพอ
สมควรแล้ว เสด็จขึ้นเส้าพระมहांนเทียร ทรง
เปิดเครื่องแต่งพระองค์ทรงครุฑ

ฝ่ายในถวาย

ดอกไม้รูปเทียน

ทรงตั้งตำแหน่ง

พระราชอาคัน

เวลา ๕.๐๐ ถ.ท. เสด็จพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการที่ พระแท่นมณฑลแล้ว
พระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่าย
ในเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายดอกไม้รูปเทียน
ในการ พระบรมราชาภิเษก เสด็จพระราชมณเฑียร
ตามขัตติยราชประเพณี แล้วเสด็จออกพระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ
แต่งครุฑ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่ง
ที่เฝ้า เมื่อเสด็จออกแล้วจะได้ทรงตั้งตำแหน่ง
สมเด็จพระราชาคณะ ๓ รูปเป็นประมุข เพื่อ
สวดสังคัมภีร์ในสิริราชสมบัติ มีพระสงฆ์ ๑๐ รูป
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธาน เฝ้ายัง
อาสน์สงฆ์พร้อมแล้ว สำหรับเมื่อทรงตั้ง
ตำแหน่งสมเด็จพระสังคัมภีร์จะได้สวดสังคัมภีร์ ถ้าบน
จะได้พระราชทานไตรแพฏ์ ฎีกาบัตร พัดยศ
พัดรอง พร้อมด้วยบาตรย่ามเครื่องบริวาร คือ

ให้พระมหาพร เปรียญ ๒ ประโยค วัด
ประยูรวงศาวาส เป็นพระบิณฑโกศ ที่พระ
ราชาคณะ (คณะมหานิกาย)

ให้พระครูปฐมธรรมชาตา วัดปฐมฉนวนราม
เป็นพระบัญชาพิศาลเถร ที่พระราชาคณะ (คณะ
ธรรมยุติกนิกาย)

ให้พระมหาคง เปรียญ ๓ ประโยครามัญ
วัดสนาม จังหวัดนนทบุรี เป็นพระธรรมวิสารทะ
ที่พระราชาคณะ (คณะรามัญ) แด้วประทับ
พระราชอาสน์ พระราชาคณะที่รับตำแหน่งชอก
ไปครองผ้าแด้วกัณฑ์มานั่งอาสน์ แด้วถวาย
อนุโมทนา ส้มเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก
สมเด็จพระราชาคณะถวายพระพรดา

ฝ่ายหน้าถวายดอกไม้ จึ่งเสด็จประทับที่เสด็จด้านตะวันตก พระ
รูปเทียนและทรงธรรม บรมวงศานุวงศ์ทูตเกล้า ๆ ถวายดอกไม้รูปเทียน
พร้อมกัน แด้วเสด็จประทับที่กลางท้องพระโรง
ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนทูตเกล้า ๆ ถวายดอก
ไม้รูปเทียนพร้อมพร้อมกันแล้ว เสด็จประทับพระ
ราชบัลลังก์ สังฆการนิมนต์พระสงฆ์สามเณรซึ่ง
จะได้ถวาย เทศนา กับพระ วัชรพิพ เจ้า นังอาสน์ตั้ง

ชาวประโคนฯ ดังชั้แตรและปี่พาทย์ ทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระถวายนครเทศนาในงาน
 พระราชพิธีบรมราชาภิเษกบนพระที่นั่งมหาเศวตฉัตร
 เพื่อดำรงคิมงคล พระเทศน์ถ้อยคำดีเยี่ยมเทศนา
 เป็นพิเศษ ครั้นทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ
 ทรงธรรม พระดำเนินโดยถนน ขึ้นสู่พระที่นั่งมหา
 เศวตฉัตร ถวายศีลศักราชและถวายเทศนา
 มงคลสูตร รัตนสูตร เมตตสูตร รวมเป็นกัณฑ์
 เดียวกัน จบแล้วทรงประเคนเครื่องไทยธรรม
 และใบวัดกุฎัจจุสมณาราคา ๘๐ บาทบูชากัณฑ์ เจ้า
 พนักงานประโคนดังชั้แตรปี่พาทย์แล้ว พระดำเนิน
 โดยถนน ถวายอดิเรกถวายพระพรตาแล้ว เสด็จขึ้น

ผ้าในถวายนครเทศน์

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ เวลา ๕.๐๐ น. พระ

รูปเขียน

บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องครุฑยศ เสด็จ
 พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ทรงจุดเทียนเครื่อง
 นมัสการที่พระแท่นมณฑลแล้ว ข้าราชการของชุด
 พระบาทฝ่ายในและสตรีบรรดาศักดิ์ ทูลเกล้าฯ
 ถวายดอกไม้ธูปเทียนแล้วเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทร

ผ้าหน้าถวายนครเทศน์

วินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการและครุฑยศ

รูปเขียนและทรงธรรม

เสด็จขึ้นสู่พระที่นั่งมหาเศวตฉัตรตามตำแหน่งที่เสด็จประทับ

ข้าพเจ้านี้ขอรับพระบาทในพระราชสำนักทุกเกล้า ๆ
 ถวายคอกไม้รูปเทียนรวมพร้อมกันแด่เสด็จประทับ
 พระราชบัลลังก์ ทรงจุดเทียนทรงธรรม ส้มเสี้ยว
 พระสังฆราชเจ้าเสด็จสู่พระที่นั่งมหาเศวตฉัตร
 ถวายเทศนาเทศาคาศึกษา ทศพิชราชธรรม
 และจักรวรรดิวัตร รวมเป็นกันต์เดียวกัน จบแล้ว
 ทรงประเคนเครื่องไทยธรรม และใบวัดอุบลจาย
 มุद्रา ๘๐ บาทบูชากันต์ มีพระโคมเช่น
 วนกอน แด่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก
 ถวายพระพรจากถับแด่เสด็จขึ้น

เสด็จเยี่ยมพระนครสถมมารค

การเยี่ยมพระนคร

สถมมารค

๒๐) วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ เป็นวันหยุดพักเจ้า
 พนักงานเตรียมการที่จะได้เสด็จเยี่ยมพระนคร โดย
 สถมมารคในวันต่อไป

วันที่ ๓ มีนาคม เป็นวันกำหนดเสด็จพระราช
 ดำเนินด้วยขบวนพยุหยาตราเยี่ยมพระนคร โดย
 สถมมารคตามประเพณี

ระเบียบการวัดบรรณิเวศ

เจ้าพนักงานแต่งพัดฉัตรเปิดองเครื่องที่หน้าวัด
 บรรณิเวศและในพระอุโบสถ ตั้งเครื่องนมัสการ

ทองทิศ ตั้งพระราชบัลลังก์ และตั้งอาสน์สงฆ์
ทั้งเก้าอักษัรรับพระบรมวงศานุวงศ์เฝ้า ฯ และวัด
จะได้จัดการตกแต่งสถานที่ให้ตั้งงาม และเชิญ
พระ ขั้วสมเด็จพระ มหา สมณเจ้าทั้ง ๒ พระโกศ
ประดิษฐานในพระอุโบสถด้วย ภายนอกพระ
อารามเจ้าพนักงานจะได้ปูผ้าลาดพระบาท และตั้ง
เก้าอักษัรรับข้าราชการด้วย

ระเบียบการวัดพระเชตุพน ส่วนทั่ววัดพระเชตุพนนั้น เจ้าพนักงานจะ
แต่งคำดาภายในวัดริมประตูด้านทิศเหนือ เป็น
พลับพลาเปิดทองเครื่อง ในพระอุโบสถตกแต่งเช่น
ในวัด บวรนิเวศ เป็ดย่น แต่ พระขั้วเป็น สมเด็จพระ
มหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรสและปูผ้าลาด
พระบาท เพียงตั้งแต่ประตูกำแพงแก้วเข้าไปถึง
บันไดพระอุโบสถ ตั้งเก้าอักษัรรับข้าราชการที่ชาดาใน
กำแพงแก้วด้านเหนือ

การเฝ้า ฯ เมื่อใกล้ถึงเวลาเสด็จ จะได้มีกองทหาร
สำหรับเชิญพระเกียรติยศ ไปตั้งแถวรับเสด็จอยู่
ในวัดบวรนิเวศและวัดพระเชตุพน ทั้ง ๒ วัด ๆ ละ
กอง ๓ และมีทหารยืนแถวรายทั้ง ๒ ข้างราชวัติซึ่ง
จะเสด็จทอดไป พระสงฆ์ในวัดบวรนิเวศข้างนี้

อาตมตังษี พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ
 แต่งเครื่องเต็มยศใหญ่ ไปคอยเฝ้าทูตของรูด
 พระบาททวดฉนวนวิเศษ เสด็จออกจากฉนวนวิเศษ
 แล้ว รับผิดชอบเฝ้า ทวดพระเชตุพนอีก พระบรม
 วงศานุวงศ์ฝ่ายในเฝ้า ๆ และทวดพระเนตรชบวนเสด็จ
 กลับจากฉนวนพระเชตุพน ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย
 ข้าทูตของรูดพระบาทและสัตว์บรรดาศักดิ์อยู่ทูล
 ถัด ราชทูตานุทูตกับภรรยาและพวกกงสุตต่างประ
 เทศนั้น เสนาบดีว่าการต่างประเทศหาสถานที่เหมาะ
 แห่งหนึ่งสำหรับเฝ้า ๆ และดูชบวน เสนาบดีกระทรวง
 มหาดไทยและกรมพระนครบาล มีหน้าที่จัดสถานที่
 เฝ้า ๆ และดูชบวนสำหรับสุภาพบุรุษและสตรีทั้งประ
 ชาชนพลเมืองตามฐานันดร พวกลูกหลานต่าง
 ต่างประเทศ ให้จัดเป็นเหล่า ๆ พวก ๆ เรียงราย
 เป็นระยะกันตามสมควรแก่ฐานะ คดอดไปตาม
 ราชวิถีทางเสด็จ และให้อำเภอแนะนำราษฎรที่จะ
 มาเฝ้า ๆ ชมพระบรมตามทางเสด็จให้แต่งกายและ
 ประพฤติตนโดยสุภาพเรียบร้อย ควรตั้งเครื่อง
 ตกการบูชาหน้าบ้านหน้าเรือน ไม่ต้องตกแต่งสถานที่
 ประดับธงทิวและบุบผามาตาไปไม่อย่างใด ๆ โดย

เป็นระหว่างเวลาใดทุกข ที่พระอารามพระสงฆ์ออก
รับเสด็จ คอยส่งต คอยขยับมณฑล เมื่อเวลา เสด็จผ่าน
ไป ทรงให้บันไปติดต่อกษัตริย์ทางเสด็จพระราช
ดำเนิน

กระบวนแห่

ตั้งแต่เวลาบ่ายเจ้าพนักงานจะได้ตั้งรวบรวมนแต่
หน้าพระที่นั่ง คฤดากริมย์ไว้พร้อมพร่ง เหมือนอย่าง
ขบวนวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ เว้นแต่ขบวนรวมหาคเด็ก
เชิญเครื่องตามเสด็จ ไม่ได้เชิญเครื่องราชกกุธ
ภัณฑ์กับพระแสงขรรค์ตามเสด็จ เปลี่ยนเป็น
เชิญพระแสงดาบกับ เครื่องบรมราชูปโภค แทนรวม
กัน ๒๐ นาย มีขบวนทหารกองทัพบกแห่หน้าเสด็จตั้ง
แถวหน้าประตูวิเศษชัยศรี ไปตามถนนหน้าพระธาตุ
เดียวโค้ง ขอบสนามหลวงไป ตาม ถนนราชัน จนถึง
สะพานผ่านพิภพลีลา และมีขบวนกรมทหารบก
ราบที่ ๓ มีหาคเด็กรักษาพระองค์ จ. ป. ร. ตาม
เสด็จภายหลัง กรมทหารเรืออยู่สุดท้ายขบวน
(รวบรวบหมายเลข ๙)

เคลื่อนกระบวนแห่

เวลา ๓.๐๐ ด.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเครื่องอย่างวันบรมราชาภิเษก เปลี่ยนตั้งแถว
ตามสวนจันทร์ ทรงประทับตราเครื่องราชอิสริยา

ภรณ์พร้อม ทรงสายสะพายและพระสังวาลเครื่อง
 ราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นนอก เสด็จออก
 พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ ทรงพระชฎามหากษัตริย์น้อย
 เสด็จลงสู่เกยพริ้งพร้อมด้วยขบวนเสนาอำมาตย์
 ราชเสวกคู่เคียงพระราชยาน ทังกรมพระตำรวจ
 หาดวง กรมทหารบกราบที่ ๓ มหาดเล็กรักษา
 พระองค์ จ.ป.ร. ขึ้นประจำรถขบวนตามตำแหน่ง
 ผืนพสกตรัสเฉพาะหน้าพระที่นั่ง กรมวังวังกับให้
 สัญญา ข้าราชการของชุดพระบาทในรถขบวนถวาย
 คำนับพร้อมกันแล้ว เสด็จประทับพระที่นั่งพุดตาน
 ทอง ชาวประโคมฯ ตั้งขั้เตรกทองชนะแตรมหรทัก
 เกิดอนขบวนเสด็จพระราชดำเนินสระพริ้งด้วยเครื่องสูง
 ขกักรุม ชุมสาย บังแทรก พระกนิภมัยทั้งชงชัย
 กระบี่ชูและพระครุฑพาท เป็นขบวนพยุหยาตรา
 อย่างใหญ่ออกประคองพิมานชัยศรี ทหารปืนใหญ่
 ที่ตั้งกองอยู่ในสนามวัดบวรสถานสุทธาวาส ยิงปืน
 ใหญ่เฉลิมพระเกียรติยศ ๓๐๑ นัด เมื่อขบวนเสด็จ
 ออกประคองพิเศษชัยศรี บรรจบกันกับขบวนทหาร
 กองทัพบก ยাত্রาไปตามถนนหน้าพระธาตุ ทหาร
 รายทางถวายฉันทยาอุดหนุนตลอดไป ขบวนวงทอง

ดันามทดวงไปยังถนนราชัน ข้ามสะพานผ่านพิภพ
 ดิศา^๕ เดียวไป ตามถนนจักรพงษ์^๕ เดียวถนน พระสุเมรุ
 พระที่นั่งพุทไธสน์เทียบ เกยพลับพลา^๕ เบื้อง^๕ เครื่องวัด
 ราชการที่วัดบวรนิเวศ บวรนิเวศวิหาร^๕ เสด็จขึ้นประทับในพลับพลา ทรง
 เบื้องพระธรรมาหาก^๕ จินน้อย ทรงพระมหาเมตตา
 เสด็จสู่^๕ ขาว เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลาด
 พระบาทเข้าในพระอุโบสถ พระสงฆ์^๕ รับเสด็จอยู่
 นนตลอดคาถาถวายชัยมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ทรงจุดเทียนรูปเครื่องนมัสการถวายต้นไม้
 ทองเงิน บูชาพระพุทธรูป^๕ ดั้งเดิมเจ้าพนักงาน
 ภูษามาตาเชิญพานทองรองทรงตั้งพักคาถาปริตรของ
 ทูลเกล้าฯ ๑ ถวาย โปรดเกล้าฯ ๑ ให้เชิญทรง
 ตั้งพัก^๕ ถวายพระพุทธรูป^๕ ดั้งเดิม ทรงจุดเทียน
 รูปเครื่องนมัสการ^๕ ถวายน้อย ถวายสักการบูชาพระ
 อัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวร
 วริยางคกรณ และกรมพระยาวชิรญาณวโรรสแล้ว
 พระญาณวราภรณ์เจ้าอาวาสถวายอดิเรก พระ
 สงฆ์^๕ ถวายคาถา^๕ พิมังคังแล้ว เสด็จออกจากพระ
 อุโบสถ^๕ ขึ้นยังพลับพลา ทรงพระธรรมาหาก^๕ จิน
 น้อย เสด็จออกสู่^๕ เกยประทับพระที่นั่งพุทไธสน์

เสด็จกลับ

พุดตาน เสด็จขึ้นขบวนเสด็จพระราชดำเนินโดย
ถนนเซตุนมาโดยถนนมหาราช ประทับณ
พระบรมมหาราชวัง เสด็จขึ้นหน้าพระตำหนักเข้า
สู่พระบรมมหาราชวัง ทางประตูวิเศษชัยศรีและ
ประตูพิมานชัยศรี ประทับเทียบเกยพระที่นั่ง
ดุสิตาภิรมย์ เสด็จขึ้นทรงเปิดทองพระชฎามหากษัตริ
ย์น้อยแล้ว เสด็จขึ้นเข้าสู่พระราชมนเทียรสถาน

เสด็จเยี่ยมพระนครชลมารค

๒๑) วันที่ ๒ มีนาคม เป็นวันหยุดพัก เจ้า
พนักงานเตรียม การที่จะได้เสด็จเยี่ยม พระ นครช
ลมารคในวันต่อไป

วันที่ ๓ มีนาคม เป็นวันกำหนดเสด็จพระราช
ดำเนินด้วยขบวนพยุหยาตราเยี่ยมพระนคร โดย
ชลมารคตามราชประเพณี

ราชการที่พระที่นั่งราช

เจ้าพนักงานแต่งพระที่นั่งราชกิจฉินิจฉัย ผู้ก

กิจวินิจฉัย

ม่านทอง ประจำเส้าเป็น พลับพลาที่ ประทับทอดพระ
เนตรเรือขบวนถวายดำ ทอดพระราชบัลลังก์ทรง
กลางที่ประดิษฐานตะวันตก และคงเกาะอพระบรม

วงค่านุวงศ์ ที่เจดียงแตะโนประธานค่านเห็นอ
 ดำหรับฝ่ายหน้า ที่เจดียงแตะโนประธานค่านใต้
 ดำหรับฝ่ายใน ข้าพุทธะของรุดพระบาทฝ่ายในอยู่
 ชนดตหลังข้างค่านใต้ เกาเอเหต่านนคงหันหน้า
 ดู่ทิศตะวันตก ทางแม่น้ำทุกแถว

กระทรวง ทหารเรือจะได้ จักกระโจมผ้าหลาย
 หลั่ง ปตุกพระหว่างค่นมะขามแถวริมแม่น้ำทุกช่อง
 เว้นแต่ตรงหน้าพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย แตะมเกาเอ
 คิงไวกุกระโจม ดำหรับข้าราชการฝ่ายทหาร
 แตะพลเรือน แตะราชทูตานุทูตกับทงภรรยาของชุด
 นานาประเทศกับทงภรรยา แตะสัตว์บรรดาศักดิ์
 คดอด สัตุภาพ บุรุษ สัตว์ ซึ่งมีฐานะ ชนสูง ๆ แตะนาย
 ห้างพ่อค้าต่างประเทศ ได้เป็นทงกเฝ้า ๆ แตะชม
 ขบวนเสด็จ

รายการในท้องน้ำ

ในท้องน้ำตามระยะชดमारคที่เสด็จ กรม
 นครบาดแตะกรมเจ้าท่า กรมตำรวจกองตระเวนวาง
 ระเบียบการเดินเรือแตะจอดเรือ ซึ่งประชาชนได้
 มาเฝ้า ๆ แตะทศนาขบวนพยุหยาตราให้เป็นระเบียบ
 เรียบร้อย แตะเรือรบหลวงซึ่งทอดมออยู่เหนือ
 นาทายนน้ำ ทงเรือค้าขายในเขตทำให้ชกชงชนเฝ้า

และพระตั้งวาทหาปริมาณที่บนอก ทรง
 พระมหามาตาเจ้าผู้ตั้งเชื้อว ได้ตั้งออกพระที่นั่ง
 อมรินทร์วินิจฉัย แล้วชนเกลยหน้าพระทวารเทเวศร์
 รักษาประทับเหนือพระราชยานทองงยา ได้ตั้ง
 พระราชดำเนินโดยขบวนราบ เข้าประตูกำแพงแก้ว
 ด้านตะวันออก ผ่านหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
 ไปออกประตูด้านตะวันตก ออกประตูศรีสุนทรและ
 ประตูเทวภิรมย์ไปตามถนน แล้วไปประทับเกลย
 พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย แล้วได้ตั้งชนประทับพระ
 ราชนัดตงกพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี และ
 พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้าและฝ่ายในเฝ้าฯ ในพระ
 ท้องถนน โปรดเกล้าฯ ให้เกิดอนเรือขบวนเรือหน้า
 พายถวายดำทอดพระเนตรตามลำดับ คือ เริ่มต้น
 ขบวนเรือพิฆาตและเรือแซ่ แล้วถึงเรือกลตองนอก
 ลำ ๑ พระยาราชวังสันตงในเรือน ค่อมมาเรือดำรวจ
 ลำ ๑ แล้วถึงขบวนเรือตงเจ้าฟ้าว ๑๐ คู่ แล้วถึง
 เรือตง (คู่ชัก) เรือบานกับเรือทองขวานฟ้าเจ้า
 แดงคู่ ๑ แล้วถึงเรือขบวนเรือรูปสัตว์ คือ เรือกระบี่
 ราษฎรอนราพณ์ เรือกระบี่ปราบเมืองมารคู่ ๑ เรือ
 อสุรกายฤษี เรืออสูรย์กับสัตว์คู่ ๑ เป็นเรือกลตอง

ปล่อยเรือขบวน

ชนะเงิน เรือพาตรงทวนป เรือคู่ศรีพรตครองเมืองคู่
 เป็นเรือกตของชนะทอง มีจำป๋จากตอง เรือดำรงค์
 ในอยู่กตางดำ ๓ เรือครุฑเห็นเห็น เรือครุฑเคร็จ
 ไตรจักรคู่ ๓ เป็นเรือตั้งขแคว เรือพระที่นั่งศรี
 ประภัสร์ชัย มีบุษบกประดิษฐานผ้าทรงตักถวาย
 พระพุทธรูป แดวถึงเรือกรรทองในน้ำ พระยาดำรง
 ราชพตขึ้นตรงในเรือด้านนอกตาหนิงแดวถึง เรือ
 เอกชัยเห็นหาว แดวเรือเอกชัยหาดทอง เป็น
 เรือคู่ชก มีมหรทกในหนคู่ ๓

ออกเรือพระที่นั่ง

ในชนระหว่งเมือเรือครุฑเห็นเห็น เรือครุฑ
 เคร็จไตรจักรผ่านไปถึงเรือเอกชัยเห็นหาว เรือ
 เอกชัยหาดทองคู่ชกถวายดำเนิน เรือพระที่นั่ง
 อเนกชาติภุชงค์ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งพดพดา
 เต็มเข้ามาประทับท่าราชวรดิฐ แดวเรือพระที่นั่ง
 ศรีสุพรรณหงษ์ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งทรงกตาม
 เข้ามาประทับเทียบเรือพระที่นั่งพดพดา พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จโดยทางตาดพระบาท
 ลงประทับเรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ ทรงพระ
 ชฎามหากษัตริย์น้อยแล้ว เสด็จลงเรือพระที่นั่งศรี

สุพรรณหงส์ ประทับบนพระบรมราชอาสน์ภายใน
 มุขบกประทับด้วยเครื่องอภิรมย์รายล้อม มีนักดนตรี
 ถ้อย ขลุ่ย หัก ท้อง ขวาท ห้อย เรือ พระที่นั่งพร้อม
 พนักงานภูษามาตามถวายอย่างนพระกตติระบงด้วย
 แดงขาวอภิรมย์ถวายอย่างนพัดโบก เสด็จขึ้น
 กระทรวง ดังกับ สุ่มหราชของศรีภักดิ์ ตาม เสด็จขึ้นหน้า
 หน้าพระที่นั่ง หอหม่นหม่นหาดเล็กเชิญพระแสงราย
 คันทอง มหาคเณศหุ้มแพรเชิญเครื่องราชูปโภค
 ตามเสด็จ กับมหาคเณศ เชิญพระ แสงหอก มหาภูษิน
 กับพระแสงทอหนักอยู่คอนท้าย นายทหารเรือ
 คั่นทัพพายเกร็นเหเรือพระที่นั่งเคลื่อนออกจาก
 ท่าราชวรดิษฐ์ ยাত্রาชนวน แดงมีเรือแข่งอีก ๒ คู่
 เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช เป็นเรือพระที่นั่งรอง
 แดงเรือพระที่นั่งทวยเทพถวายกร เป็นเรือพระที่นั่ง
 รองตามเสด็จด้วย (แจ้งในรวิศ ๓๐) ทหารในเรือ
 รมหตวง ยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติยศ ๒๓ นัด
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนเรือพิฆาต เรือธง
 เรือรบปลั้ว แดงเรือเอกชัยคู่ขนานเสด็จ ชาว
 ประโคม ๆ ถองชนะดังขลุ่ยแตรมหรทัก มีเรือกรว
 กันยาพระคำววจ ขุนคำววจและนายคำววจทอง

รายการที่วัดอรุณ

กับทหารเรือรักษา พระองค์ แะงคามเสด็จเป็นขบวน
 พยุหยาตราอย่างใหญ่ในเขตमारคฤกข์ ข้ามปาก
 ไป ณ วัดอรุณราชวราราม เรือพระที่นั่งพัดบิพดา
 เทียบท่าพระฉนวนแล้ว เรือพระที่นั่งศรีสุพรรณ
 หงส์ดำ ทรง จึง เทียบ เรือ พระที่นั่ง พัดบิ พดา เป็ดอง
 พระชฎามหากษัตริย์น้อย ทรงพระมหาภาดาเจ้า
 ดุ้งแล้ว เสด็จขึ้นท่าพระฉนวนประทับพระราชนยาน
 ถมยาตะทอง เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวน
 ราบไปเทียบพระราชนยานที่เทียบหน้าประตูพระอาราม
 ทรงพระราช ดำเนิน โดย ทางลาด พระบาทชนประทับ
 ในพระอุโบสถ พระสงฆ์ในพระอารามที่รับเสด็จ
 ถวายคาถาถวายชัยมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว ทรงจุดเทียนธูปเครื่องนมัสการทองคำ
 บูชาถวายพระพุทธรูป และทรงจุดเทียนธูปเครื่อง
 หักถวายสักการบูชาพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระ
 พระพุทธเลิศหล้านภาลัย และเครื่องทองน้อยบูชา
 พระพุทธรูปมิตร์แล้ว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน
 ภูษามาตาเชิญทรงสัพักคาถาถวายพระพุทธรูปมิตร์
 ราชแล้ว พระเทพสุธีเจ้าอาวาสถวายอภิศเรก
 พระสงฆ์สดกภาดคุศัพพ์มังกคังเดรัจ เสด็จพระราช

ดำเนินออกจากพระอุโบสถตามทางลาดพระบาทชั้น
 ต่ำเกยที่หน้าประตูพระอาราม ประทับพระราชยาน
 เสด็จ พระ ราช ดำเนินโดย ขบวน รามมายัง ทำนนวน
 เสด็จประทับเรือพระที่นั่งพลับพลา

กลับเรือขบวนเปลี่ยน หนึ่งเมื่อเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
 เรือพระที่นั่งเสด็จกลับ ประทับในพระอุโบสถ เรือขบวนจะได้กลับลำคงรอ
 ขบวน กลับขึ้นมาตามลำน้ำ พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัว ทรงพระชฎามหากฐิน้อยแล้ว
 เสด็จประทับเรือ พระที่นั่งอนันตนาคราช เป็นลำ ทรง
 ดลิด เหนือ พระบรม ราชอาสน์ในบุษบก ประดับ ด้วย
 เครื่อง เนิลม พระ ราชอิสริยยศ ประจำ เรือ พระ ที่นั่ง
 พร้อมคันบดฝ้ายเกวียนให้ เรือพระที่นั่งเคลื่อน
 ขบวนพยุหยาตราจากท่าพระ ณ นวนวัดอรุณราชวราร-
 าม ข้ามกตบชนวนมายังท่าราชวรดิฐ เสด็จแต่เรือ
 พระที่นั่งประทับเรือพลับพลา ทรงเปิดพระชฎา
 มหากฐิน้อย ทรงพระมหามงกุฎแล้วเสด็จ
 เสด็จขึ้นท่าราชวรดิฐ ทรงพระราชดำเนินสู่เกย
 ประทับพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนินโดย
 ขบวนรามคันเข้าสู่พระบรมมหาราชวัง ทางประตู
 เทวาภิรมย์และประตูศรีสุนทรตามทางเดิม เทียบ

พระราชทานทักทายหน้าพระทวารเทเวศร์รักษา เด็จ
คนเขาดูพระมหามนเทียรสถาน

เป็นเสร็จการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เณริน
พระราชมนเทียร และเด็จเดียบพระนคร พระ
พุทธศักราช ๒๔๖๘ แต่เท่านี้ รวมวันงานเฉพาะ
การพระราชพิธีเริ่มตั้งคนแต่งคนต่งนางตาย วัน
ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ เสร็จงานวันที่ ๓ มีนาคม หยุด
พักเสีย ๒ วัน คงเป็นเวลาทำงานอยู่ ๘ วัน

มีเหรียญพระบรม

ราชาภิเษก

พระราชทาน

อนึ่งในการ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ครั้น
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญที่
ระลึกในงานนี้ เป็นเหรียญพระบรมรูปอย่างประดับ
ออกเสีย มีเหรียญให้แต่ละอย่าง ๓ เงินอย่าง ๓
เหมือนกัน ห้อยแพรแถบสีเขียวกับดั่งเหลืองเป็นวง
ติดกัน สำหรับพระราชทานแก่ผู้สมควรรับในงานนี้

(ต่อจากนมรดกขบจน)

วิธี ๑

แก้พระสุพรรณบัฏ

จากจดพระศรีรัตนคำสดการาม เข้าพระมณฑลในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ

พระพุทธรูปศิลา ๒๔๖๘

คู่แห่ นุ่งสมปักลาย สวมเสื้อครุย ลอมพอก	๑๖๐	}
ตำรวจหลวง	๘๐	
กลองชนะ	๔๐	}
จำ ปี ๑	๒	
กลอง ๔	๒	
๕	๕	
แตร งอน ๖	๑๐	}
ฝรั่ง ๔	๑๐	
สังข์	๒	}
กรมวัง คุ่มเครื่องหน้า	๒	
๓ ชั้น	๒	}
๕ ชั้น	๖	
เครื่องสูงหน้า บังแตรก	๔	
พัดโบก	๑	
บังพระสุริย	๑	}
มหาดเล็ก เชิญพระแสงระหว่างเครื่อง หน้า	๖	
พระราชยานคง ทรงพระสุพรรณบัฏ	๑	}
พระกลด	๑	
ประคอง ข้าราชการกรมพระอาลักษณ์ นุ่งสมปักลาย สวมครุย ลอมพอก	๑	}
คู่เคียง ตำแหน่งหลวง กระทรงต่าง ๆ ๘ คู่	๑๖	
อินทร เชิญจามร ๘	๑๖	}
พวหม เชิญจามร ๘	๑๖	
กรมวัง คุ่มเครื่องหลัง	๒	}
๓ ชั้น	๒	
เครื่องสูง หลัง ๕ ชั้น	๔	}
บังแตรก	๒	
มหาดเล็ก เชิญพระแสงระหว่างเครื่อง หลัง	๔	}
	๔	

หมายเลข ๒

โหรบูชาประจำทิศ พระที่นั่งอัฐทิศ

-
๑. เสวกโท พระยาโหราธิบดี (แหม่ม อัฐโรติ) ทิศ กลาง	
๒. เสวกตรี พระญาณเวท (ศุข ศุขโรติ) ทิศ บูรพา	
๓. รองเสวกตรี ชุนโลกพรหมา (เพิ่ม เศษโรติ) ทิศ ชาติเขย	
๔. รองเสวกเอก หดวงโลกทัป (สุด ภาณุทัต) ทิศ ทักษิณ	
๕. นายชั้น คตังเงิน	ทิศ หรดี
๖. รองเสวกโท หดวงไตรเพทพิสัย (เลื่อน สุนทรโรติ) ทิศ บัจจิม	
๗. นายบาง เฒ่าเสริมสุข	ทิศ พายัพ
๘. รองเสวกโท ชุนโลกพยากรณ์ (พร วรโรติ) ทิศ อุตฺร	
๙. นายใจ ทัมเทศ	ทิศ อีสาน

หมายเลข ๓

รื้อนำเสด็จจากหอพระสุราลัยพิมาน
ไปพระมณฑปพระกายะสนานและกลับ

ชาย	ขวา
๑ เชิญพระคเณศ	เชิญพระชัยเนาวโଡะ
หัตถ์เทพาจารย์	หม่อมเจ้าพร้อม
๒ ขับไม้บันฑะว	ขับไม้บันฑะว
ภาษามาตา	ภาษามาตา
๓ ขับไม้บันฑะว	ขับไม้บันฑะว
ภาษามาตา	ภาษามาตา
๔ เป้าตั้งขลุ่ยครวญ	เป้าตั้งขลุ่ยครวญ
พราหมณ์คู่	พราหมณ์ตะไม
๕ เป้าตั้งขลุ่ยครวญ	เป้าตั้งขลุ่ยครวญ
พราหมณ์เผย	พราหมณ์คาค
๖ เป้าตั้งขลุ่ยครวญ	เป้าตั้งขลุ่ยครวญ
หัตถ์สุริยาเทเวศร์	พระครูตำนันหมื่น
๗ ไปรยข้าวตอก	ไปรยข้าวตอก
หัตถ์ราชมนั	พระครูอัมมาจารย์
๘ นำเสด็จ ฯ	นำเสด็จ ฯ
พระอิทธิชัยบดิน	พระราชครูวามเทพมนั

หมายเลข ๔

ราชบัณฑิต กับ พรหมณ์ ประจำทิศ (ถวายหน้าที่พระที่นั่งอัฐทิศ)

ทิศ	ราชบัณฑิต	พรหมณ์
กลาง	หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่น ภูมินทรภักดี เจริญพระยศ	
บูรพา	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น วิจิตรวรมปรีชา	พระราชครูวามเทพมุนี (หว่าง รังสีพรหมณกุล)
อาคเนย์	หลวงธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์)	พระครูอัยกาจารย์ (ปลอด สวัสดิ์เวทิน)
ทักษิณ	พระยาวิจิตรธรรมปรีวัตร (คำ พรหมกสิกร)	พระครูสดานันทมุนี (แขก นาคเวทิน)
หริดี	พระราชอาภิรมย์(แจ่ม บุรณะนนท์)	หลวงเทพมุนี (เรื่อง รังสีพรหมณกุล)
บัศจิม	พระยามหานามราช (ม.ร.ว. จันทน์ นพวงศ์ ณ อยุธยา)	หลวงราชมุนี (สวาสดี รังสีพรหมณกุล)
พายัพ	พระญาณวิจิตร (สิทธิ โจนานนท์)	หลวงสุริยาเทวศร (สด สะตะเวทิน)
อุดร	เจ้าพระยาอมราช (บัน สุขุม)	พรหมณ์นาค โกลมเวทิน
อีสาน	พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์)	พรหมณ์ฝัลด เศตะพรหมณ์

หมายเลข ๕
 รวบรวมเสด็จและเชิญเครื่องตามเสด็จ
 จากพระที่นั่งอัฐทิศ ไปพระที่นั่งภัทรบิฐ

นำเสด็จ

ซ้าย	ขวา
๑ เชิญพระคณิศร หลวงเทพาจารย์	เชิญพระชัยนาทโตหะ หม่อมเจ้าพร้อม
๒ ขันไม้บันฑฑะว	ขันไม้บันฑฑะว
ภาษามาดา	ภาษามาดา
๓ ขันไม้บันฑฑะว	ขันไม้บันฑฑะว
ภาษามาดา	ภาษามาดา
๔ เป้าตั้งขลุ่ยตราวง พราหมณ์ตุ๊ก	เป้าตั้งขลุ่ยตราวง พราหมณ์ตะไม
๕ เป้าตั้งขลุ่ยตราวง พราหมณ์เผย	เป้าตั้งขลุ่ยตราวง พราหมณ์คาด
๖ เป้าตั้งขลุ่ยชณินาวง หลวงสุริยาเทเวศร์	เป้าตั้งขลุ่ยชณินาวง พระครูสดานันท์มน
๗ ไปรยข้าวตอก หลวงราชมน	ไปรยข้าวตอก พระครูชัยภูาจารย์
๘ นำเสด็จ ฯ พระดีทิธิยบ	นำเสด็จ ฯ พระราชครูวามเทพมน

เชิญเครื่องตามเสด็จ

แถวที่	ซ้าย	ขวา
๑ เชิญพระ เศวตฉัตร มหาเสวกตรี พระยาเทวธรา	เชิญพระสังวาล พรหมมณัฏฐ์ รองเสวกเอก หลวงญาณสมมภู	เชิญพระสุพรรณบัฏ เชิญพระมหาพิชัย จางวางโท พระยา มงกุฎ มหาเสวกโท มหานามราช พระยาอุทธรธรรม
๒ เชิญธำมรงค์ จางวางตรี พระยา บริหารราชมานพ	เชิญพระสังวาล พระนพ มหา เสวกตรี พระยา วงศาภรณ์มิต	เชิญพระสังวาลนพ เชิญพระแสงขรรค์ รัตนราชวรภรณ์ ชัยศรี หัวหมื่น พระยา เสวกโท พระยา มานพนริศ ราชโกษา
๓ เชิญพิทาลวิชนี รองหุ้มแพร ม.ล. เชาวน์ ปัลลวงค์ ณ อยุธา	เชิญพระแสงจามรี รองหุ้มแพร พัน จิตร์ภักดี	เชิญพระแสงหางช้าง เชิญฉลองพระบาท เผือก รองหุ้มแพร หุ้มแพร เลื่อน วิจิตร บุญ ผลพันธ์ บุตร
๔ เชิญธำมรงค์เทวรูป รองหัวหมื่น จมื่น มหาดเล็ก	เชิญพระธำมรงค์ วิชัยจินดา เสวกโท พระยา อภิณหราชา	เชิญพระธำมรงค์ เชิญพระแสง ผักทอง รัตนวราวุธ เสวกเอก เกลี้ยง รองหัวหมื่น พระยาประชุม หลวงศักดิ์นายเวร มงคลการ
๕ เชิญพระสุพรรณศรี บัวแดง หุ้มแพร แจ่ม เงินขวง	เชิญพานพระ ขันหมาก รองหุ้ม แพร กุญ ฟังบารมี	เชิญพระมณฑป เชิญพระเต้าทักมิโนทก รองหุ้มแพร นพ รองหุ้มแพร เอิบ วิเศษเนียม ขอดบุตร
๖ เชิญพระแสงดาบ เชลย รองหุ้มแพร นายรองสุจินดา	เชิญพระแสงจักร รองหุ้มแพรม.ร.ว. ธนาฯชาติ ศรีวัช ณ อยุธา	เชิญพระแสงตรี เชิญพระแสงหอกเพชร รองหุ้มแพร ม.ร.ว. รัตน รองหุ้มแพร อนุศักดิ์ หัศดิน นายรองเสนองาน ณ อยุธา ประกาย
๗ เชิญพระแสงของ้าว แสนพลพ่าย มหาดเล็กสำรอง ม.ร.ว. สด้าง สดา วิชัย ณ อยุธา	เชิญพระแสง ดาบเขน มหา เล็กสำรอง กระสิน อมาตย์กุล	เชิญพระแสงธนู เชิญพระแสงบันขำ มหาดเล็กสำรอง แม่น้ำสโคง รองหุ้ม สมสวาท ไชติศ แพร นายรองสนองราช เสถียร บรรหาร

หน้า
รวม ๖

ขบวนพยุหยาตรา
เสด็จพระราชดำเนิน วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
และพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

ประตูหน้า	พระยาพิทักษ์ภูบาล	๑	}	๒
	พระยาเวียงในนฤบาล	๑		
นายท้ายช้าง	เชิญธงหักทองขวาง			๒
นำริ้ว	พระยาบวรราชฐาน	๑	}	๒
	พระยาภูบาลบรรเทิง	๑		
มหรทัณฑ์ ๔	คนหาม ๑๖ ที่ ๔			๒๐
กำกับมหรทัณฑ์	หลวงคชศักดิ์	๑	}	
	หลวงศรีวังราช	๑		๔
	หลวงอักษรสรรพกิจ	๑		
	หลวงสิทธิบรรณการ	๑		
สารวัด	หลวงวิสุทธิเสวก			๑
ตำรวจหลวง	เข้รวคูกับมหาเดี๊ยก	๔๖ คู่	}	๕๒
มหาเดี๊ยก	เข้รวตำรวจหลวง	๔๖ คู่		๕๒
กลองชนะ	ทอง ๔๐		}	๘๐
	เงิน ๔๐			
จำ	ป ๒		}	๔
	กลอง ๒			
ผู้กำกับ	พระรามเถรี ๑		}	๓
	ทหารรักษาวัง ๒			
ดนตรี	ฝรั่ง ๒๐		}	๕๖
	จอน ๓๕			
	สังข์ ๔			
สารวัดแตร	ขุนแสนพระราช			๑

เครื่องสูงหน้า	๓ ชั้น	๒	(ทหารรักษาวัง)	๑๒	
	๕ ชั้น	๖			
	บังแทรก	๔			
พระเสมาธิปัตย์ ๑ พระฉัตรชัย ๑ พระเกวฬพาห ๑					๓
พระแสงหว่างเครื่องหน้ามหาดเล็กเชิญ					๖
คุมเครื่องหน้า	พระพิณจันทาสาน	๑	}	๒	
	พระสมบัติยาธิบาล	๑			
ผู้บอกสัญญา	พระธรรมาวุธ			๑	
กรับสัญญา	พระธรรมาวุธประเพณี			๑	
พราหมณ์พิธี	เป่าสังข์	๑ คู่		๒	
ราชองครักษ์	เชิญธงกระบี่	๑	}	๒	
	เชิญธงครุฑพาห	๑			
พระที่นั่งราชนทร	ทหารรักษาวัง ๗ หาม			๕๖	
กำกับพระที่นั่ง	พระราชปริมาณ			๑	
	หัตถ์บอก	๑	} ภาษามาตรา	๓	
เชิญพระทวย	บังพระสุรย	๑			
	พระกลด	๑			
	จมนจกักตั้งคี่	๑	}	๓	
	(สำหรับพลัดเปลี่ยน)				
	จมนจกักอาษาองค์	๑			
คู่เคียงพระที่นั่ง	จมนสวีสติวังราช	๑			
	ข้าในพระราชสำนักและชั้นปลัดทุกคลอง				
ราชองครักษ์	กระทรวงต่าง ๆ	๓ คู่		๑๔	
	ทหาร	๑๐ คู่		๒๐	
อินทร	มหาดเล็กเชิญพุ่มกันไม้เงิน	๔	}	๑๖	
พรหม	กรมวังเชิญต้นไม้ทอง	๔			
กำกับ	อินทร	พระอินทราทิตย	๑	๒	
	พรหม	พระจันทราทิตย	๑		
เครื่องสูงหลัง	๓ ชั้น	๒	}	๑๒	
	๕ ชั้น	๔			
	บังแทรก	๒			
	ชุมสาธ	๔			

คุมเครื่องหลัง	นาทประภาศมณเจ้า	๑	๒
	นาทเสถียรรักษา	๑	
มหาดเล็ก	พระแสงหว่างเครื่องหลัง		๔
	พระแสงรายคันตอง	๔	๕๒
	พระแสงตาม	๘	
	เชิญเครื่องตาม	๔๐	
แพทย์ท้ายกระบวน	พระรัตนแพทย์	๑	๒
	พระชัยแพทย์	๑	
ประคูล้าง	พระยาสิทธิโชคขุนนม	๑	๒
	จมนรชนาคา	๑	
กรมทหารบกราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์แห่งข้างละ ๒ สาย			๒๐๐

คู่เคียงขบวนพยุหยาตรา (ในร้ว ๖)

แต่จัตวาพระศรีรัตนคำดาราม และพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

คู่ที่ ๑	จางวางเอก พระยารวรพงศ์ พิพัฒน์ มหาดเล็ก	จางวางเอก พระยามรุณรัตน์ ราชพัฒน์ มหาดเล็ก
คู่ที่ ๒	มหาเสวกเอก พระยาบริบูรณ์ ราชสมบัติ พระคตงช้างท	มหาเสวกโท พระยาพจนปรีชา กระทรวงวัง
คู่ที่ ๓	มหาอำมาตย์โท พระยาศรี ธรรมราช กระทรวงมหาดไทย	จางวางโท พระยาไพศาล คีตปคำตกร กระทรวงศึกษาธิการ
คู่ที่ ๔	มหาอำมาตย์โท พระยาธวัช วรวิทย์ กระทรวงคมนาคม	มหาอำมาตย์โท พระยาอัครพันธ์ โสภณ กระทรวงยุติธรรม
คู่ที่ ๕	จางวางโท พระยามหา นามราช กระทรวงมรรชากร	มหาอำมาตย์โท พระยาไมตรี วิรัชกฤตย กระทรวงการต่างประเทศ
คู่ที่ ๖	นายพลเรือตรี พระยาดำรง ราชพัฒน์ กระทรวงทหารเรือ	นายพลตรี พระยาพระภุชณ รักษ์ กระทรวงกลาโหม
คู่ที่ ๗	มหาอำมาตย์ตรี พระยา ธรรมพิทักษ์ กระทรวงเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรกรรม	มหาอำมาตย์ตรี พระยาราชสมบัติ กระทรวงพระคลัง มหาสมบัติ

หมายเลข ๗

รวบรวบพระราชวงศ์ฝ่ายในเชิญเครื่องราชูปโภคตามเด็จฉะ

โดยทางในจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

เสด็จพระราชดำเนิน

๑

ทรงโปรย

ส้มเด็จพระบรมราชินี

๑ พระสุพรรณศรี

หม่อมเจ้ารำไพประภา

ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์

วรเดช

๑ พานพระศรี

หม่อมเจ้าดวงจิต ในสมเด็จพระเจ้า

บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรา

นุกิตติวงศ์

๑

หม่อมเจ้าแฉะไชยรัต

ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

๑ พานพระกตัญญู

หม่อมเจ้าพวงรัตนประไพ ในสมเด็จพระ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา

เทวะวงศ์วโรปการ

หมายเลข ๘

รื้อขบวนพระราชวงศ์ฝ่ายในเชิญเครื่องตามเสด็จ ฯ

เฉลิมพระราชมณเฑียร

๑ นำเทียน

หม่อมเจ้าผู้สดัดวิจิตร ในพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ
วัฒนวิศิษฎ์

๑ นำเทียน

หม่อมเจ้าวิจิตรวิเศษ ในพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ
วัฒนวิศิษฎ์

เสด็จพระราชดำเนิน

๑

ทรงโปรย

สมเด็จพระบรมราชินี

๑ พระแสง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
สุทธวงศ์วิจิตร ในสมเด็จพระเจ้า
พี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนคร
สวรรค์วรพินิต

๑ พระแสง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
ฉวีรัตนบุษบง ในสมเด็จพระเจ้า
พี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนคร
สวรรค์วรพินิต

- ๑ พระแต่งช้างเผือก
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
มยุรฉัตร ในพระเจ้าพี่ยาเธอ
กรมหลวงกำแพงเพชรอัคร
โยธิน
- ๑ ชารพระภักต์กิตติธิ กับอ้อมไก่อขาว
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
พิณสุธดบมัย ในสมเด็จพระเจ้า
พี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนคร
สวรรค์วรพินิต
- ๑ ศีตาบด
หม่อมเจ้าทิพย์ศักดิ์เจ้า
ในพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวง
ราชบุรีดิเรกฤทธิ์
- ๑ พานพิช
หม่อมเจ้าพัฒนคณนา ในพระเจ้า
พี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
- ๑ ฤๅญแจทอง
หม่อมเจ้าจุฑาพัชตรา ใน
พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวง
ชุมพรเขตรอุดมศักดิ์
- ๑ จันทมาภทอง
หม่อมเจ้าธิดาทวดีโนคม ในพระเจ้า
พี่ยาเธอ กรมหลวงปราจิณกิติบดี
- ๑ อัมวิหาร
หม่อมเจ้าสุริยนิทันนา
ในพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหมื่น
ไวยาศรีวิโรภาส
- ๑ พานพัก
หม่อมเจ้าพรณเพ็ญแข ในพระเจ้า
พี่ยาเธอ กรมหมื่นพิชยัมหินทรโรดม

เชิญเครื่องราชูปโภค

๑ พระสุพรรณศรี

หม่อมเจ้ารำไพประภา

ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์

วรเดช

๑ พานพระศรี

หม่อมเจ้าดวงจิต ในสมเด็จพระเจ้า

บรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนริศรา

นฤตติวงศ์

๑

หม่อมเจ้าแหวะใจรัถ

ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

๑ พานพระกตัญ

หม่อมเจ้าพวงรัตนประไพ ในสมเด็จพระ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา

เทวะวงศ์วโรปการ

วิวกี ๙

ขบวนพยุหยาตราเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร
สถลมารค

ขบวนหน้าทหารบก

กรมบัญชาการกองพลทหารบกที่ ๑ รักษาพระองค์

แถววงกรมทหารบกม้ารวม

กรมทหารบกม้ากรุงเทพ รักษาพระองค์

กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

กรมทหารบกช่างที่ ๑ รักษาพระองค์

แถววงกรมทหารบกราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

กองพันที่ ๑ กรมทหารบกราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

กองพันที่ ๒ กรมทหารบกราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

กรมบัญชาการกองทัพน้อยทหารบกที่ ๑

(ขบวนราชอิสริยยศ)

ประตูหน้า	พระยาพิทักษ์ภูบาล	๑	๒
	พระยาเวียงไทรบูรณ์	๑	
นายท้ายช้าง	เชษฐาภักดีทองขาว	๒ (ต้องมดัด)	๔
นำ	พระยาบำรุงราชฐาน	๑	๒
	พระยาภูบาลบรรเทิง	๑	

มหรทก ๕	คนหาม ๑๖	ค ๕	๒๐
	หตวงคชศักดิ์	๑	
กำกับมหรทก	หตวงศรีวิจราช	๑	๕
	หตวงอักษรธรรมพิภ	๑	
	หตวงสิทธิบรรณการ	๑	
ตำรวจ	หตวงวิสุทธิเสวก		๑
ตำรวจหตวง	เขารวคุมมหาดเล็ก	๕๖	๕๒
มหาดเล็ก	เขารวคุมตำรวจหตวง	๕๖	๕๒
กตองชนะ	ทอง ๕๐		๑๐
	เงิน ๕๐		
จำ	ป ๒๒		๕
	กตอง ๒๒		
ผู้กำกับ	พระรามเถร	๑	๓
	นายทหารรักษา	๒๒	
	ฝรั่ง ๒๐		
แตร	งอน ๓๒		๕๖
	ดั่ง ๕		
ตำรวจแตร	จนเดินหราช		๑
เครื่องตุงหน้า	๗ ขัน ๒		
	๕ ขัน ๖		
	มั่งแทรก ๕		
	ต้องผด		๒๕

	พระเล้าม้า	๓	
	พระฉัตรชัย	๓	
	พระเกวฬพาห	๓	
พระแสงหว่างเครื่อง	หน้า มหาดเล็กเชิญ		๖
คุมเครื่องหน้า	พระพินิจนทิดำสน	๑	
	พระถัมบัตยาริบาด	๑	๒
ผู้บอกสัญญา	พระยาราชมานู		๓
กรับสัญญา	พระยาเด็ยรตุรประเพณ		๓
พราหมณ์พิธี	เป่าสังข์ ๑ คู่		๒
ราชองครักษ์	เชิญธงกระบี่	๑	
	เชิญธงกรุพาห	๑	๒
พระที่นั่งพุทธานุภาพ	ทรง รักษาวงห้ามและถือมา ๓ ผลัด		๕๒
กำกับพระที่นั่ง	พระราชปริมาณ		๓
	พักโบก	๑	
	บังพระสุริย	๑	
	พระกตติ	๑	๓
	จมนจรงภักคองค	๑	
	(สำหรับผลัดเปลี่ยน)		
เชิญพระทวย	จมนจรงรักษาองค	๑	
	จมนจรงคิวงราช	๑	๓

คูเคียงพระที่นั่ง	อุปราษและตมฺหเทศาภิบาลดำเ็จราชการมณฑล ต่าง ๆ กับตมฺหพระนครบาล (ตามบาญชี) ๗ คู	๓๕
ราชองครักษ	ทหาร ๓๐ คู	๒๐
อินทร	มหาดเล็ก ถือกทวน ๘	๓๖
พรหม	กรมฉิ่ง ถือกทวน ๘	
กำกับ	อินทร พระอินทราทิตย ๓ พรหม พระจันทราทิตย ๓	๒
เครื่องดั่งหลัง	๗ ชิน ๒ ๕ ชิน ๔ บังแทรก ๒ ชุมด้าย ๔	๓๒ ดั่งผดิด ๒๔
คุมเครื่องหลัง	นายประภาศมณเฑียร ๓ นายเดภัยรักษา ๓	๒
มหาดเล็ก	เชิญพระแสงหว่างเครื่องหลัง พระแสงรายคันคอง ๔ พระแสงตาม ๘ เชิญเครื่องตาม ๔๐	๔ ๕๒
พระที่นั่งทองดงยา	รอง (ทหารรักษาวังห้าม)	๓๘
กำกับพระที่นั่งรอง	พันทอง	๑

	เจ้ากรม	๑	
	ปลัดกรมม้าพระที่นั่งทรง	๑	
	ปลัดกรมม้าพระที่นั่งรอง	๑	
กรมพระอัครวราช	ม้าพระที่นั่ง	๔	ม้า
	ม้าจูง	๔	
	นายม้าคน	๔	
	พนักงานจูงม้า	๑๐	
	นายเวรกรม	๑	
แพทย์ท้ายกระบวน	พระรัตนแพทย์	๑	
	พระไชยแพทย์	๑	
ประคุดหลัง	พระยาสิทธิโชคชุมนุม	๑	
	จมนรราชนาคา	๑	
กองพันที่ ๑ กรมทหารมหาดเล็ก (แข่งเด็ควรรราชดำเนิน ๒ ข้าง ๆ ละ ๑ กองร้อย)			

ทหารบกหลัง

ตำรวจกรมทหารมหาดเล็ก

กองพันที่ ๒ กรมทหารมหาดเล็ก (ตาม)

ทหารเรือ

ตำรวจทหารเรือ

กรมทหารเรือ

กรมทหารทุกกรมจัดแถวตอนเดินทาง

และภายในกองร้อยทหารปืนใหญ่จัดแถวเรียงรถ

คู่เคียงชบวนพยุหยาตรา
เสด็จพระราชดำเนิน เลียบพระนคร (ในครั้งที่ ๕)

สถลมารค

คู่ที่ ๑ มหาเศวตโท พระยาโบราณ มหาเศวตโท พระยาราชภักดี
ราชานรินทร์ อุปราชมณฑลภาคอีสาน
อุปราชมณฑลอยุธยา

คู่ที่ ๒ มหาเศวตโท พระยาเดชาธิบดี จางวางโท พระยาดุรินทรราชา
สมุหเทศาภิบาลมณฑล สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
มหาราชฎี

คู่ที่ ๓ มหาเศวตโท พระยาเพชรดา มหาเศวตโท พระยาศรีสุริยราช
สมุหพระนครบาล วรานุวัตร
สมุหเทศาภิบาลมณฑล
พิษณุโลก

คู่ที่ ๔ มหาเศวตโท พระยาศรี มหาเศวตโท พระยารณชัย
ธรรมศักราช ชาญยุทธ
สมุหเทศาภิบาลมณฑลอุดร สมุหเทศาภิบาลมณฑล
ร้อยเอ็ด

คู่ที่ ๕ จางวางโท พระยามหินทร	มหาเสวกโท พระยาอภัยการราชบัล
เดชาหวัตร	ตมฺหเทศาภิบาลมณฑล
ตมฺหเทศาภิบาลมณฑล	สุราษฎร์
นครสวรรค์	

คู่ที่ ๖ จางวางโท พระยาตากวรวรบดี	มหาเสวกตรี พระยาเพชรบูรณ์
ตมฺหเทศาภิบาลมณฑล	ตมฺหเทศาภิบาลมณฑล
ราชบุรี	นครราชสีมา

คู่ที่ ๗ จางวางตรี พระยาไกร	จางวางตรี พระยาสุนทรบุรี
เพชรรัตนสงคราม	ศรีพิชัยสงคราม
ตมฺหเทศาภิบาลมณฑล	ตมฺหเทศาภิบาลมณฑล
จันทบุรี	นครชัยศรี

วิธี ๑๐

ชบวนพยุหยาตราชลมารค

ท่าราชวรดิฐ วัดอรุณราชวราราม และกลับ

ซ้าย		ขวา
เรือคารณดินธุ		เรือทยานชล
เรือคิง	เรือกลตองนอก	เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง	เรือค้ำวณนอก	เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือคิง		เรือคิง
เรือทองขวานฟ้า		เรือทองบามัน
เรือกระบี่ปราบเมืองนาร		เรือกระบี่รำนรอนราพณ
เรือสุรบัณฑา (กลตองชนะ) (กลตองชนะ)		เรือสุรดาญักษ์
เรือสุครีพครองเมือง (กลตองชนะ)	เรือค้ำวณใน (กลตองชนะ)	เรือพาดตรงทวน
เรือครุฑเคร็จไครจักร (สังข์เศวต) (สังข์เศวต)		เรือครุฑเหิรเห็จ

เรือประภัสร์ชัย

(ทรงผ้าทรงฉัพพะพรพุทธรูป)

เรือกลดองใน

เรือเอกชัยหัตถาทอง (มหรทัณฑ์) (มหรทัณฑ์) เรือเอกชัยเหิรหา

เรือสุพรรณหงส์ (คงบุษบก เป็นพระที่นั่งทรง ซาไป)

(ซากดัดเปลี่ยนเป็นเรืออนันตนาคราช)

เรือแข่ง (ทหารเรือ)

(ทหารเรือ) เรือแข่ง

เรือแข่ง (ทหารเรือ)

(ทหารเรือ) เรือแข่ง

เรืออเนกชาติภุชงค์ (คงมดตงกักัญญา)

(เรือพัดบัว)

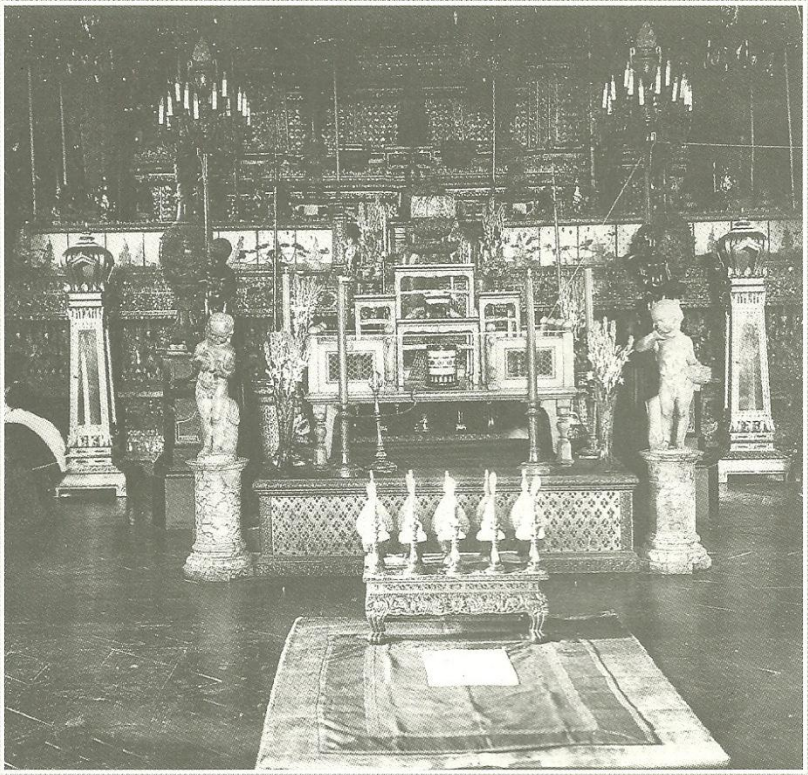
เรืออนันตนาคราช (คงบุษบก)

(พระที่นั่งรอง)

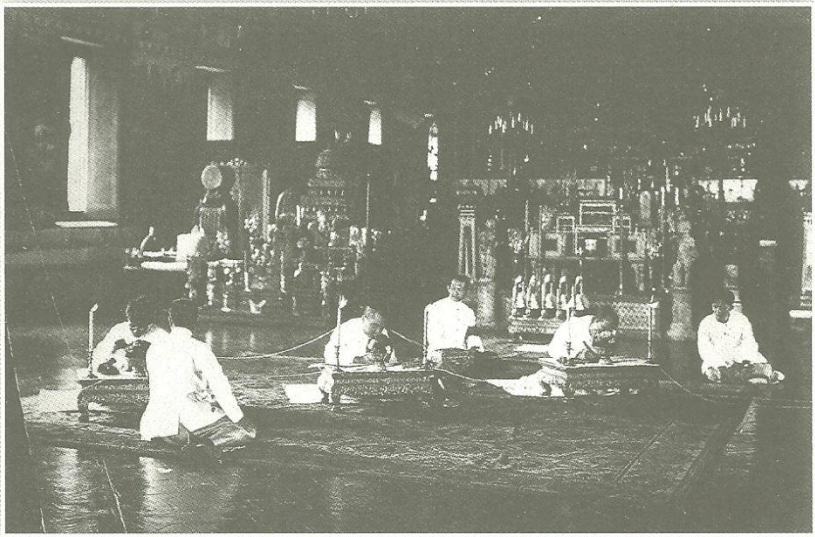
เรือทวยเทพถวายกร (คงมดตงกักัญญา)

(พระที่นั่งรอง)

ภาพถ่ายงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
พระพุทศักราช ๒๕๖๘
พร้อมคำอธิบายโดยย่อ

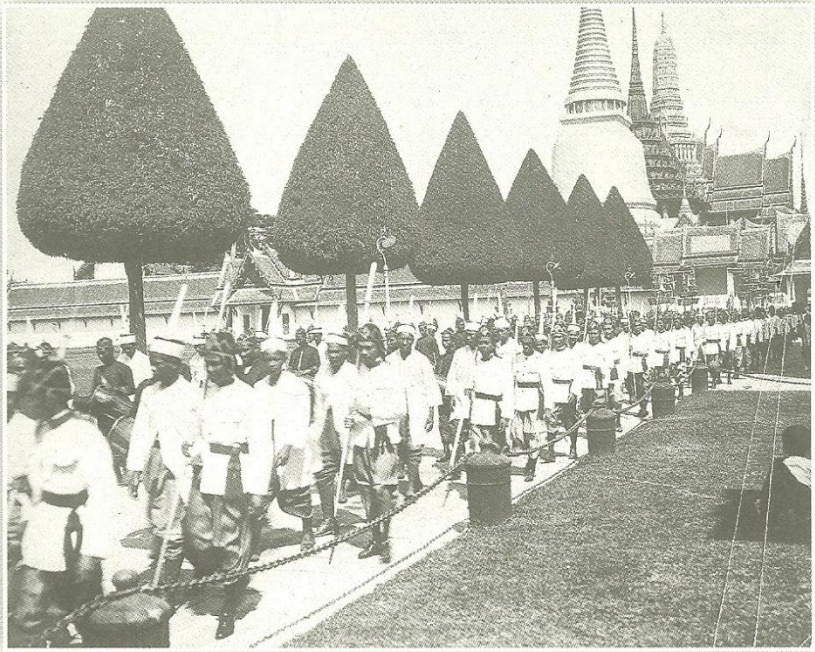
การตั้งเครื่องนมัสการสำหรับพระราชพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ
 ภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวรณปริชา
 เสด็จทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์

การจารึกพระสุพรรณบัฏ ดวงพระบรมราชสมภพและแกะพระราชลัญจกร
ที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
วันพฤหัสบดีที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

เจ้าพนักงานตั้งบายศรี เงิน ทอง แก้ว สมโภชพระสุพรรณบัฏ
 ดวงพระบรมราชสมภพ และพระราชลัญจกรที่จารึก และแกะเรียบร้อยแล้ว
 ภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

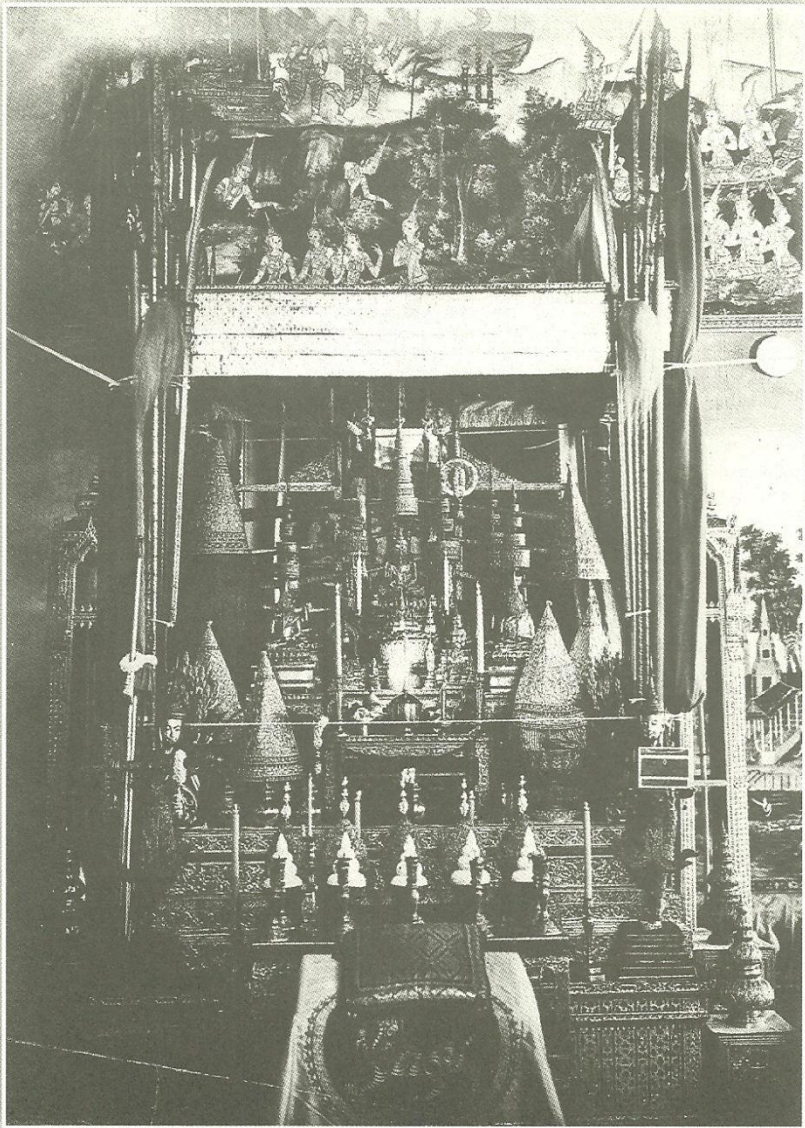
กระบวนแห่เชิญพระสุพรรณบัฏ จากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ไปเข้ามณฑลพระราชพิธีในหมู่พระมหามณเฑียร

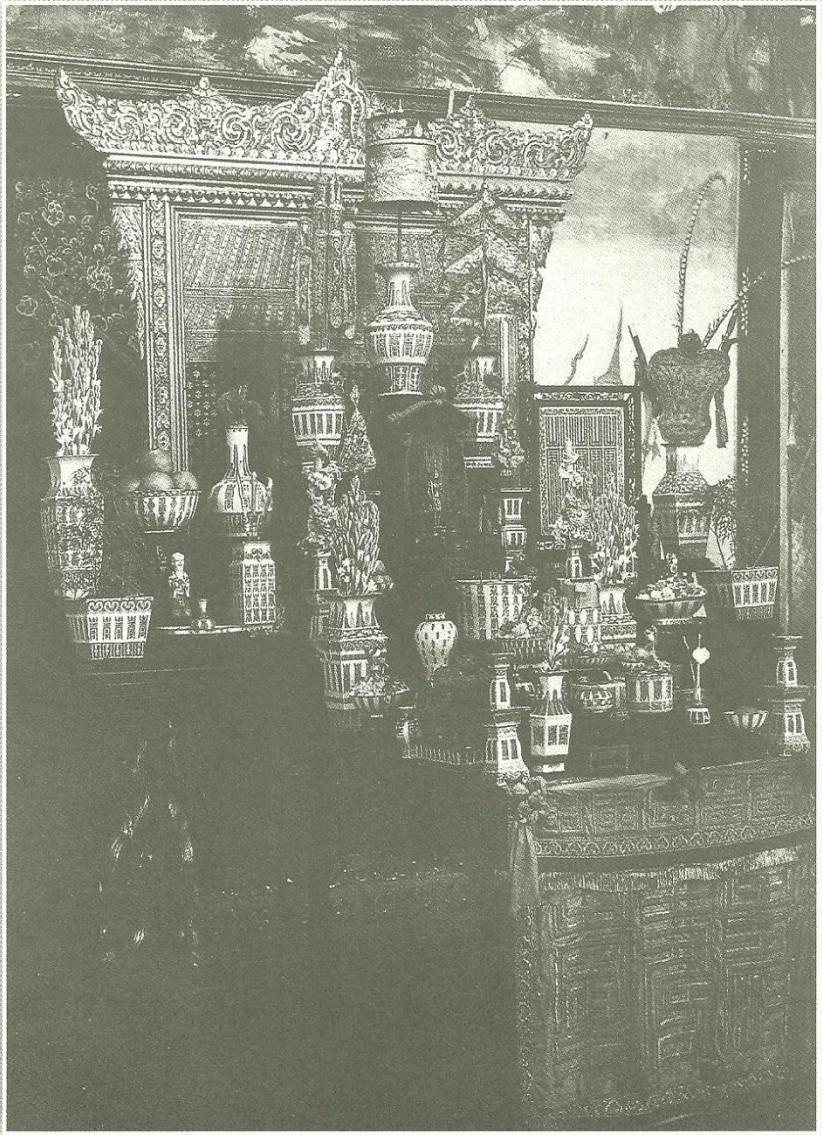
ภาพกระบวนแห่พระสุพรรณบัฏ ขณะยাত্রาโกถ้ำถึงประตูพินาศชัยศรี

การตั้งแต่งภายในพระที่นั่งไพศาลทักษิณฟากตะวันตก
มีพระแท่นมณฑลประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญอยู่ทางด้านซ้ายมือ
แต่เห็นพระที่นั่งอิศฐานิศาอยู่ตรงกลางภาพ

พระแท่นมณฑลประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ
และเครื่องมงคลพระราชพิธีต่างๆ ภายในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ

พระวิมานของพระสยามเทวาธิราช ภายในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ

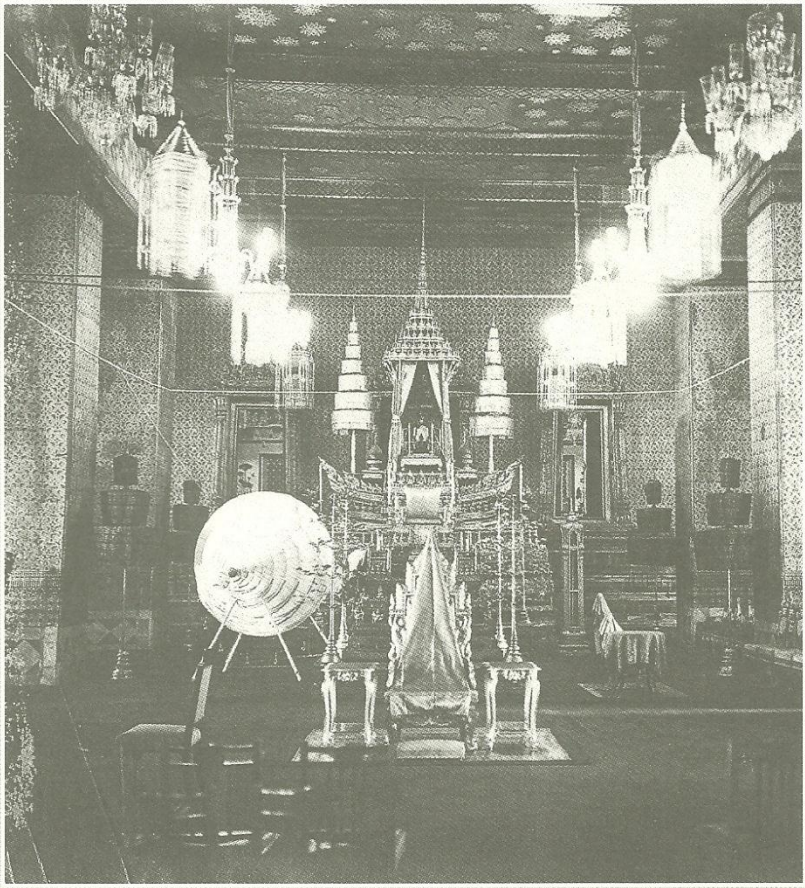
การตั้งแต่งพระวิมานภายในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน

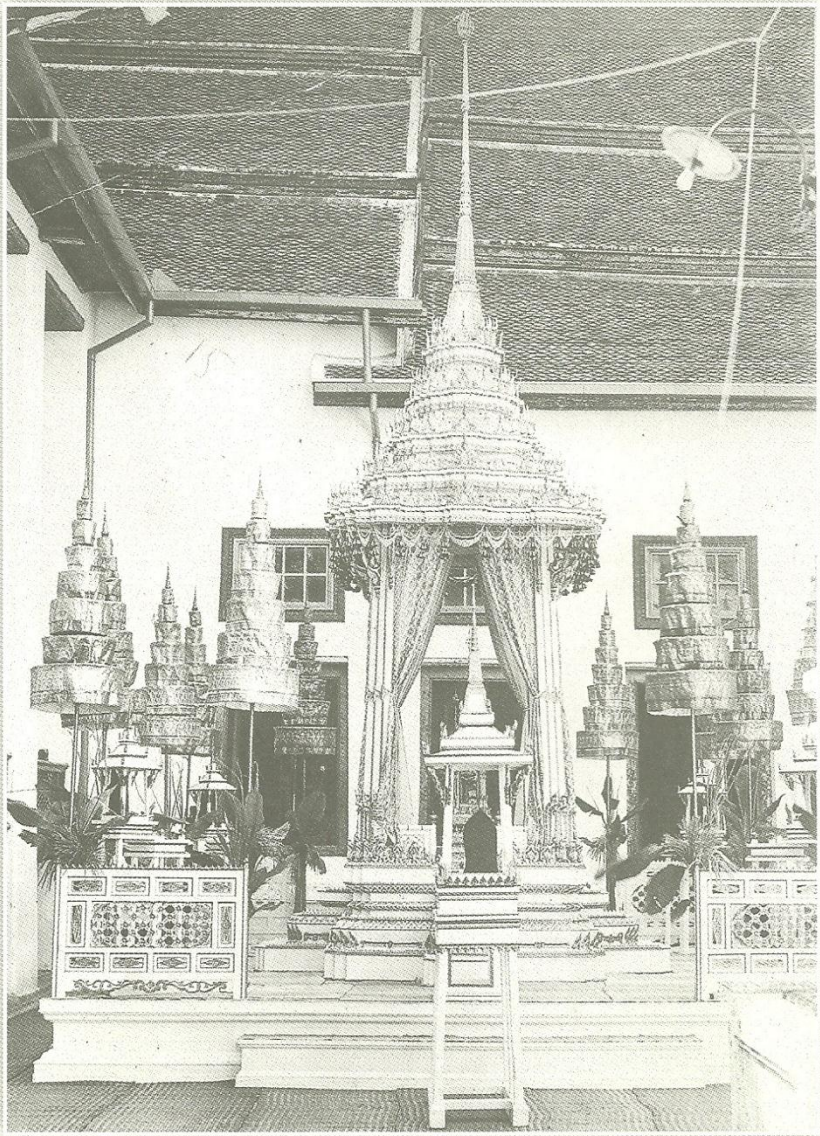
การตั้งเตียงอิกมูมหนึ่งภายในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน

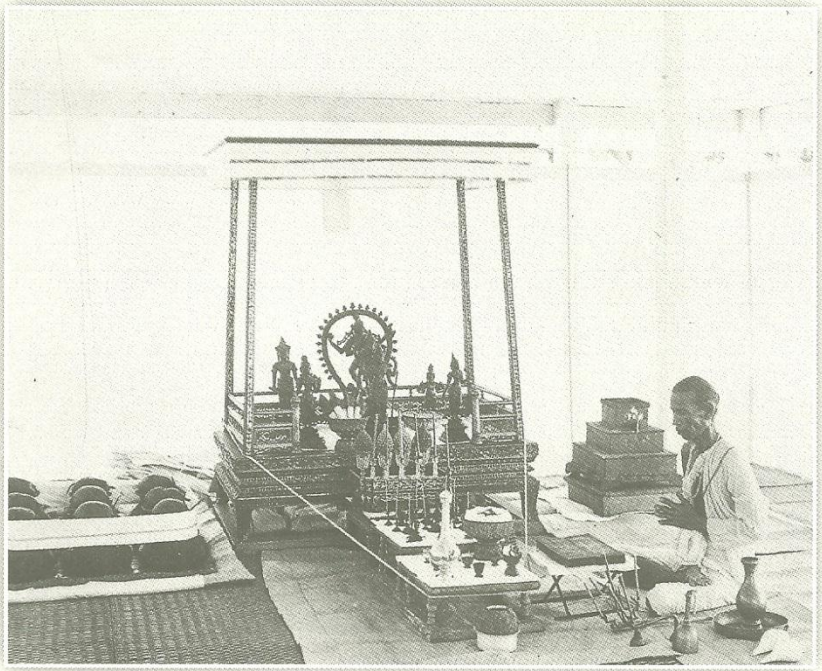
การตั้งแต่งภายในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 แลเห็นพระนพปฎลมหาเศวตฉัตรอยู่ทางด้านซ้ายมือในภาพ
 เพื่อรอยกขึ้นประดิษฐานเหนือพระแท่นราชบัลลังก์เมื่อเวลาทรงมูรธาภิเษก

การตั้งแต่งภายในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
 แลเห็นพระนพปฎลมหาเศวตฉัตรอยู่ทางด้านซ้ายมือในภาพ
 เพื่อรอยกชั้นประดิษฐานเหนือพระแท่นราชบัลลังก์เมื่อเวลาทรงมุรธาภิเษก

มณฑปพระกระยาสนาน สำหรับทรงพระมุรธาภิเษก
ที่ศาลาพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ด้านทิศตะวันออก

การตั้งแต่งภายในโรงพิธีพราหมณ์
ซึ่งปลูกอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

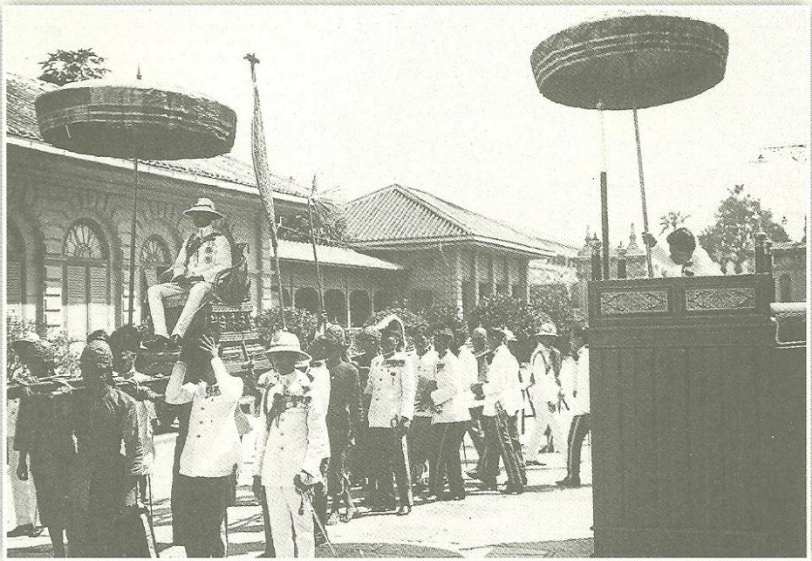
ตอนต้นของริ้วขบวนราบเพื่อเชิญเสด็จพระราชดำเนินจากพระที่นั่งบรมพิมาน
มาทรงฟังสวดพระพุทธมนต์ มีกำหนด ๓ วัน
ระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

รัชชบวนตอนหน้า มีตำรวจหลวงถือหอกนำเสด็จพระราชดำเนิน
 แลเห็นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ประทับบนพระราชนิเวศน์อยู่ด้านขวามือในภาพ

ขณะเสด็จพระราชดำเนินขึ้นบนเกยที่หน้าพระที่นั่งบรมพิมาน
เพื่อประทับพระราชยานกง

เมื่อเริ่มยাত্রารื้อกระบวนจากพระที่นั่งบรมพิมานไปสู่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับพระราชยานกง
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงฟังสวดพระพุทธมนต์

กระบวนเสด็จพระราชดำเนินเมื่อ ยাত্রาฟันประตูลี้กกกล้า
และกำลังผ่านด้านหน้าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

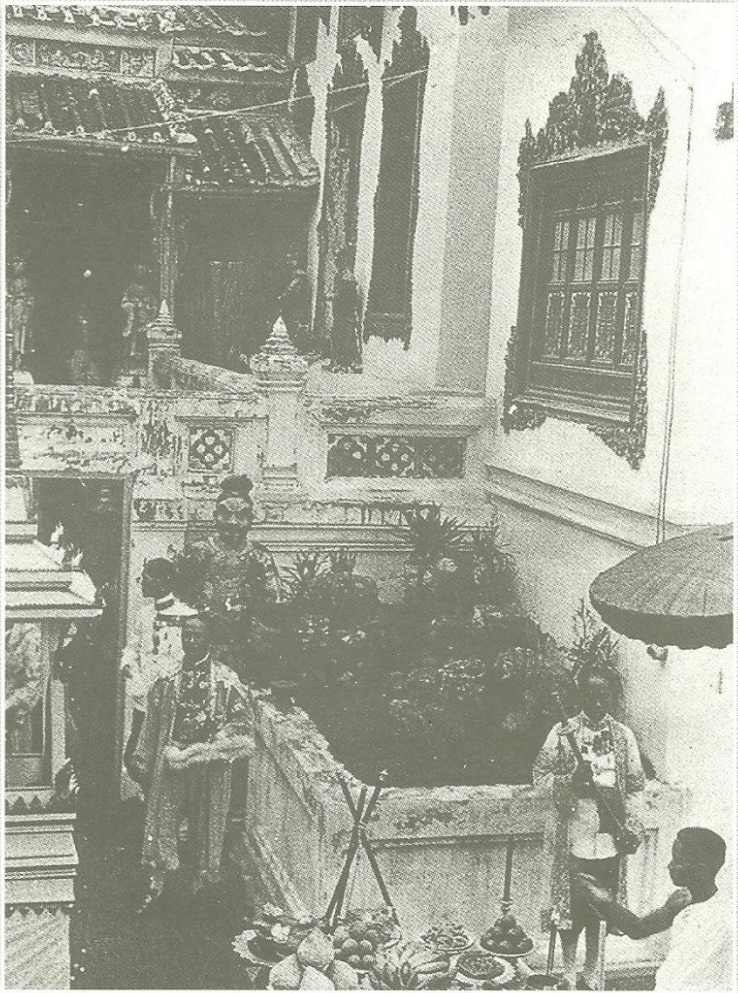
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับบนพระราชยาน
ขณะเสด็จพระราชดำเนินผ่านมุกกำแพงแก้วของหมู่พระมหามณเฑียร
แสดงให้เห็นบางส่วนของพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์อยู่ทางขวามือในภาพ

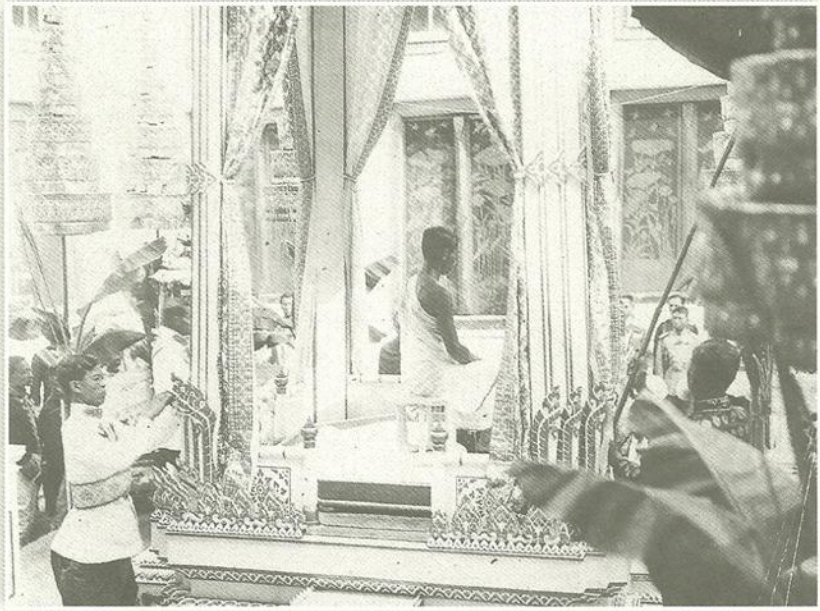
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะเสด็จพระราชดำเนินขึ้นบนเกย
ที่หน้าพระตำหนักวัดศรีรักษา เพื่อประทับพระราชยานเสด็จพระราชดำเนินกลับ
พระที่นั่งบรมพิมาน หลังจากทรงฟังสวดพระพุทธมนต์แล้ว

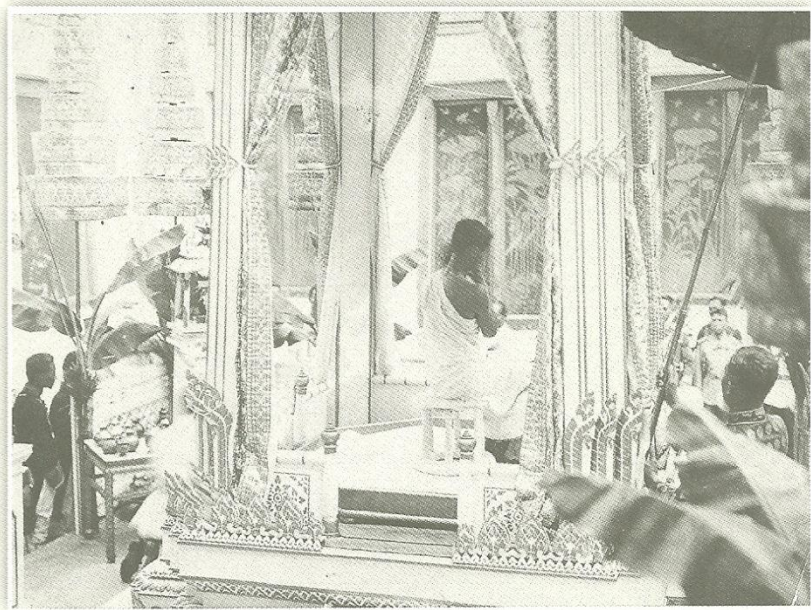
วิวกระบวนเชิญเสด็จพระราชดำเนินในเวลาเช้า
 วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘
 สังเกตได้ว่าฝนตกมาตั้งแต่ก่อนรุ่ง และด้วยเดชพระบารมี
 ฝนได้หยุดตกก่อนการพระราชพิธี

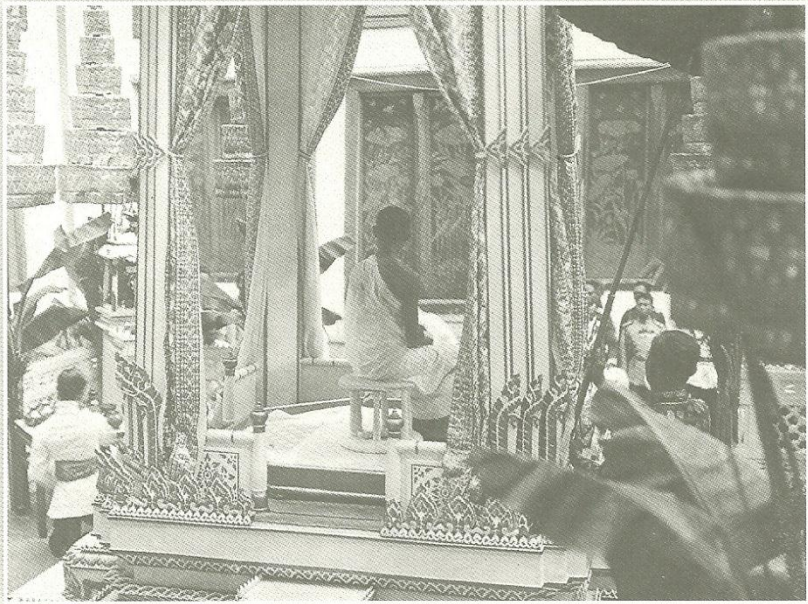
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงจุดเครื่องนมัสการบูชาเทวดากลางทวารก่อนสร้างมูรธาภิเษก

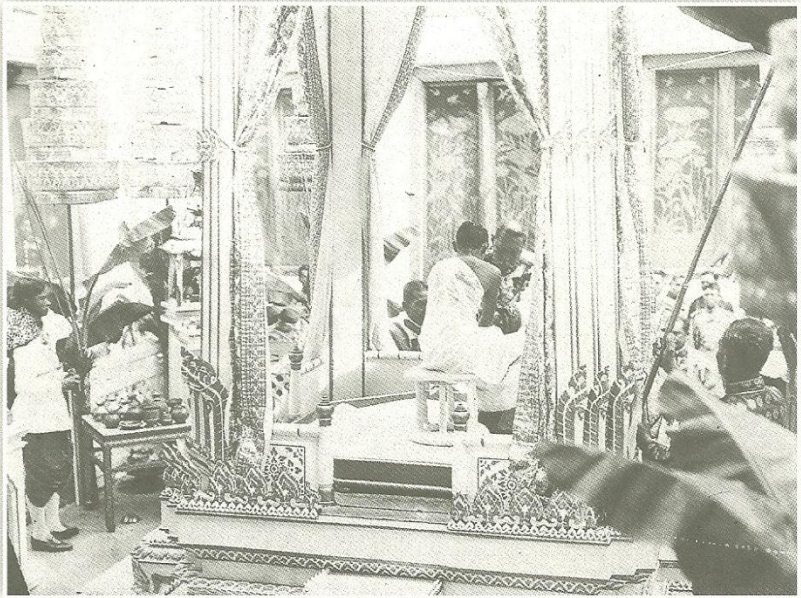
เจ้าพนักงานโชสหัสขารถวายสรงแด่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เป็นเบื้องต้นแห่งการสรงมุรธาภิเษก

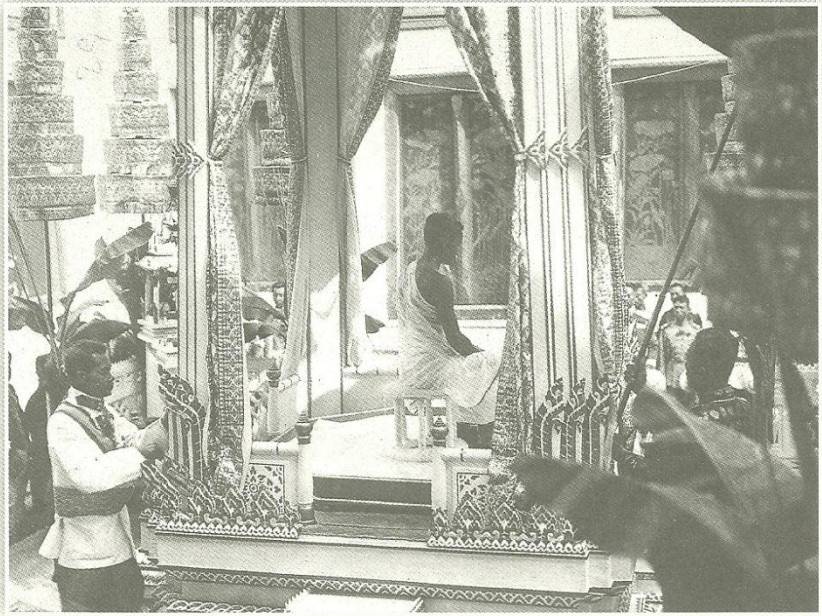
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระมุขาริเชก
ที่มณฑลพระกระยาสโนหะในเวลาเช้าของวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

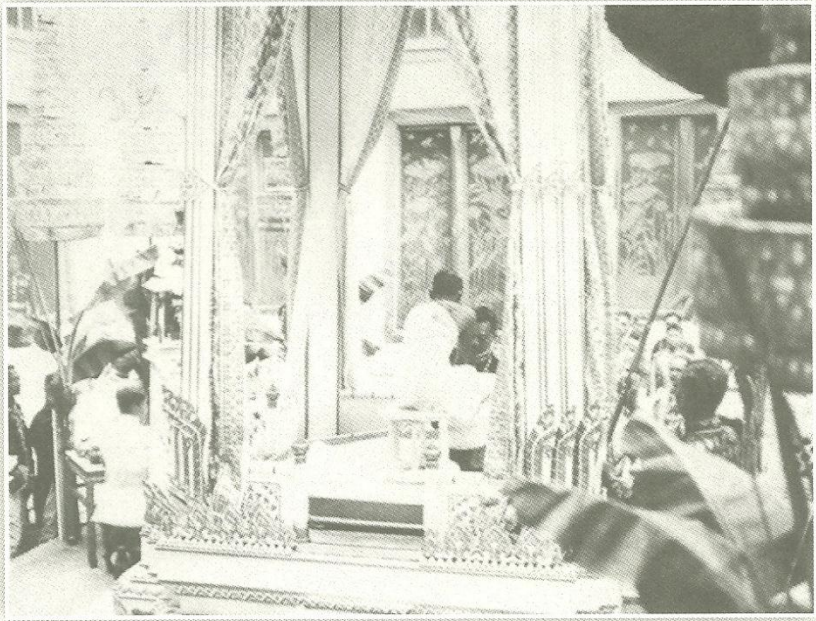
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระมุรธาภิเษก
ที่มณฑลพระกระยาसनในเวลาเช้าของวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

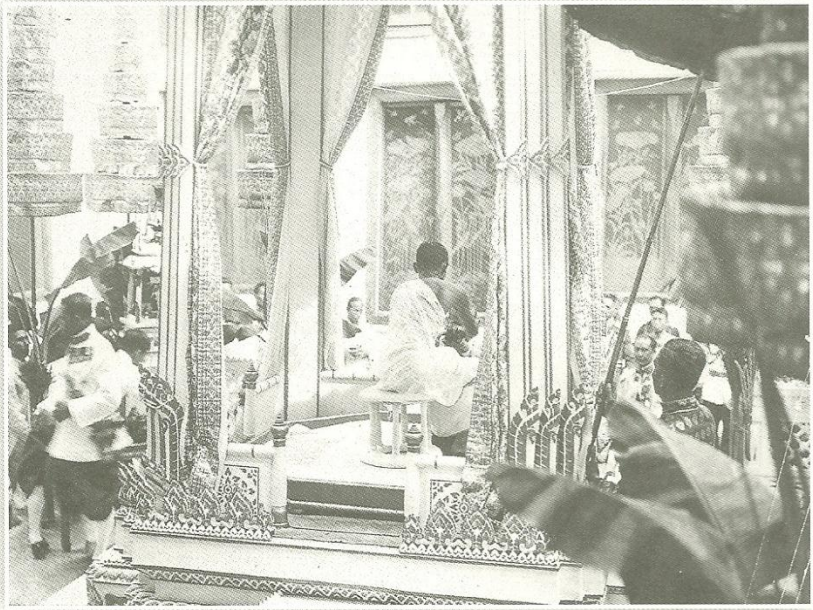
สมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์
กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชถวายน้ำสรงแด่
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

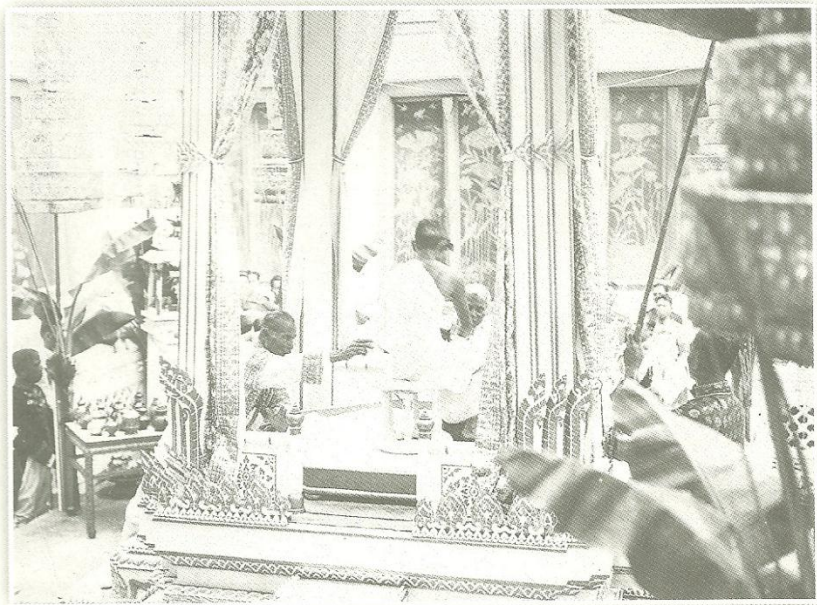
ทรงพระมุรธาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

ทรงพระมุรธาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

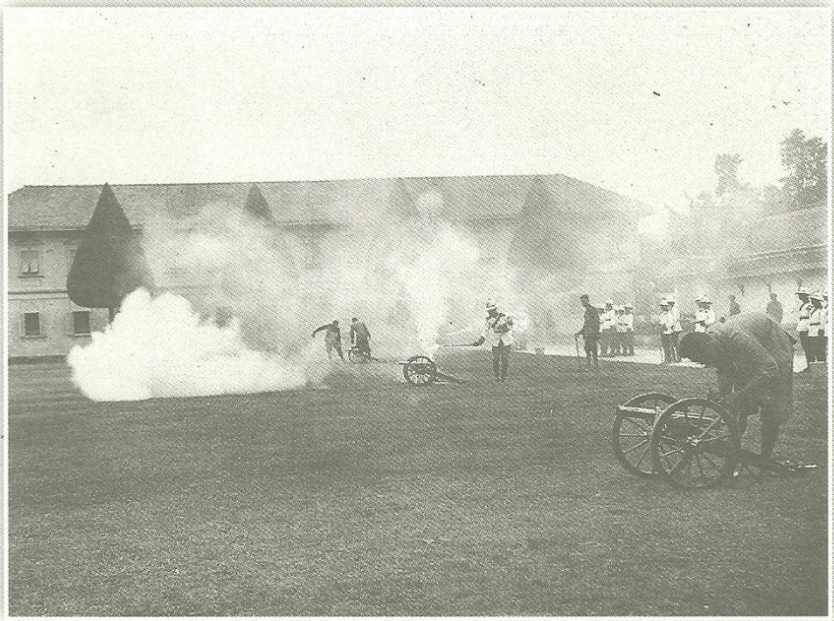
ทรงพระมุรธาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

ทรงพระมุรธาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

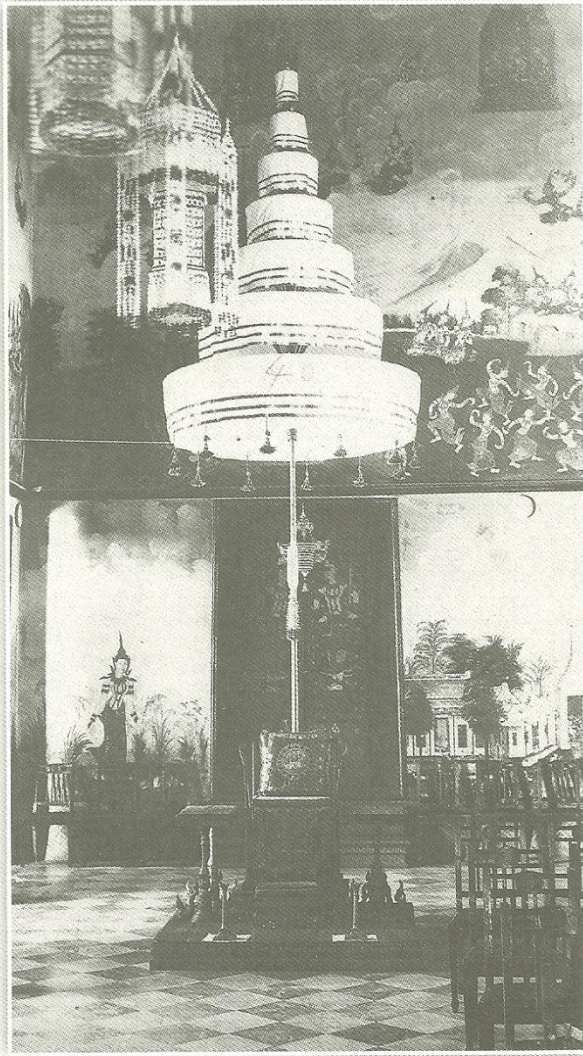
ทรงพระมุรธาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

เจ้าพนักงานกรมกองแก้วจินดาขึงปิ่นมหาฤกษ์ มหาชัย มหาจักร
และมหาปราบที่สนามหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ในระหว่างที่ทรงบูรณภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประทับบนพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์เพื่อทรงรับน้ำพระกลศ
และน้ำพระมหาสังข์จากราชนัณฑิตและพราหมณ์ทั้งแปดทิศ

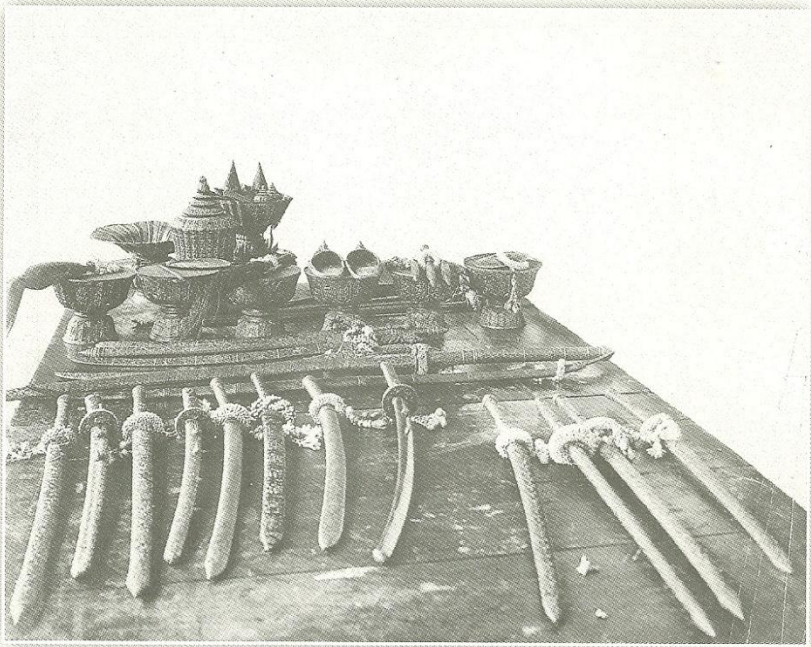
พระที่นั่งภัทรบิฐภายใต้พระบรมเศวตฉัตร
ประดิษฐานบนพระที่นั่งไพศาลทักษิณฟากตะวันออก

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประทับบนพระที่นั่งภัทรวิษณุเพื่อทรงรับเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์
เครื่องบรมราชาภรณ์และเครื่องบรมราชอิสริยยศต่างๆ

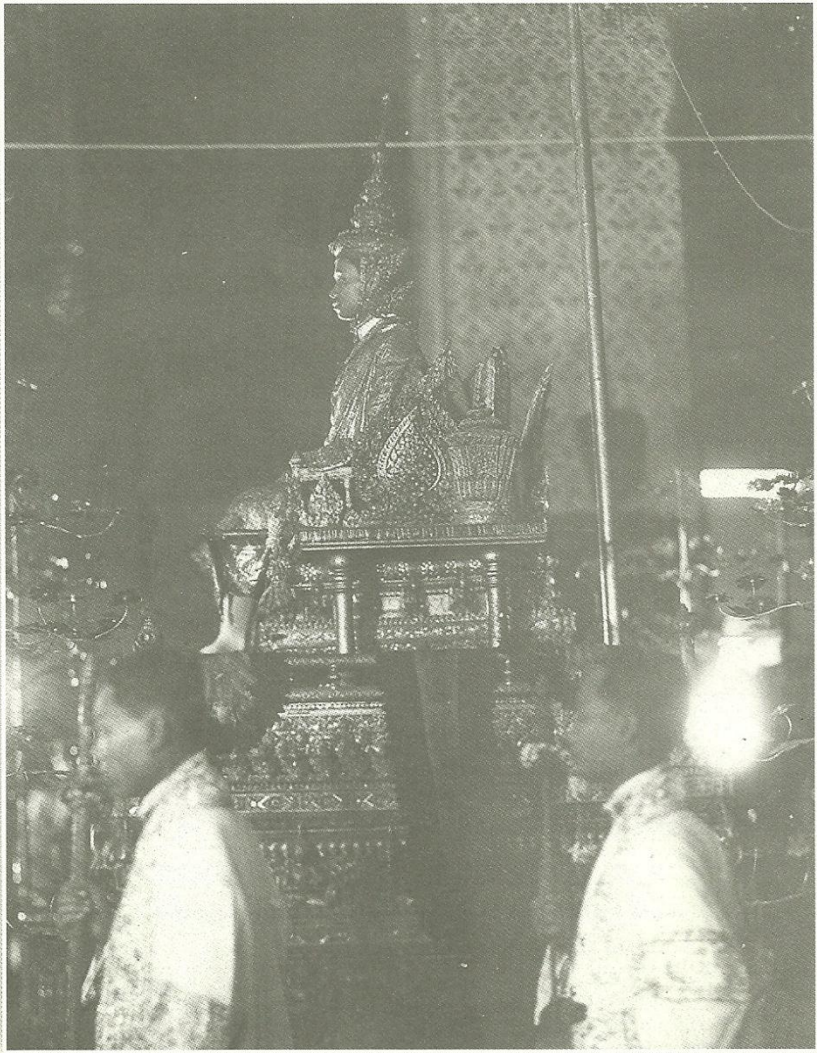
เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ที่ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

เครื่องบรรณาการอิสริยยศ ราชูปโภค พระแสงชัยฉัตร และพระแสงต่างๆ
สำหรับทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระยาม้าคันย่นเฉลิมพระเกียรติยศระหว่างเวลาพระราชพิธี
ที่สนามหน้าด้านทิศตะวันตกแห่งพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

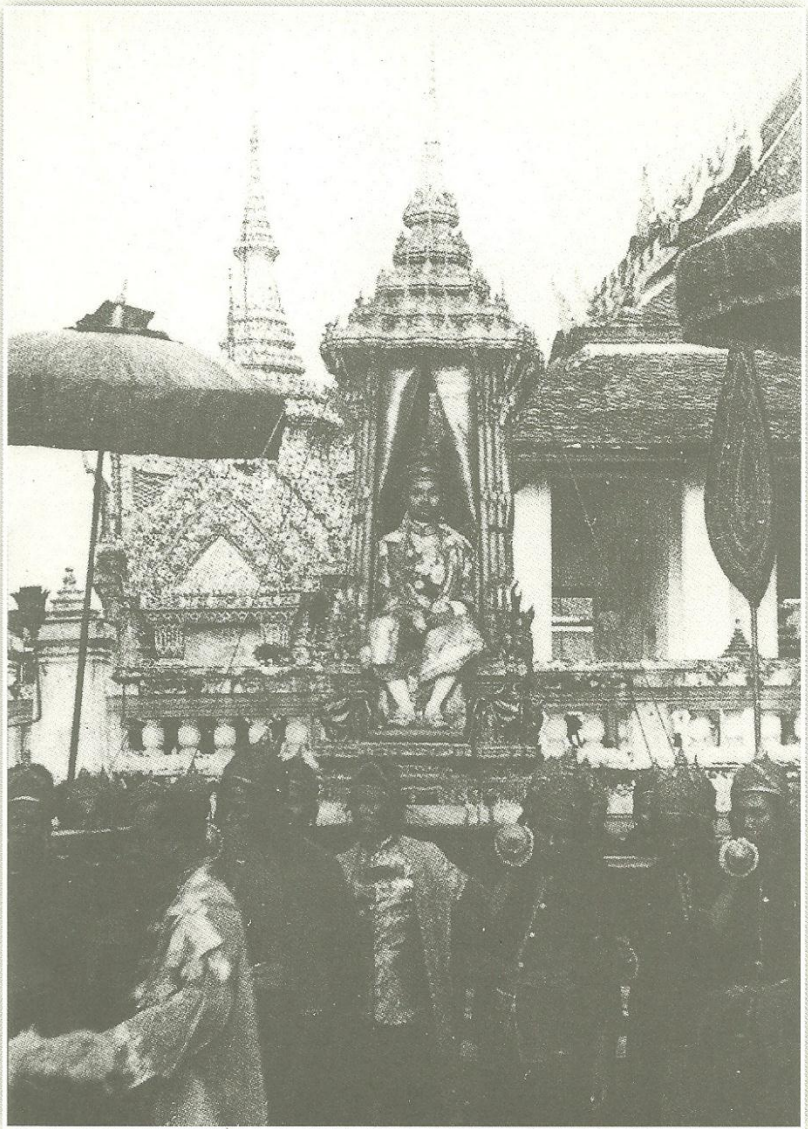
วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลาบ่าย
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จออกมหาสมาคมที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในพระบรมมหาราชวัง

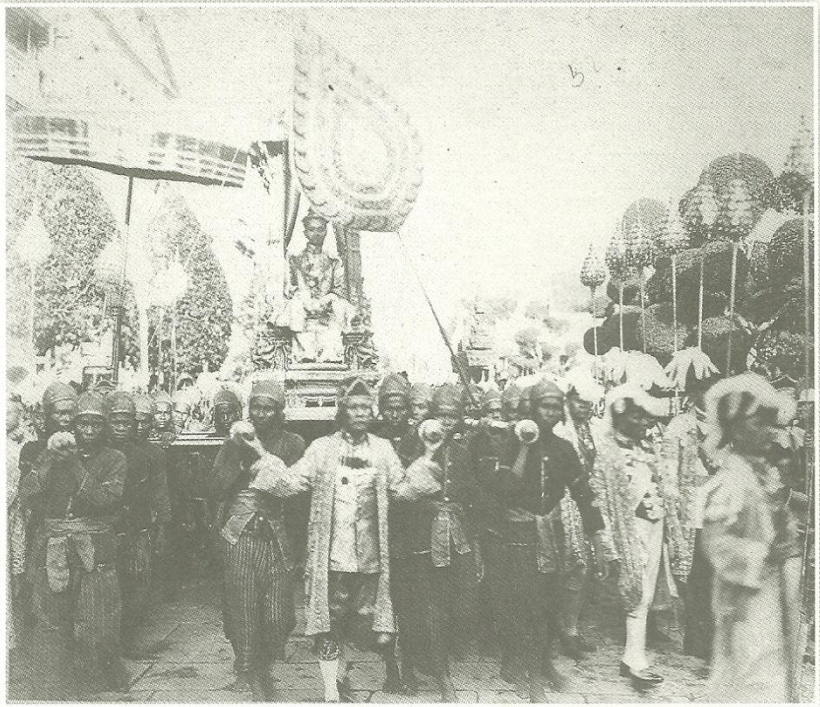
หลังจากเสด็จออกมหาสมาคมที่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยแล้ว
 เสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
 สถาปนาหม่อมเจ้ารำไพพรรณี พระวรชายา
 เป็นสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี

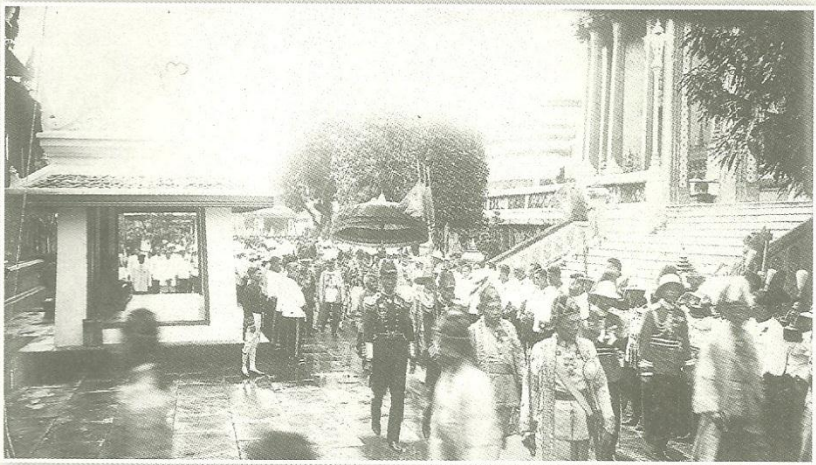
พระราชนทรยาน ซึ่งเป็นพระราชนยานที่มีน้ำหนักมาก
 นิยมใช้สำหรับเสด็จพระราชดำเนินในระยะสั้นๆ
 เที่ยบอยู่ที่นอกกำแพงแก้วของหมู่พระมหามณเฑียร
 ตอนใกล้กันกับพระที่นั่งสุทไธสวรรย์แลเห็นพระทวารเทวราภิบาล
 อยู่ทางขวามือในภาพ

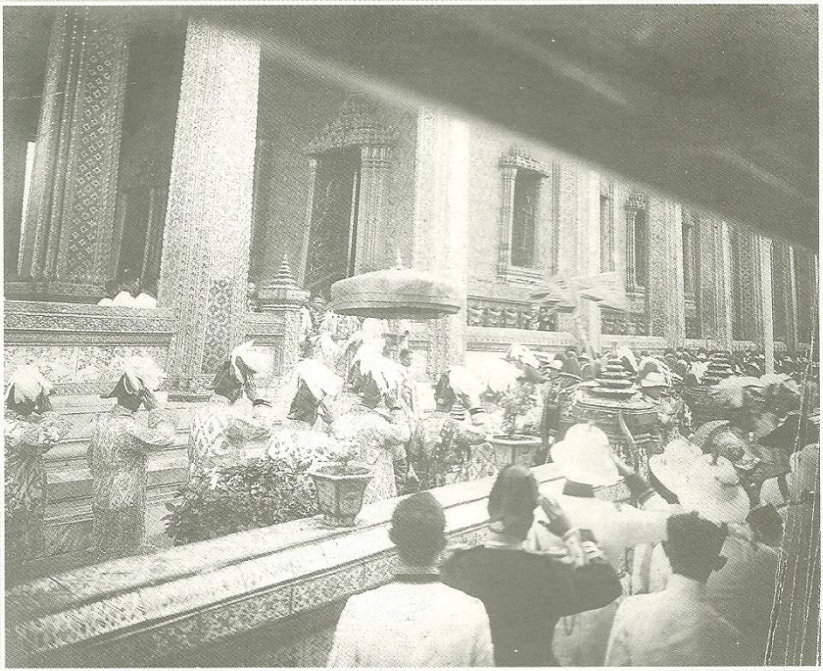
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับพระราชนิเวศน์
เพื่อเสด็จพระราชดำเนินไปบูชาพระพุทธรูปมณฑลรัตนปฐมา
ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลาเย็น

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับพระราชนทรยาน
เพื่อเสด็จพระราชดำเนินไปบูชาพระพุทธรูมหามณีรัตนปฏิมากร
ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลาเย็น

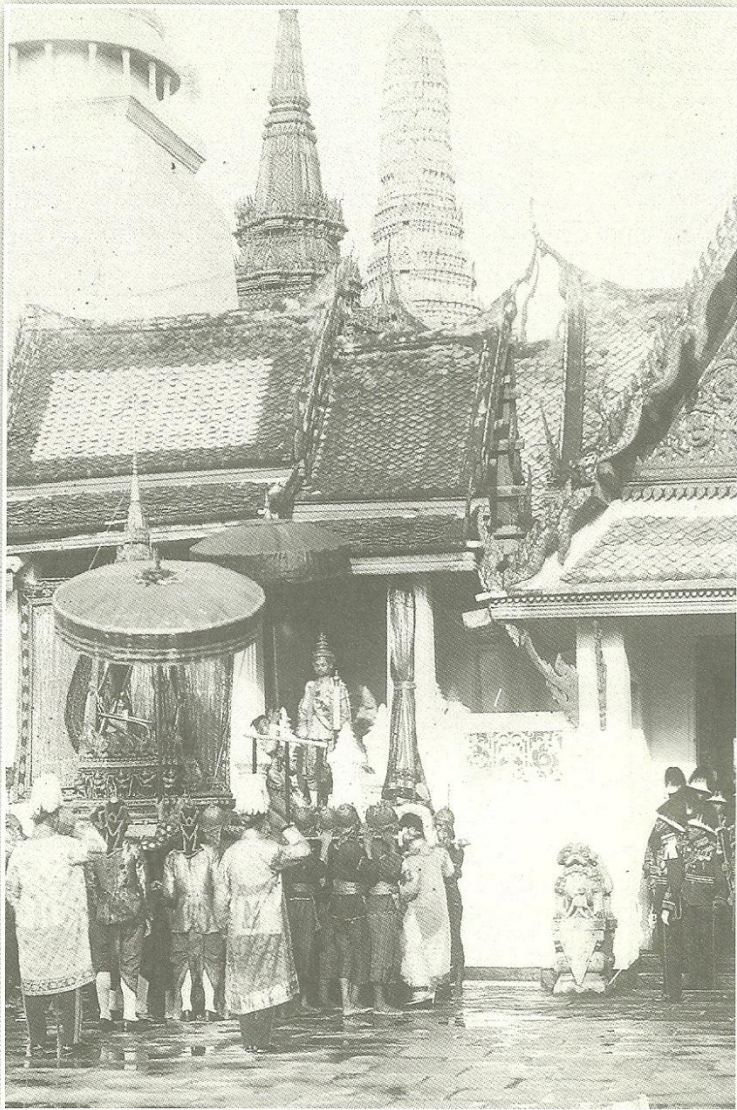
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะเสด็จพระราชดำเนิน
จากประตูเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดารามไปยังพระอุโบสถฯ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะเสด็จพระราชดำเนินลงจากมุขด้านหน้า
ทางทิศตะวันออกฝั่งเหนือของพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ผู้ที่อยู่ในริ้วขบวนพยุหยาตรา เมื่อยืนแถวอยู่หน้าศาลาอภัยสมาคม
เพื่อรอเวลาเสด็จพระราชดำเนิน

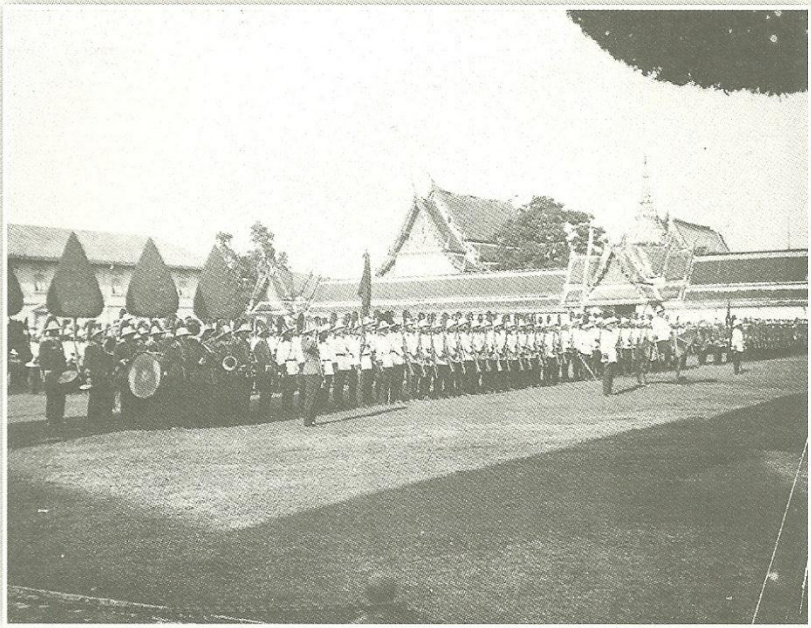
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ก่อนที่จะประทับพระราชนิพนธ์ขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

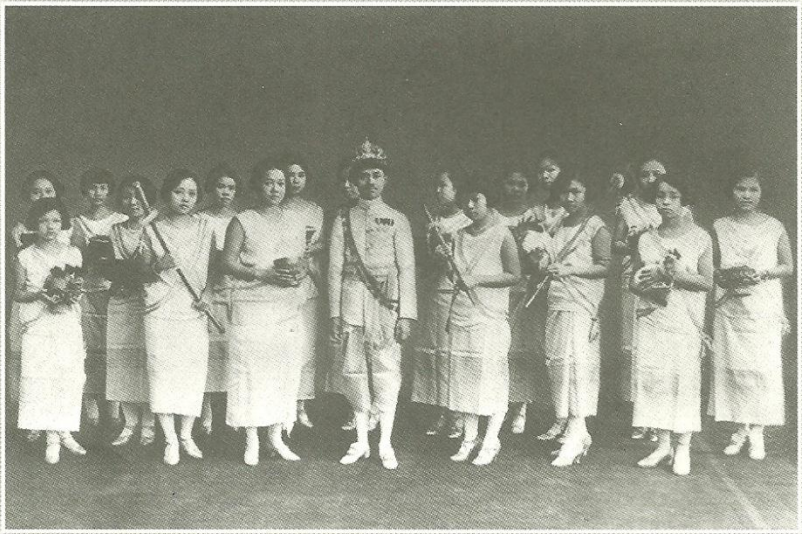
ริ้วกระบวนตอนหน้า ก่อนถึงพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
ขณะยাত্রากระบวนผ่านหน้าศาลาอภัยสมาคม

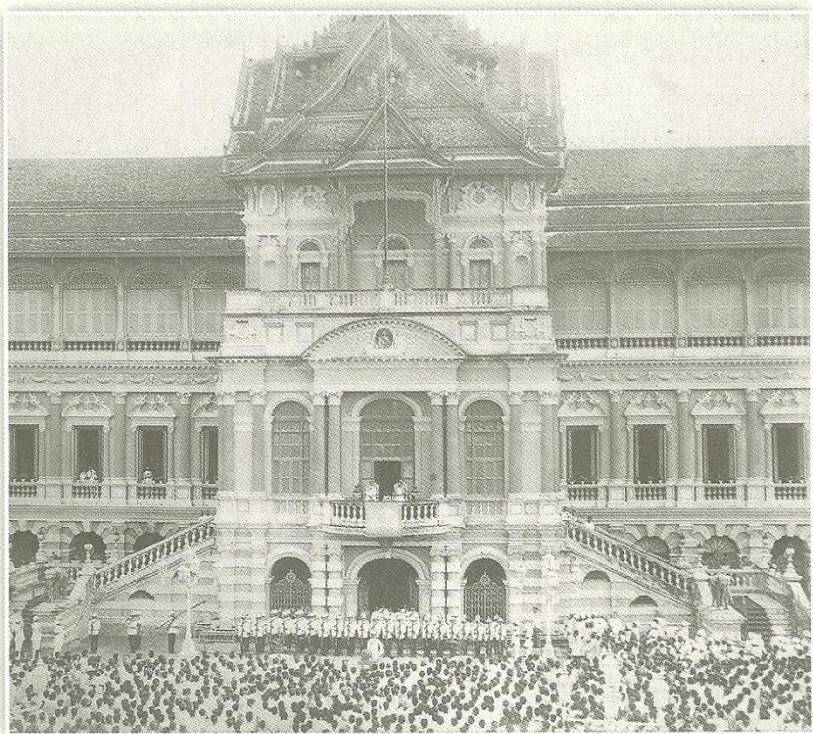
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประทับบนพระราชนทรยาน
เสด็จพระราชดำเนินคืนสู่พระบรมมหาราชวัง

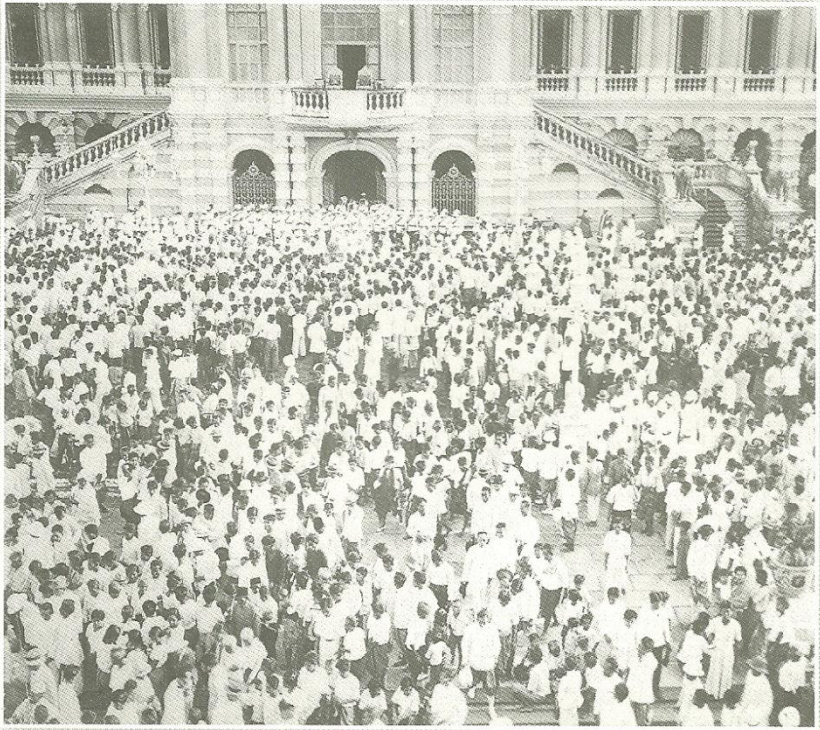
กองทหารเกียรติยศตั้งแถวรับเสด็จพระราชดำเนิน
ที่สนามหลวงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

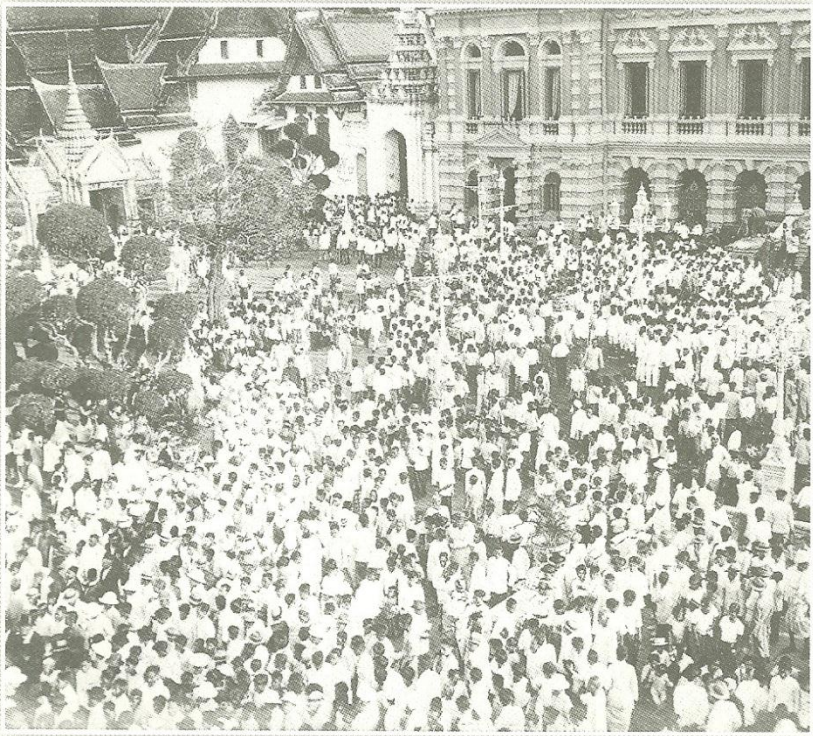
ภาพหมู่เชิญเครื่องเฉลิมพระราชมณเฑียร พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
 และพระราชวงศ์ฝ่ายในอันเชิญพระแสง และเครื่องราชูปโภค
 พระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร
 โปรดดูรายละเอียดในหนังสือรายละเอียดฯ เล่มนี้
 รัชชวอนและบุญชัยหมายเลข ๗

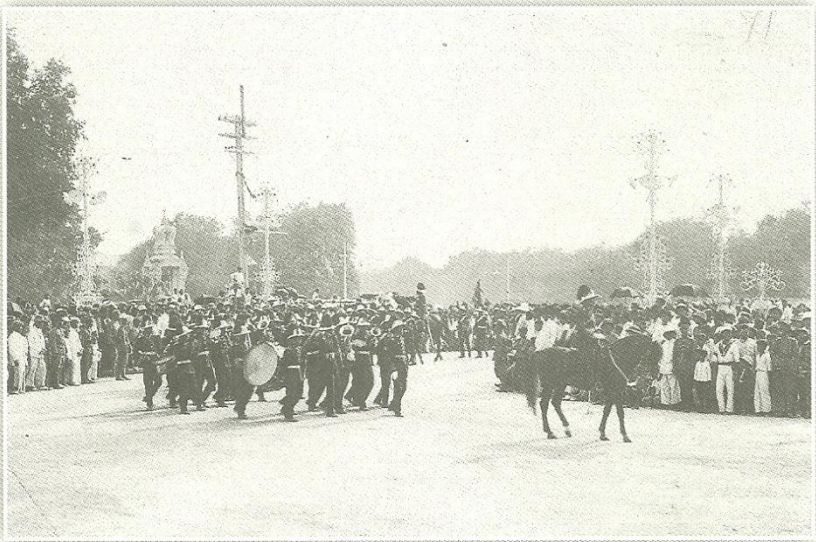
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินี เสด็จออก ณ มุขเด็จ
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ประชาชนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล
ในวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘

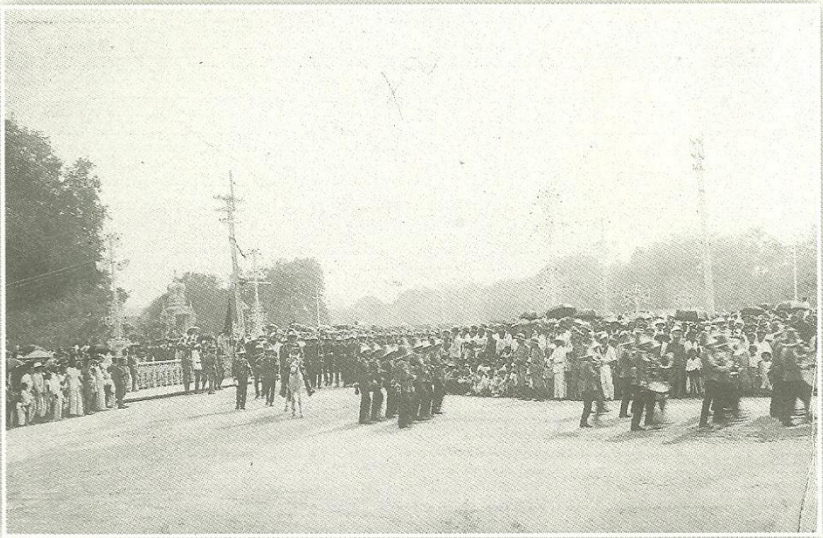
ประชาชนที่มาชุมนุมเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

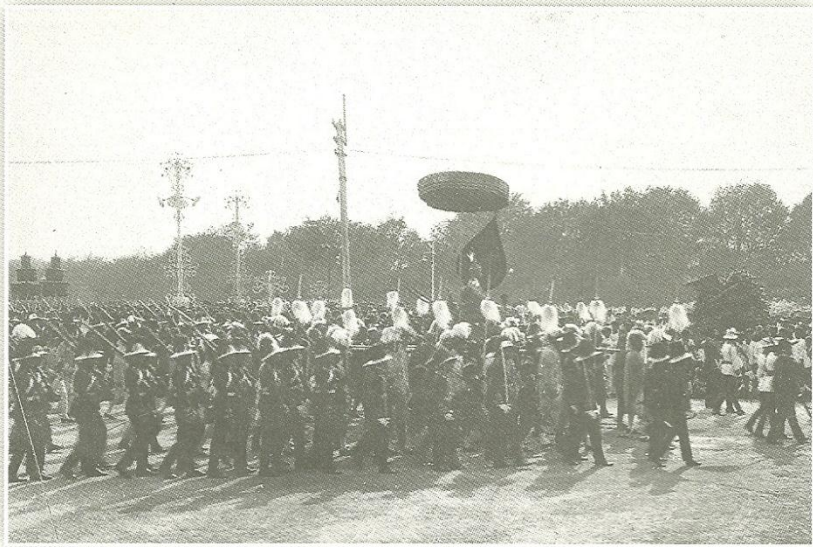
ประชาชนที่มาชุมนุมเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
แลเห็นประตุนามราชกิจอยู่กลางภาพตอนบน

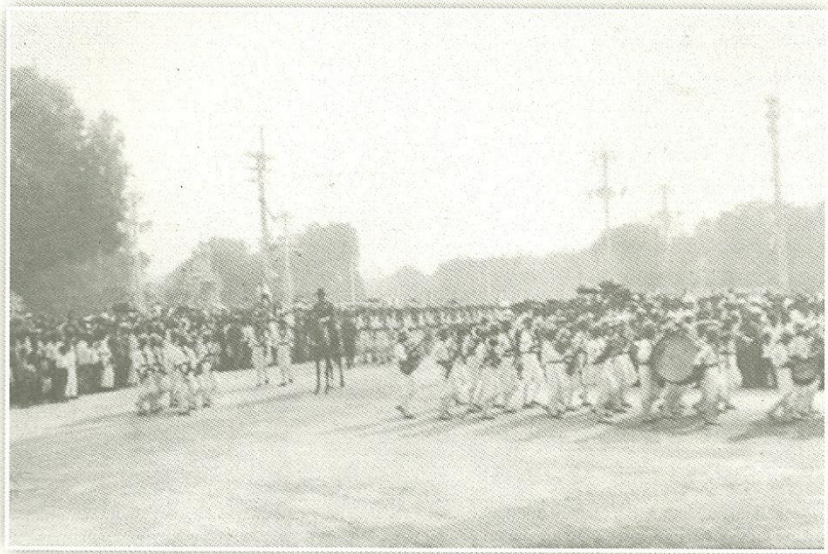
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
ภาพนี้บันทึกที่เชิงสะพานผ่านพิภพลีลา
เห็นตอนต้นแห่งวงดุริยางค์ขบวนหน้าทหารบกที่นำขบวน

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
ภาพนี้บันทึกที่เชิงสะพานผ่านพิภพลีลาเช่นกัน

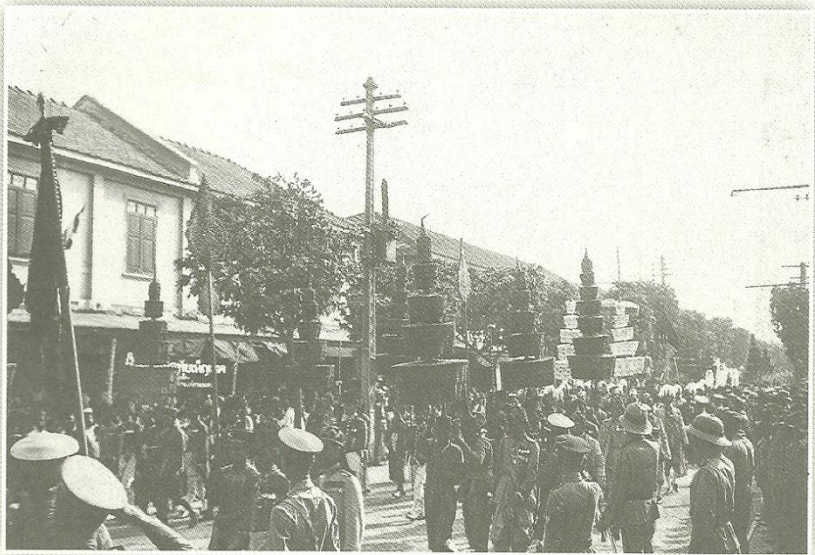
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเทียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
แลเห็นวงศุขียาภรณ์และแถวทหารเรือซึ่งจัดเป็นคอนท้ายขบวนพยุหยาตรา

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

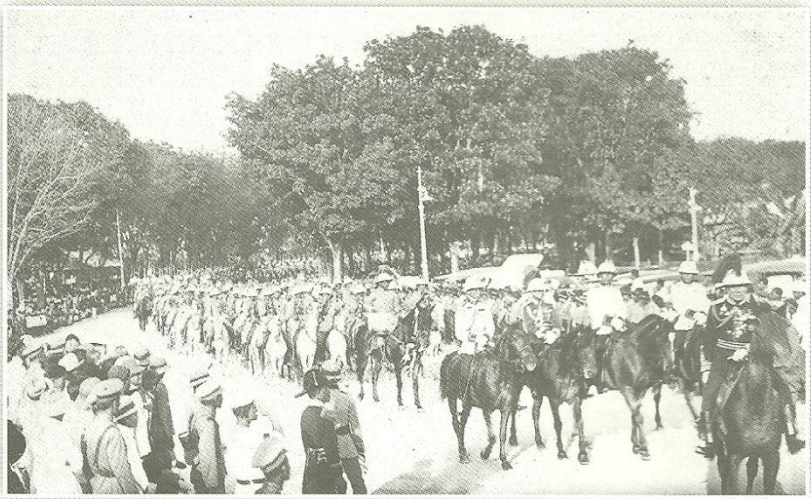
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเสียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเสียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเสียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
ภาพนี้บันทึกที่ด้านหน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
เห็นพลับพลาเปลื้องเครื่องอยู่ด้านขวามือ

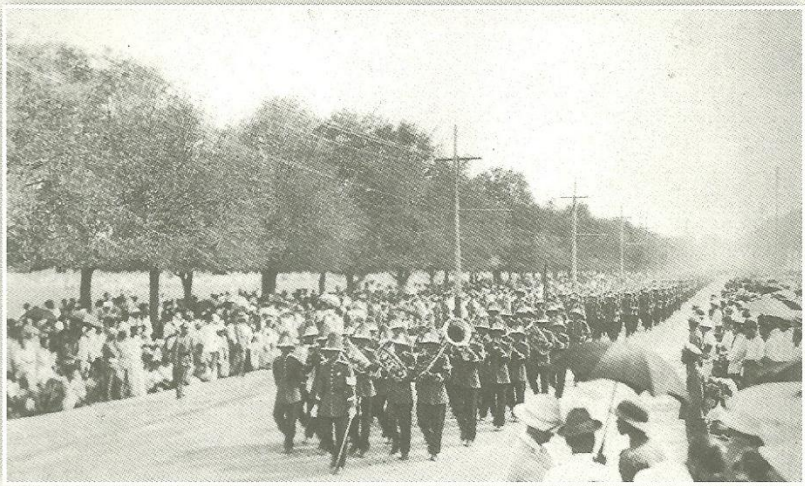
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
ที่เห็นในภาพคือ ขบวนทหารบก ตอนของกรมทหารบกม้ากรุงเทพ รักษาพระองค์

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
 โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
 และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
 แลเห็นขบวนราชอิสริยยศตอนพระพิมานขัดเจน
 มีผู้เชิญพระเสมาธิปัต พระฉัตรชัย และพระเกวฬาทะ (ฉัตรขาวสามองค์ในภาพ)
 คู่เคียงที่เป็นข้าราชการพลเรือนระดับอุปราชและสมุหเทศาภิบาล
 และนายพลราชองครักษ์

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
 โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
 และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
 แลเห็นตอนต้นแห่งขบวนราชอิสริยยศ
 มีผู้เชิญธงหักทองขวางคู่หนึ่ง นำริ้ว และมหรทีก ๔
 ต่อตามด้วยตำราจหลวงและมหาดเล็ก

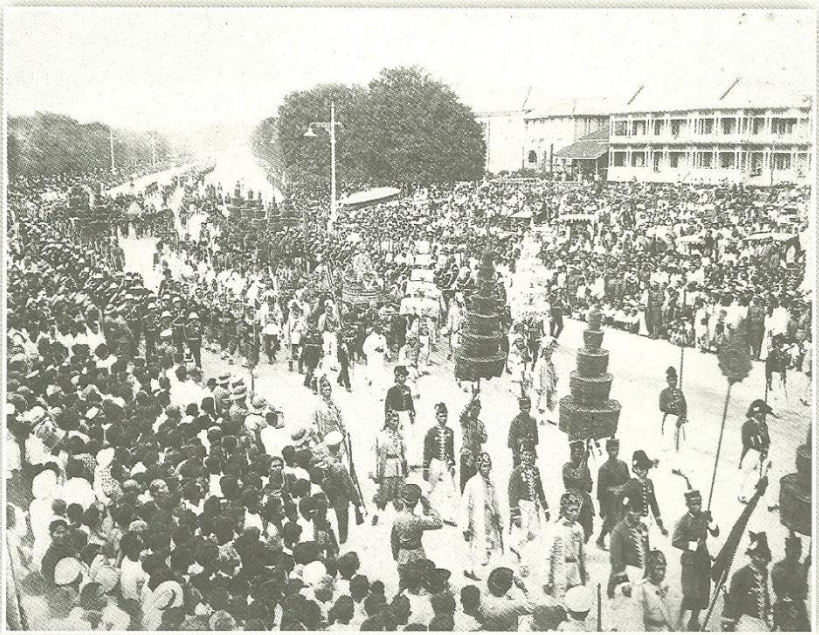
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
 โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
 และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
 แนวต้นไม้ที่เห็นยาวตลอดภาพ เข้าใจว่าเป็นต้นมะขามริมท้องสนามหลวง
 และถนนในภาพคือถนนราชดำเนินใน

วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเทียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

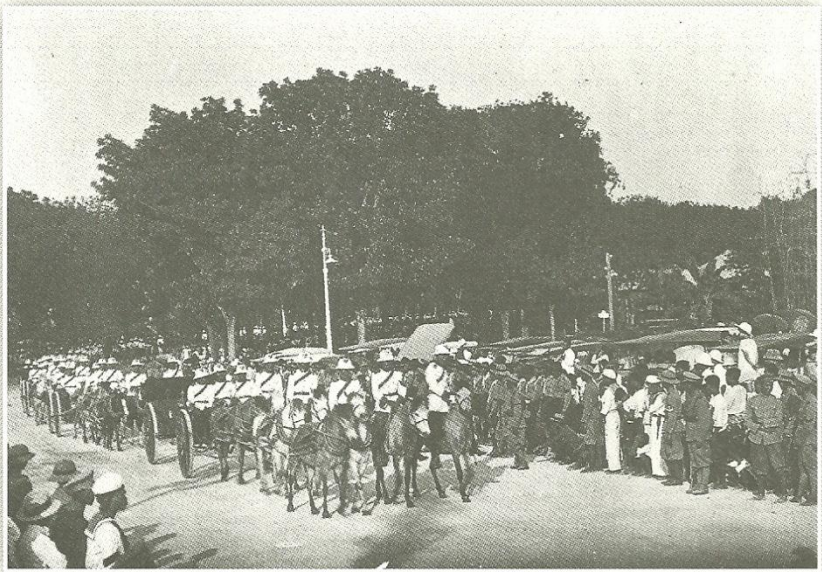
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเสียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
ภาพนี้เข้าใจว่าขณะเสด็จพระราชดำเนินจากวัดบวรนิเวศวิหาร
ไปยังวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

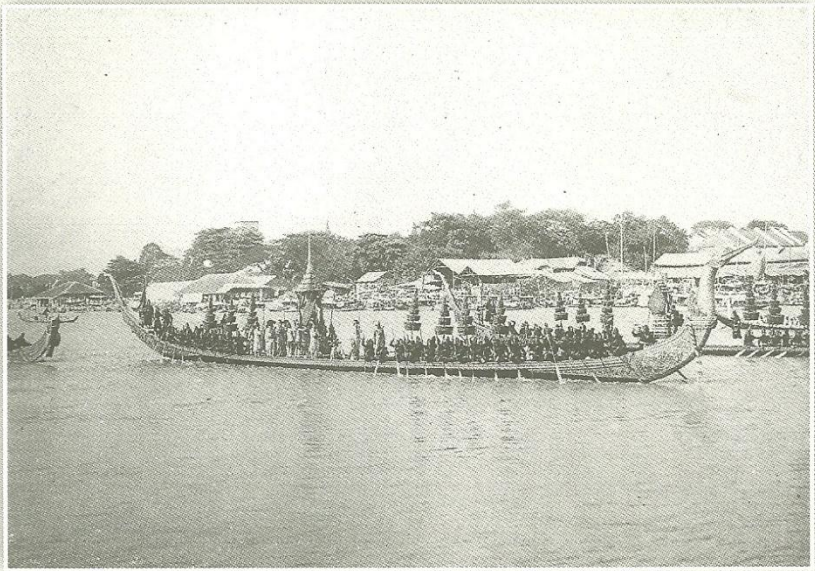
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

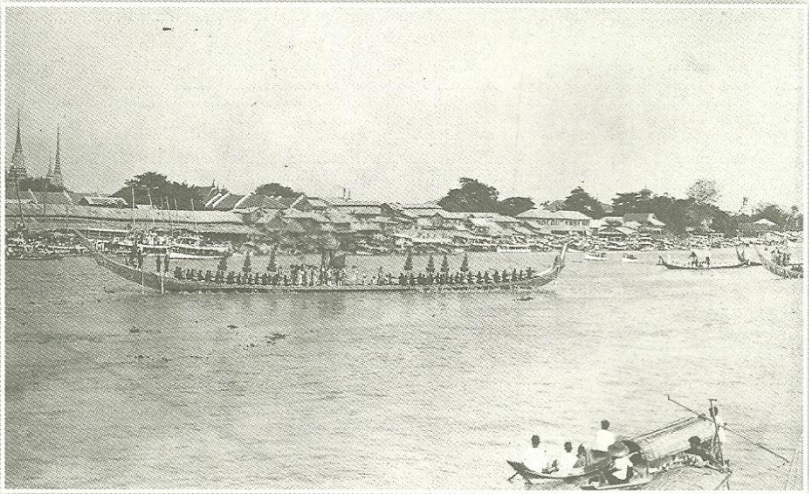
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
และเห็นอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรมอยู่เบื้องหลัง

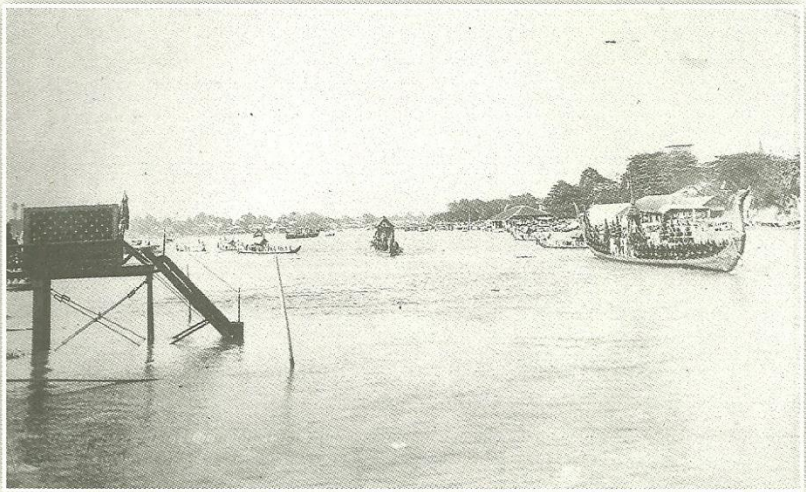
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
 โดยเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดบวรนิเวศวิหาร
 และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
 ในภาพคือ ขบวนทหารบกของกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
 ภายในกองร้อยทหารปืนใหญ่จัดแถวเรียงรถ

วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถมารถเลียบพระนคร
 โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
 จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง
 ขาไป จัดเรือพระที่นั่งสุพรรณทงส์ เป็นเรือพระที่นั่งทรง
 ขากลับ จัดเรือพระที่นั่งอนันตนาคราช เป็นเรือพระที่นั่งทรง

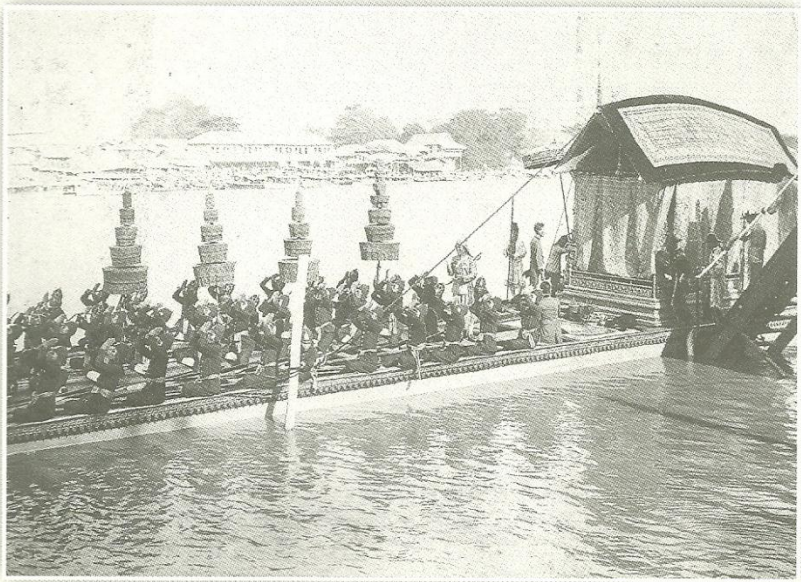
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถมารถเลียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

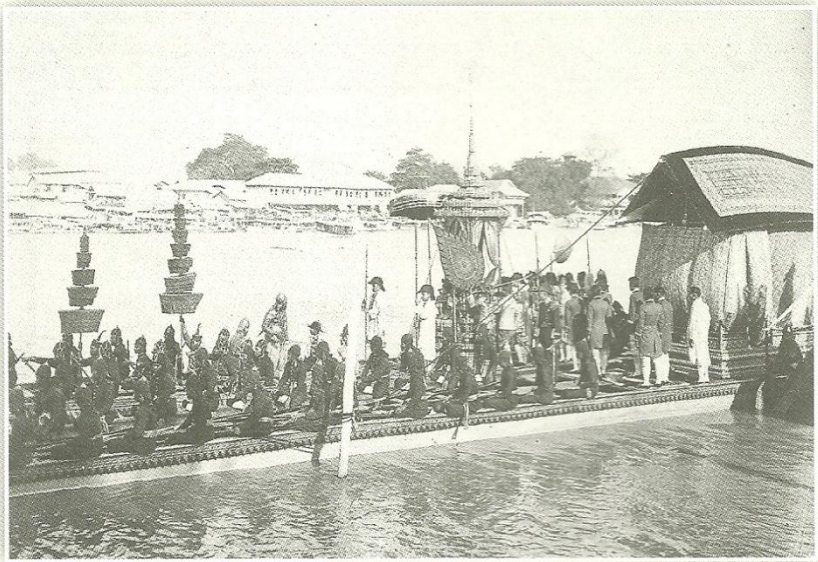
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเสียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

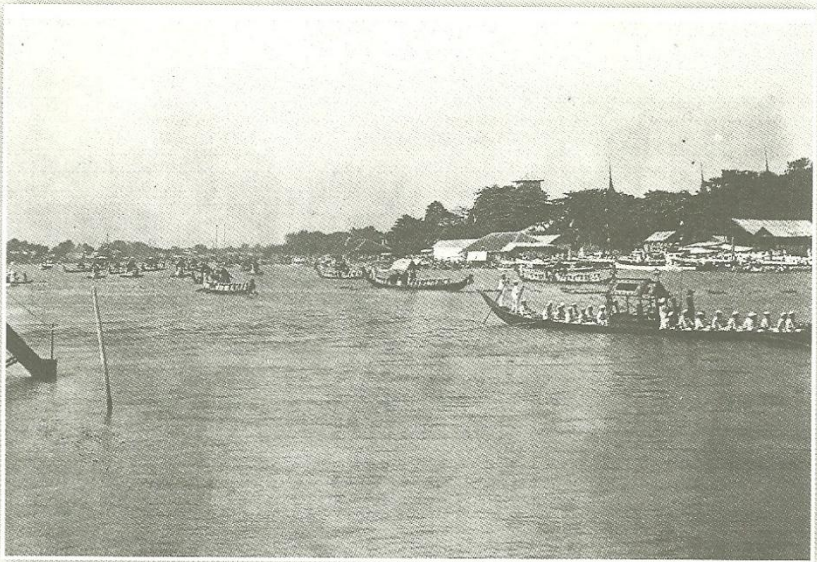
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเสียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

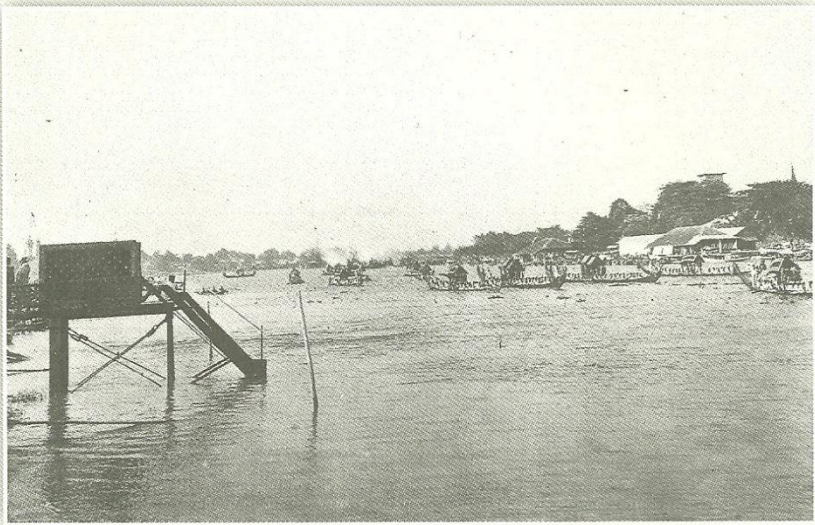
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

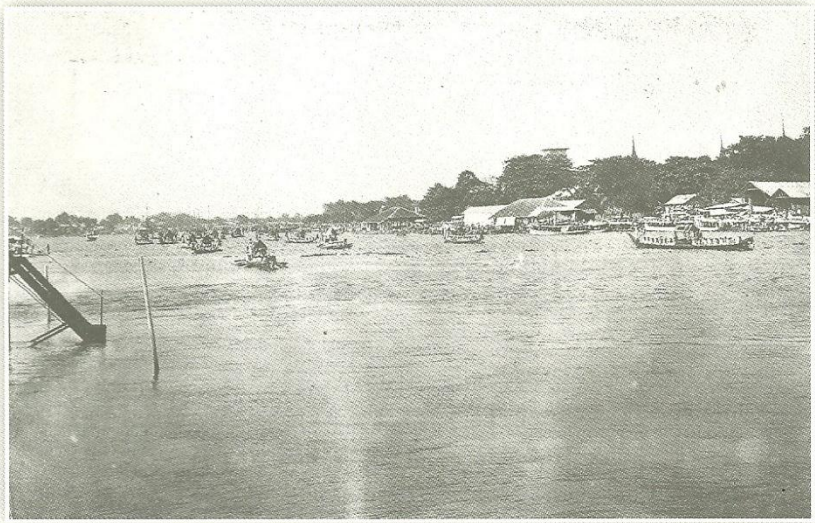
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

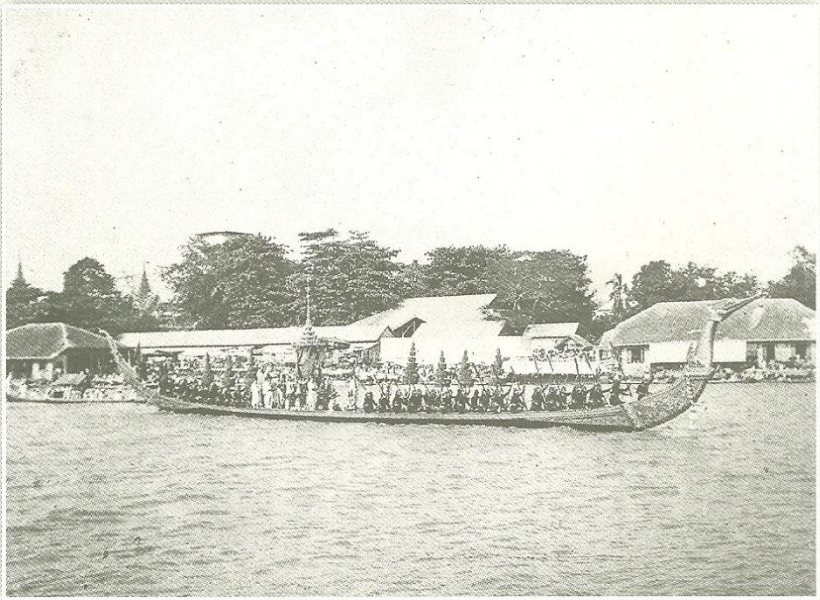
วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถลมารคเลียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถมารถเลียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราสถมารถเทียบพระนคร
โดยเสด็จจากพระบรมมหาราชวังไปยังวัดอรุณราชวราราม
จากนั้นเสด็จขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

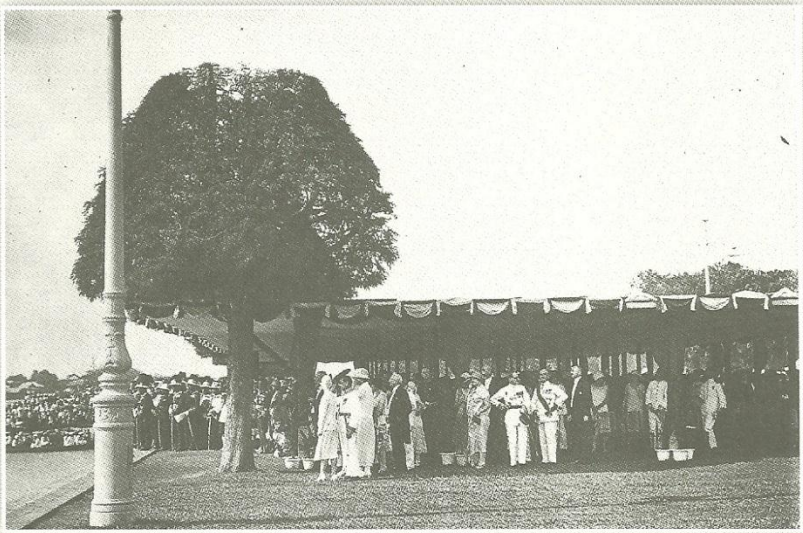
เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งทรง
 ขณะเมื่อใกล้จะถึงวัดอรุณราชวราราม
 พลพายพายท่านกบิน ซึ่งเป็นท่าเฉพาะสำหรับพายเรือพระที่นั่ง

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์
ขณะเทียบที่สะพานท่าน้ำวัดอรุณราชวราราม
มีเรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์ทอดคืบถึงกักัญญาเป็นเรือพลับพลา
เทียบอยู่ตอนในด้านซ้ายมือของภาพ

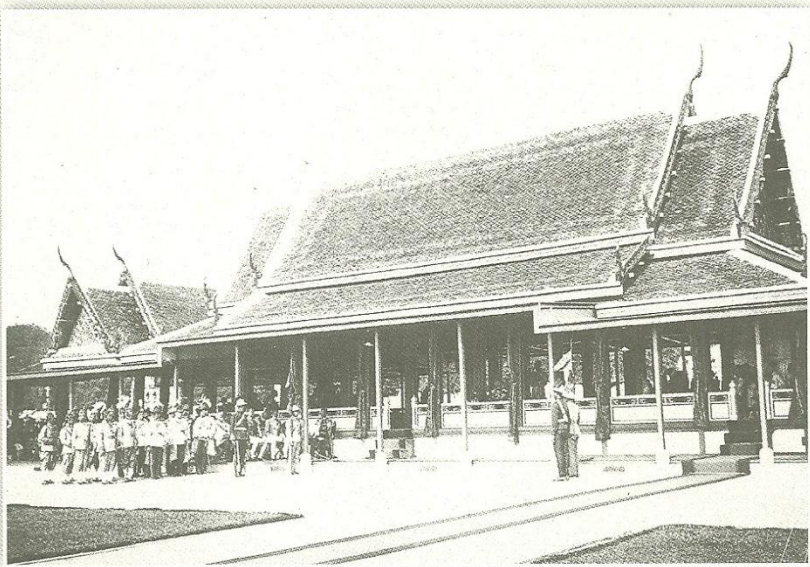
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประทับพระราชยานเสด็จพระราชดำเนินจากทำน้าหน้าวัดอรุณราชวราราม
เข้าสู่พระอาราม

พระราชวงศ์ ข้าราชการ และชาวต่างประเทศรอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ท่าวาสุกรี

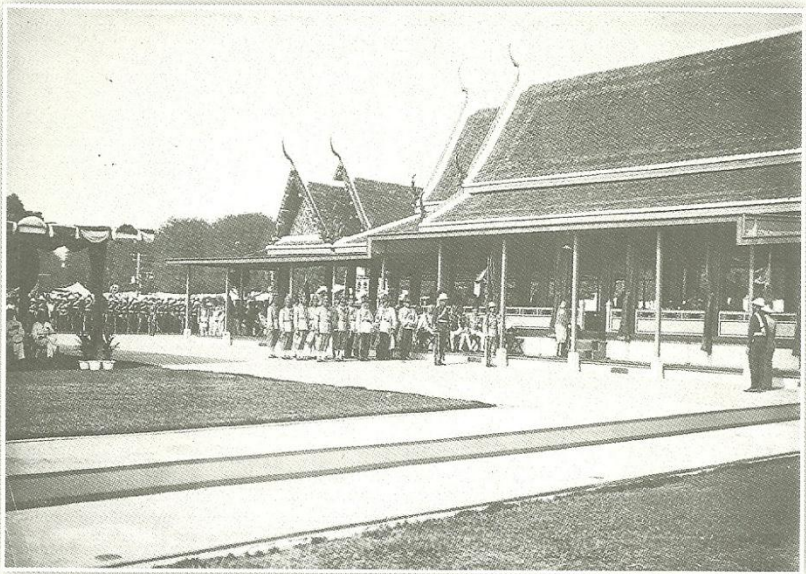
พระราชวงศ์ ข้าราชการ และชาวต่างประเทศรอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ท่าวาสุกรี

พระราชวงศ์ ข้าราชการ และชาวต่างประเทศรอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย พาราชวรศิรุ

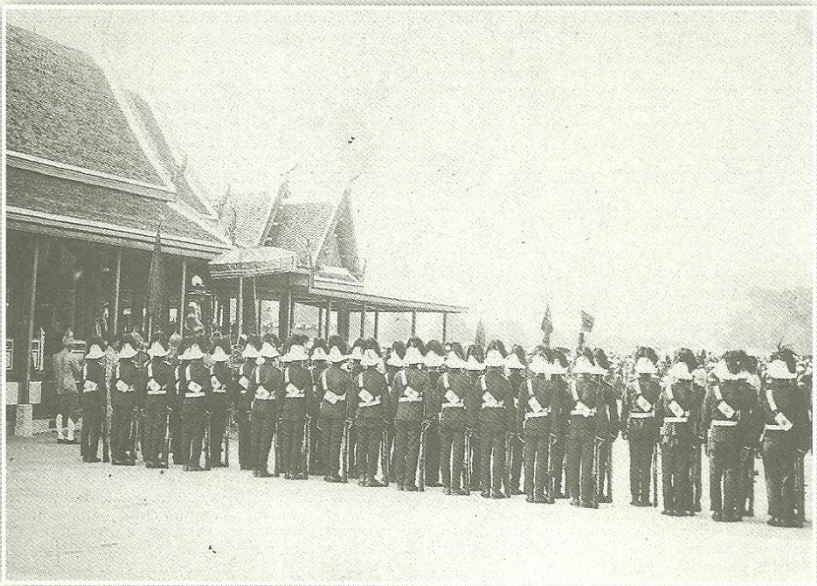
พระราชวงศ์ ข้าราชการ และชาวต่างประเทศรอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ทำราชวรดิษฐ์

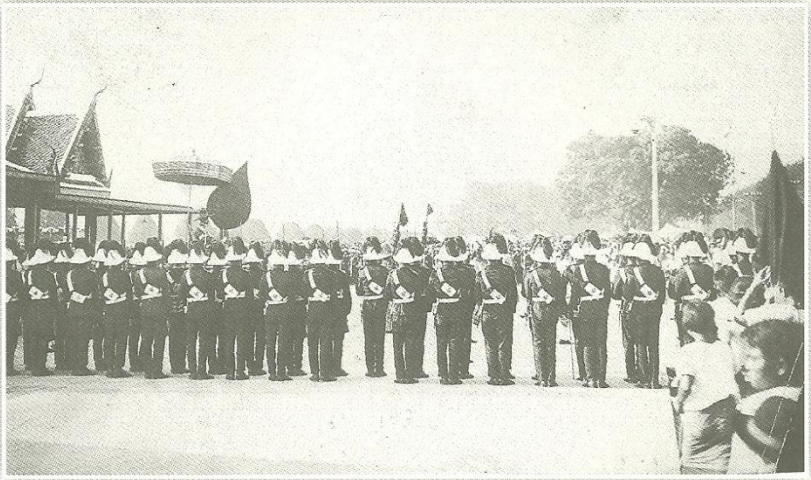
พระราชวงศ์ ข้าราชการ และชาวต่างประเทศรอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ที่พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ท่าวาสุกรี

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยแล้ว
ประทับพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยแล้ว
ประทับพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยแล้ว
ประทับพระราชยาน เสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่พระบรมมหาราชวัง

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พร้อมด้วยข้าราชการสำนักเชิญเครื่องบรรณาชิตริยศราชูปโภค

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงฉายเป็นที่ระลึกในวันบรมราชาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ประทับเหนือพระที่นั่งพุดตานกาญจนาสินธุระหว่างพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
ทรงฉายในระหว่างพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
ภายหลังที่ทรงรับสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมราชินีแล้ว

รายการละเอียดพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จพระราชสมภพ
(พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

แต่ เสด็จเลียบพระนคร

พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้า

พิมพ์เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๘

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-974-449-812-0

ที่ปรึกษา

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า (รองศาสตราจารย์ดุสิต ตันไชย)
รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางพัชรภรณ์ อันทริยงค์)
รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า (นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ)
ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นางสาวอรุณ ศรีนนท์)

บรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษทอง จันทรางศุ

ผู้ประสานงาน

ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (นางกาญจนา ศรีปิตดา)
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ (นางสาวสุพรรณิการ์ งามมุขิกุล)
นายสมบัติ หวังเกษม นางฉัตรบงกช ศรีวิวัฒนสาร นางสาวศิริเพ็ญ วัชรสุ
และ นางสาวคันสนีย์ ท้วมเทียบ

